

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM ANABİLİM DALI

YEREL TELEVİZYONLARDA HABER ÜRETİMİNİN
HABİTUSU'NU ANLAMAK: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Emin ERDEM

Tez Danışmanı: PROF. DR. M. EMRE KÖKSALAN

GAZİANTEP
EYLÜL 2019

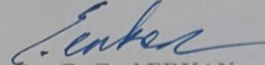
T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM ANABİLİM DALI

YEREL TELEVİZYONLARDA HABER ÜRETİMİNİN HABİTUSUNU ANLAMAK:
ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

Öğrencinin ADI SOYADI: MEHMET EMİN ERDEM

Tez Savunma Tarihi: 02.09.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Erol ERKAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürü

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. M. Emre KÖKSALAN
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımea (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Emre KÖKSALAN
Tez Danışmanı

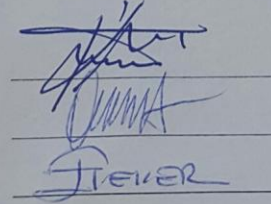
Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:
(Unvanı, Adı ve SOYADI) İmzası

Prof. Dr. M. Emre KÖKSALAN

Doç. Dr. B. Oğuz AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Emine TEKER

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehmet Emin ERDEM

15.08.2019

ÖZET

Araştırmada Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin haberleri üretirken nelerden etkilendikleri ve haberi üretirken kendi kültürel sermayelerini ne kadar yoğun bir şekilde kullandıkları üzerinde bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Şanlıurfa ilinde yayın yapan televizyon kanallarında çalışan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanları kapsamaktadır. Bu araştırmayı yaparken ilk önce Şanlıurfa'da yayın yapan yerel televizyon kanalları hakkında bilgiler toplandı. Bu bilgileri toplarken Türkiye'nin ilk yerel televizyon kanalı Şanlıurfa'dan olduğunu bilerek bu doğrultuda tezimizin daha kapsamlı ve önemli olduğunun bilinciyle her kanalın ana haber bültenleri belirli aralıklar ile yaklaşık iki ay boyunca izlenerek televizyon kanallarının ön planda neleri tuttuğu ve bu anlamda kanal hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Örnekleme; Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve gözleme dayanarak Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarında çalışan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanlardan oluşan toplamda 15 kişi ile oluşmuştur. Araştırmada gazetecilerle birebir görüşülerek gazetecilik mesleğine dair sorular sorulmuş ve ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Yapılan görüşmeler araştırma da konumuz ile ilişkilendirilerek analiz bölümünde yer almıştır.

Araştırma sonucunda;

1. Haber üretiminde görev alan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanların haberleri üretirken kendi yaşanmış hikayelerinden yola çıkarak haber ürettikleri ve yaşadıkları kente zarar vermeyecek haber içerikleri oluşturmak istedikleri gözlemlenmiştir.
2. Şanlıurfa ilinde yayın yapan televizyon kanallarında çalışan kişilerin çoğunlukla bu mesleğe birilerinin vesilesiyle başladıkları gözlemlenmiştir.
3. Araştırmaya katılan gazetecilerin çoğunun, kentin tanıtıma katkı sağlayıcı haberler üretmek istedikleri ve bu haberleri ön planda tuttukları, ayrıca gazetecilik mesleğinin yerelde yaşadıkları sorunlardan ve mesleği gazeteci olmayan kişilerin internet sitesi yada sosyal medya hesaplarından gazeteci gibi davranması gazetecilik mesleğinin bazı vatandaşlar tarafından itibarsızlaştırıldığının etkileri olduğu gözlemlenmiştir.
4. Araştırmaya katılan gazetecilerin yöresel özelliklere karşı iyi bir tutum içerisinde oldukları, bunun haber içeriklerinde ve yapılan görüşmelerde sorulan sorulara verilen cevaplara yansıtıldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Televizyon Kanalları, Gazeteciler, Habitus, Sermaye, Kültür, Haber, Şanlıurfa.

ABSTRACT

In the study, an evaluation was made on the effects of journalists working on television channels broadcasting in Şanlıurfa and how intensively they use their cultural capital while producing the news. The universe of the research consists of news center director, editor, reporter and cameramen working on television channels broadcasting in Şanlıurfa. While conducting this research, information was first collected about local television channels broadcasting in Şanlıurfa. This information is collected Turkey's first local television channel, the main news bulletins of each channel awareness that it is more comprehensive and important of our thesis in this direction, knowing that from Şanlıurfa he held what at the forefront of television channels monitored for about two months at regular intervals and have information about this sense channels It was kindly. Sample; Based on qualitative research methodology and observation, the study consisted of a total of 15 people consisting of news center director, editor, reporter and cameramen working on television channels broadcasting in Şanlıurfa. In the research, journalists were interviewed one-to-one and asked questions about journalism profession and recorded with sound recording. The interviews were related to the topic of the research and took place in the analysis section.

As a result of the research;

1. It was observed that news center managers, editors, reporters and cameramen who worked in news production produced news based on their own stories and wanted to create news content that would not harm the city in which they lived.
2. It was observed that the people working in the television channels broadcasting in Şanlıurfa mostly started this profession on the occasion of someone.
3. Most of the journalists who participated in the study wanted to produce news that contribute to the promotion of the city and prioritized the news, and the fact that the journalism profession behaved like a journalist on the website or social media accounts of non-journalists by some citizens was oblivious.
4. It was observed that the journalists participating in the research were in a good attitude towards the local characteristics and this was reflected in the news content and the answers given to the questions asked during the interviews.

Keywords: Local Television Channels, Journalists, Habitus, Capital, Culture, News, Şanlıurfa.

ÖNSÖZ

2018 yılında projelendirmeye çalıştığım "Yerel Televizyonlarda Haber Üretimini Habitusu'nu Anlamak" konusu uzun bir geçmişe sahip ve yerel kültürün oldukça zengin olduğu Şanlıurfa şehrinde yayın yapan yerel televizyon çalışanlarının haber üretiminde etkili olanlarının ele alındığı, haber üretimlerinde nelerden etkilenecek haber içeriklerini oluşturduklarına ve haberleri oluştururken habituslarını anlamak çabası ile hazırlanmış bir projedir.

Şanlıurfa şehrinde yayın yapan televizyon kanallarında çalışanların haber üretimlerinde nelerden etkilendiklerini irdelemek daha geniş kapsamlı yapılacak bir proje ile ele almak mümkündür. Habere habercinin bakışı, yorumu, habere atfettiği değer ve haberi üretenlerin habitusu araştırmada asıl konudur.

Yerel televizyon kanallarının içerikleri ile daha önceden fazlasıyla konu edildiği düşünülerek, Şanlıurfa'da yerel televizyonlarda ana haber bültenlerinin içeriklerinin oluşumunda görev alan toplamda on beş kişi ile (haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanlar) birebir görüşülerek böyle bir çalışma yapılmıştır.

Bu kapsamda; bu projenin şekillenmesinde emeği geçen sayın danışman hocam Prof. Dr. M. Emre KÖKSALAN'a, desteklerinden dolayı Doç. Dr. B. Oğuz AYDIN ve Dr. Öğr. Üyesi Emine TEKER'e, görüşmelerin yapılmasına imkan tanıyan Güneydoğu TV, Kanal Urfa ve Edessa TV'nin yöneticilerine ve görüşme yaptığım bütün gazetecilere ayrıca desteğini esirgemeyen ve bana her zaman bana güç veren aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLoların LİSTESİ.....	vi
RESİMLERİN LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BOURDIEU SOSYOLOJİSİNE YÖNELİK KURUMSAL KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Pierre Bourdieu’de Yapı - Eylem Sorunu.....	3
1.2. Pierre Bourdieu’de Nesnelcilik – Öznecilik Tartışması.....	4
1.3. Bourdieu Sosyolojisi ve Ana Hatları.....	5
1.4. Bourdieu Sosyolojisinin Çerçevesini Belirleyen Kavramlar	8
1.4.1. Oyun Metaforu	8
1.4.2. Sermaye.....	9
1.4.3. Alan	11
1.4.4. Habitus	13
1.4.5. Simgesel Şiddet.....	16
1.4.6. Sosyal Uzam	18
1.5. Bourdieu’da Sınıf, Kültür ve Beğeni Kültürü.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

BOURDIEU'NUN ALAN VE HABITUS KAVRAMLARI ÜZERİNDEN YEREL TV PRATİĞİNİ TARTIŞMAK	25
2.1. Pierre Bourdieu ve Televizyon Alanı	25
2.1.2. Televizyon Alanında Sansasyonellik.....	26
2.1.3. Televizyon Alanında Reyting Rekabet ve Özerklik	27
2.2. Haber Görüntüsünün Habitusunu Okumak.....	30
2.3. Televizyon Haberciliğinin Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Değerlendirilmesi.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABER ÜRETİCİLERİNİN HABİTUSUNU ANLAMAK ŞANLIURFA YEREL TV ÖRNEĞİ	35
3.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi, Evren, Kapsam ve Örneklemi	35
3.2. Şanlıurfa Kentinin Habitusu.....	38
3.3. Şanlıurfa Yerel Televizyonlarının Ekonomi Politikası	42
3.3.1. Güneydoğu TV	42
3.3.2. Kanal Urfa TV	43
3.3.3. Edessa TV	45
3.4. Şanlıurfa Televizyonlarında Haber Üretiminde Habitusun Rolü: Sosyolojik Bir Çözümleme	46
3.4.1. Habercinin Gazeteciliğe Başlangıcı: Yerelde Gazetecilik Habitusun Temellerini anlamak	47
3.4.2. Habercinin Kendi Habitusuna Bakışı: Gazeteciliği Yorumlamak.....	50
3.4.3. Şanlıurfa Televizyon Haberciliğinin Habitusu.....	53
3.4.4. Haberi Haberciler Gözünden Okumak: Şanlıurfa’da Habercinin Habere Atfettiği Değer	57
3.4.5. Haberin Habitusu: Çatışmalar ve Olanaklar	60
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	71
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 1- Güneydoğu Tv Uydu Frekansı.....	43
Tablo 2- Kanal Urfa Uydu Frekansı.....	44
Tablo 3- Edessa Tv Uydu Frekansı.....	46

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 1- Güneydoğu Tv Haber Stüdyosu.....	43
Resim 2- Kanal Urfa Haber Stüdyosu	44
Resim 3- Edessa Tv Haber Stüdyosu	45

GİRİŞ

Bireyin özneliği ile ilişkili olmasına karşın tamamen bireysel değildir, eylemin yapısal yanını içerir. Habitus içselleştirme stratejileri ile ilişkilidir ve yapısal olana verilen bir yanıttır. Bu yanıt yapının gereklilikleri ile paralellikler içerir. Bir muhabirin gazetecilik alanına aykırı bir şekilde eylemesi mümkün değildir. Aksine gazetecinin habitusu diğer alanlarla bağımlılık ilişkisi içerisinde bulunan habercilik alanının gerekliliklerini sindirmiş ve benimsemiş olmayı gerektirir. Haberin üretim sürecinin belli aşamalarında stratejiler geliştiren habercinin eylemleri, uzamın diğer alanlarla ilişkisinden ve yapısal gerekliliklerinden kopuk değildir.

Bourdieu'nun alan, habitus, sermaye üçgeninde yer alan kuramı, haberciye belli bir amaca ulaşma yönünde eylemekten mahrum etmektedir. Haberci, ereksel davranmak yerine, habitusuna yer etmiş mekanik hareket etme çerçeveleri içerisinde eylemektedir. Bu davranışlar, muhabirin bağlı olduğu kuruluşun yayın politikaları ve genel olarak televizyon uzamının kurallarına bağımlıdır. Bu uzamın temel kuralları ise sansasyonel haber değerinin peşinde koşmak, reklam gelirlerini ve reyting rakamlarını dikkate almaktır. İstanbul'daki eğlence kanallarındaki muhabirlerin asıl uzmanlığı yaşam ve sansasyonel haberleridir.

Haber üretim süreci belli evrensel rutinleri izler. Bir haber merkezinin en temel rutini, kuralların ve haber değerinin içselleştirilmesinde çok etkili olan haber toplantıdır. Yaşam ve sokak haberleri daha büyük ve yapısal bir sürecin parçası olarak işlev görmektedir. Ancak haber bültenlerinde bu büyük yapısal unsurlar es geçilmekte ve iktidarın bakış açısına hapsedilmektedir.

Yaşam haberlerine odaklanırken, azınlıkların durumu gibi politik meseleler, eşitsizliğe neden olan ekonomi politik yapılar ve tercihler, ülkenin tarihsel olarak içinde bulunduğu süreç gibi konular önemsizdir. Oysa mikro konuları ele alan yaşam haberleri, bu makro politikalara bağlıdır. Mikro ile makro yapılar arasındaki bağlantılar koparılmakta, bu anlamda haber de önemli bir iktidar aygıtı olarak iş görmektedir. Haberciler iktidarı en fazla ekmeğin kepekli olması-

olmaması, poşete girmesi-girmemesi, katkısız üretilmesi-üretilmemesi gibi konulara odaklanan sokak ve yaşam haberleri üzerinden eleştirmektedir. Özetle Pierre Bourdieu'nun da önerdiği gibi televizyon alanı sansasyonel haber değerleri üzerinden yapılaşmakta ve bu durum muhabirlerin özgürleşmesinin önünde bir engel olarak belirlemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BOURDIEU SOSYOLOJİSİNE YÖNELİK KURUMSAL KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Pierre Bourdieu'de Yapı - Eylem Sorunu

Pierre Bourdieu yapı-eylem sorununu dengelemek isteyen önemli bir sosyologdur. Yapı-eylem sorununa ilişkin yeni bir sentez geliştirmede Bourdieu habitus kavramından yola çıkmıştır (Tatlıcan ve Çeğin, 2010: 305). Bu kavram düşünürün, özne-nesne dengesini sağlamayı amaçlayan yapı-eylem kuramının temel yapıtaşıdır. Bourdieu, toplumsal düzenin temeli olarak habitusu alır (Mouzelis, 2010: 202). Özne ile nesneyi bir araya getiren bir kavram olması, habitusu özellikle değerli kılmaktadır. Bu haliyle habitus, yapı-eylem dengesini kuran düşünümsel bir sosyolojinin temeli olma iddiasını taşımaktadır. Habitus kavramı, sosyal bilimlerdeki yapı-eylem uçurumu için hayati önem taşımaktadır. Hatta habitus, “yapısalcılık ve fenomenolojik etnometodolojik yaklaşımlar arasındaki eksik halka olarak görülebilir” (Mouzelis, 2010: 200).

Bireylerin habituslar ve bu bağlamdaki yapıp etmeleri toplumsal konumları ile ilişkilidir. Bu bağlamda, habitus her ne kadar bireye ait, öznel bir kavrammış gibi görünse de, asıl köklendiği nokta toplumsal eşitsizliktir. “Habitus, iktidar ve sınıfla yapılanan bir toplum içindeki sistematik eşitsizliklerle bağlantılıdır. Habitus, bu eşitsizliklerden kaynaklanır” (Smith, 2007: 189).

Bourdieu, habitustan köklenen insan eylemlerinin niyetten ve belli hedefe yönelik olmaktan muaf olduğunu savunmaktadır (Bourdieu, 1995: 185). Eylemin kökeninde edinilmiş, içselleştirilmiş yatkınlıklar bulunmaktadır. Bourdieu, eylemin gerekselliğini yok saymasıyla ve onu geçmişten edinilmiş bazı eğilimlere indirgemesiyle de araçsalcılıktan uzaklaşmaktadır.

Habitus kavramının bir özelliği de tarihselliğe bağlı olmasıdır. “En önemli şeyler, evrenin bütününe yapısal tarihi düzeyinde ortaya çıkarlar” (Bourdieu 1997: 48). Özneye ait olan, kişisel sayılan, aktör tarafından içselleştirilen aslında toplumsal ve tarihseldir. Bu noktada özne ile nesne, kişisel ile toplumsal çok belirgin bir şekilde ilişkilendirilmiş ve hem eylem, hem de yapı tarihsellikler bağlantı kurulmuştur.

1.2. Pierre Bourdieu’de Nesnelcilik – Öznellik Tartışması

Bourdieu, nesnelcilik ve öznellik arasındaki “tuzağa düşmemeye gayret etmesine” karşın, nesnelciliğe daha yakın durmaktadır. Bourdieu felsefesi, belli oranda toplumsal yaşantıda bireyleri görmekten uzaktır. Toplumsal yaşamı inorganik, eyleyenleri ise pasif bir şekilde algılar. Bourdieu, aktörlerin büyük oranda yapıya ve alandaki konumlarına bağımlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu haliyle tek başına eyleyenlerin eylemleri ve kararları belirleyici değildir. Alandaki konumun, aktöre oranla üstünlüğü söz konusudur:

“İnsan sosyolojiyle uğraştığı zaman, kadınların ya da erkeklerin sorumluluk taşıdıklarını, ama kendi imkânları ve imkânsızlıkları içinde, büyük ölçüde, içine yerleştirilmiş oldukları yapı ve bu yapı içinde işgal ettikleri konum tarafından belirlendiklerini öğreniyor” (Bourdieu, 1997: 60).

Mouzelis, Bourdieu’nün kavramsal çerçevesinde eksik öge olarak iradeyi saptar. “Yapı-habitus-pratik çıkmaz sokağından kurtulmanın yolu, toplumsal oyunların iradi boyutunu daha ciddiye almaktır” (Mouzelis, 2010: 60). Buna göre, Bourdieu’nun terminolojisinde “istendikliğe” hiç yer ayrılmadığı sonucuna ulaşmak için bir adımlık mesafe gereklidir.

Bourdieu’nun habitus, sermaye ve alan / uzam gibi kavramlar üzerinden özne nesne ikiliğini belli bir oranda dengeye getirdiği söylenebilse de, düşünürün denklemin özne kısmına yeterli vurgu yapmadığı iddia edilebilir. Bourdieu öznellik niteliği bir güçsüzlük kostümü kuşatarak, habitus kavramına dâhil etmiştir. Bu özelliği ile habitus öznenin bir parçası olmaktan kopuk değildir; ancak toplumsal eşitsizlikten kaynaklandığı ve onu tekrar yarattığı için yapının egemen olduğu bir kavramdır.

1.3. Bourdieu Sosyolojisi ve Ana Hatları

Bourdieu sosyolojisini sınıflandırmanın imkânsızlık düzeyindeki zorluğu, Bourdieu ve sosyolojisini özet bir şekilde açıklamayı da zorlaştırmaktadır. “Zira o, disiplinleri-sosyoloji, antropoloji, pedagoji, kültür tarihi, sanat, dilbilim, felsefe vs. bir sıçrama tahtası olarak görür ve bu disiplinlerin sınırlarını aşarak ampirik ve kavramsal araştırmaya geçer” (Tatlıcan ve Çeğin, 2007: 25).

Aynı zamanda ele aldığı konular arasından yapılan çeşitli seçkilerle (sanat sosyolojisi, estetik aklın eleştirisi, bedenselleştirme ve kültür gibi) zaman “pos yapısalcı” veya “post modernist” bir potada eritmeye çalışılmakta, zaman zamansa kullandığı ampirik yöntemler ve yapısalcı yönüne aşırı vurgularla “ekonomik determinist” ve “aşırı yapısalcı” olarak eleştirilmektedir (Tatlıcan ve Çeğin, 2007: 25). Kimi akademisyenler içinse Bourdieu'nün melez yaklaşımı postpozitivizm olarak değerlendirilebilir (Meder ve Çeğin, 2011: 233). Sonuç olarak kendisinin generative / genetik structuralism olarak adlandırdığı Bourdieu sosyolojisi, Türkçede “yapısal inşacılık” veya “üretken yapısalcılık” olarak adlandırılmıştır.

Bourdieu sosyolojisini ayrıntılandırmadan önce, hemen belirtmek gerekir ki onun yazım tarzı hem oldukça özgün, hem de anlaşılması güç düzyazılardır: birçok cümlenin diğerlerinin içine gömüldüğü uzun ve karmaşık cümlelerden oluşur. Jenksin'e göre,

“Bourdieu'nun genel yazı diline içkin olan yeni türetilmiş kelimeler, tekrarlayıcı ve fazlasıyla uzun cümleler, saptamalar ve saptamaların arasına gizlenmiş cümlecikler ve bunlarla bir araya gelen komplike diyagramlar ile görsel şemalar, okuyucunun seviyesi ne olursa olsun, içine atılmaktan korktuğu dilsel bir coğrafya oluşturur” (Jenksin'den aktar Çamlıbel, 2010: 336).

Yazım dili ve üslubuna ilişkin Bourdieu'nun kendi açıklaması ise dilbilimsel “bırakınız yapsınlar” a ve gündelik dilin taşıdığı basmakalıp düşüncelere karşı toplumsal bilimlerin başka şeyler söylemeye yatkın bir dile ihtiyacı olduğudur. “Sözel otomatizmleri kırmak konuya yabancı olanlarla arasına mesafe koyan seçkin bir farklılığı yapay olarak yaratmak değildir; bu, kendiliğinden söylem içine dâhil olan toplumsal felsefeden kopmaktır. Bir kelimeyi başkasının yerine koymak, genellikle belirleyici (ayrıca fark edilmeden geçme tehlikesi taşıyan) bir epistemolojik değişim gerçekleştirmektir” (Bourdieu, 1997: 96).

Bourdieu'nun sosyolojisi sınıf, fetişizm ve sermaye gibi doğrudan Marksizmle özdeşleşmiş kavram ve nosyonlarla doludur fakat esasen Durkheim'a dayanır; Emrah Göker'in nitelemesiyle bir anlamda “Durkheim'ın sol eli” dir (Göker,

2001: 228). Bourdieu üzerine pek çok çalışması olan Wacquant da, Bourdieu sosyolojisini “ayrılmaz bir insan pratikleri bilimi” ve kavramın Kantçı ve Marksist tanımlarıyla bir “tahakküm eleştirisi” olarak niteler (Wacquant, 2008: 257). Bourdieu ise kendi konumunu iki şekilde açıklayabileceğini söyler:

“Bunlardan ilki, önceliği bağlantılara verdiği için dolayı bağlantısal olarak adlandırılabilir bir bilim felsefesidir. İkincisi, kimi zaman yatkınlıksal olarak adlandırılan, eyleyicilerin bünyesine ve eylemde buldukları durumların yapısına ya da daha doğrusu, bağlantılarına kazılı gizil güçleri dikkate alan biri eylem felsefesidir” (Bourdieu, 2006: 75).

Wacquant, Bourdieu'nun ayırt edici entelektüel odaklanma ve tarzının dört kavramsal alanla anlamlandırılabilirliğini savunur. Bunlardan birincisi, onun toplumsal eylem, yapı ve bilgi anlayışındaki düalizm karşıtlığıdır. Gerçekte o nesnelci ve öznelci bakış açısı, yapı ve eylem odaklı çözümler, toplumsal hayatın maddi ve sembolik boyutları, teori ve pratik yönelimleri, makro ve mikro analiz düzeyleri arasındaki karşıtlıkları doğurgan yapısalcı bilim görüşüyle çürütmeye çalışır. Bu anlamda Bourdieu, sosyolojiyi toplumsal hayatı tamamen dışsal ve nesnel olarak gören toplumsal fiziğin ve toplumsal hayata öznel deneyimler aracılığıyla bakan toplumsal fenomenolojinin ötesine taşımaya çalışır.

İkinci olarak, “Bourdieu'nun bilimsel düşünce ve pratikleri disiplinler, kuramsal ve yöntembilimsel temele eşzamanlı oturması yönünden gerçekten bireşimseldir” (Wacquant, 2008: 258). Kuramsal anlamda akademik gelenekte birbirine muhalif ve uyuşmaz olarak görülen isimleri (Marx ve Mauss, Durkheim, Weber; Cassier, Bachelard ve Wittgenstein'in çeşitli felsefeleri; Merleau-Ponty ve Schutz) birleştirdiği gibi, yöntembilimsel anlamda da istatistiksel teknikler, doğrudan gözlem ve etkileşim ile söylem ve metin yorumunu birleştirir. Bourdieu'ya göre teorizm kuramcıyı tanırtı mertebesine ulaştırır, metodolojimi ise araştırmacıyı teknikere dönüştürür; dolayısıyla bundan kaçınmak için sosyoloji hem teoriyi hem de metodolojiyi etkin bir biçimde içermelidir (Çamlıbel, 2010: 389).

Üçüncü olarak Max Weber'dekine benzer bir şekilde topluma bakışı bilinemezdir (agnostik); yani ona göre toplumsal evren içinde ve boyunca toplumsal varlık, farklılıkların oluştuğu sonsuz ve acımasız bir yarışma alanıdır. Bu alan için kullandığı “mücadele” metaforu ise, Bourdieu'ya göre “ortak yaşam”ın temel özelliğidir (Wacquant, 2008: 260).

Dördüncü ve son olarak Bourdieu'nun felsefi antropolojisi bir çıkar fikrine değil, kabul etme, onaylama ve reddetme fikrine dayanır. Bireylerin bilinçli olarak güç, statü ve refah elde etmek için strateji geliştirdikleri şeklinde pragmatist bir kuramdan ziyade, o birey davranışlarının en temel yöneliminin toplumun kendikendine doyurduğu saygınlık olduğunu savlar. Toplumsal varlığın çeşitli sınırlılıkları, olasılıkları, tercihleri vb. toplumsal varlığın farklılığını ifade eder. Başka bir ifadeyle:

“toplumsal varlık farklılığı ifade eder ve farklılık da sırasıyla farklılığın sonsuz diyalektiği ve gösteriş, onaylama ve reddetme, nedensizlik ve gereklilik arasındaki hiyerarşiye gönderimde bulunur” (Wacquant, 2008: 260).

Bourdieu'ya göre “sosyolojinin görevi toplumsal evreni oluşturan çeşitli toplumsal dünyaların en derine gömülü yapıları kadar, bu yapıların yeniden üretimini ya da dönüşümünü sağlama eğilimi gösteren mekanizmaları gün ışığına çıkarmaktır” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 53). Bu anlamda sosyoloji kendi içinde de barındırdığı gömülü yapılarla son derece yasal ve rahatsız edici bir bilimdir. Ona göre sosyolojinin toplumda görmezden gelinen ve gizli şeyleri ortaya çıkarması onun rahatsız edici bir bilim olmasının temel nedenidir. Sosyologun görevi de tam bu noktada “toplumsal dünyayı doğal olmaktan ve kader olmaktan çıkarmak, yani iktidarın kullanılmasını örten ve tahakkümü sürdüren mitleri yıkmaktır” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 53).

Bourdieu'nun sosyolog ve araştırmacılar için ısrarla vurguladığı refleksivite (düşünümsellik) kavramı ise, “nesneleştirilen özneler” olarak sosyologun araştırma sahasına taşıdığı algı kategorilerinin bilincine varması anlamına gelir (Çamlıbel, 2010: 390). Bir başka ifadeyle “kendi içinde ve dışında eleştirel kalabilmek” olarak refleksivite, “sosyoloğun, inceleme nesnesinin inşasına üç faktör aracılığıyla giren çarpıtmaları daha iyi kontrol edebilmek için, sosyal bilimin araçlarını sürekli gözden geçirmesi gerektiğini anlatır” (Wacquant, 2007: 54). Bu üç faktör; araştırmacının kimliği (cinsiyeti, sınıfı, milliyeti, etnik kimliği vb), onun entelektüel alan (mikrokozmos) içindeki yeri (devraldığı kavramlar, yöntemler, sorunsallar, kurumsal sansür vb.) ve araştırmacının benimsediği skolastik tavrıdır. Bourdieu'nun önyargı biçimlerinden en sinsisi olarak nitelediği “skolastik yanılğı”, pratiğin durumsal, adaptasyona yönelik, muğlak mantığını soyut bir düşünsel rasyonelleştirme mantığıyla birleştirerek yanlış sunmaya yol açar” (Wacquant, 2007: 54).

Bu anlamda Bourdieu, toplumbilimcilerin her zaman araştırmalarını, kendi durumlarının etkiler konusunda ve özellikle kendi içselleştirilmiş yapıları ile ilgili bilinçli bir dikkatle yapmaları, yani kendi algı ve eylemlerini şekillendiren habituslarını da araştırmaları gerektiğinde ısrarlıdır. Çünkü ona göre, araştırmacıların konum ve yörüngeleri habitus aracılığıyla onların sadece edimsel veya siyasal eğilimlerini değil, entelektüel ürünleri ve mesleki stratejilerini de belirler; nitekim Bourdieu, bu düşüncesini Homo Academicus çalışmasında somut olarak göstermiştir.

1.4. Bourdieu Sosyolojisinin Çerçevesini Belirleyen Kavramlar

Bourdieu'nun ele aldığı kavranılan birbirlerinden bağımsız düşünmek eksik bir düşünüselliğe yol açmaktadır. Çalışmaları birçok disiplin tarafından okunabilecek olan Bourdieu'nun, iletişim disiplini içinde anlaşılması için alan, sermaye, habitus, doxa, illusio, simgesel şiddet gibi kavramlarını birbirinden ayırmadan ilerlemek daha doğrudur. Zira Bourdieu da alan terimleriyle düşünmenin bağıntısal düşünmek olduğunu vurgulamaktadır (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 59). Bu bağlamda, Bourdieu sosyolojisini anlamak için bu kavranılan açarak irdelemek gerekmektedir.

1.4.1. Oyun Metaforu

Bourdieu, alanlar içinde mevcut olan sermaye türlerini elde etme çabasını oyun metaforu ile anlatmaktadır. Buna göre oyuncular (eyleyiciler) arasındaki rekabetin ürünü olan kazanılacaklar ve kaybedilecekler, yani bahisler vardır (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 62). “Oyuna yoğunlaşmak, oyun tarafından ele geçirilmek oyunun yapılarına değdiğin sanmak, ya da daha basit söylemek gerekirse, oyun oynamaya değdiğini düşünmek” (Bourdieu, 1995: 99) anlamına gelen illusio söz konusudur. Toplumsal oyunlar, kendilerini oyun olarak unutturan oyunlardır ve illusio zihinsel yapılarla toplumsal uzamın nesnel yapıları arasındaki varlıksal suç ortaklığı ilişkisinin sonucu olan bir oyunla aramızda kurulan büyülü ilişkidir; illusio belli bir oyunda mevcut hedeflere kendini vermektir.

Bourdieu'ya göre illusio kavramını dile getirmek açısından libido sözcüğü de uygun olabilmektedir. Libidonun toplumsallaşma işi, toplumsal olarak oluşmuş çıkarlara dönüştüren şeydir. Şöyle ki, her alanın bir giriş hakkı vardır; çıkar gütmemenin en mükemmel yeri olarak tahayyül edilen katedralde dahi dua esasına sahip olmak için dövüşen keşişlerin heykelinin bulunması aslında bir amaç uğruna

oyuna libido aracılığıyla dâhil olmayı anlatan en iyi imgelemdir (Bourdieu, 1995: 99). Metafora göre illusio kavramı oyuna yatırım anlamı taşımaktayken, bir diğer önemli husus da oyuncuların oyuna ve bahislerine karşı inançları, yani doxa, paylaşıldığı ölçüde oyuna katılım ve hatta rekabet söz konusudur (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 60)

Şöyle de ifade edilebilir ki, bir oyunda oyuncular, yatırımları, amaçları, stratejileri, açıkça ifade edilmeyen kuralları (doxa) ve herkesin sahip olduğu kartları vardır. Oyuncular, toplumdaki eyleyicilerdir. Yatırımları, oyunun sonundaki beklentilerini (illusio) sağlamaya yönelik olarak riske attıkları sermaye parçalandır. Asıl sermaye ise, her oyuncunun ellerinde bulundurdukları kartlarıdır.

Alan bu oyunun oynandığı yerdir ve kişilerin sermayesine göre alandaki güç ağırlığı, kazanmaya da kaybetme olasılığı farklılık gösterir. Oyun sırasında oyuncuların geliştirdikleri stratejiler ise habitus kavramına denk düşmektedir. Bu stratejiler, başarıya götüren belli formüller değil, süreç içerisinde şekillenen yatkınlıklardır (Özsöz, 2009: 23).

1.4.2. Sermaye

Oyun metaforuna göre, nasıl ki oyunun kurallarına göre güç dengeleri farklılık gösteriyorsa, aynı şekilde toplumsal uzamda da farklı sermaye türlerine göre farklılık göstermektedir. Zira alanın yapısı sermaye türleri ile analiz edilebilmektedir. Bourdieu, Marx'ın (2015) sınıf teorisinden hareketle yola çıkarsa da, Marx'ın bu kuramın geliştirmiş ve farklı sermaye türleri olduğunu ortaya dökmek adına çalışmalar yürütmüştür. Bourdieu'ya göre sermaye salt iktisadi anlamda düşünülmemelidir; başlıca türler olarak kültürel, toplumsal ve simgesel sermayelerin varlığı da söz konusudur.

Bu bağlamda ise oyunda görece güç nasıl değişkenlik gösteriyorsa, farklı sermaye türlerine göre de hiyerarşi alandan alana değişmektedir. Başka bir deyişle, her alanda etkili ve geçerli olan kozlar vardır, bunlarsa sermaye türleridir. Her sermaye türü belli bir alanda iktidar olma, başkaları üzerinde nüfuz kurma olanağı vermektedir (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 63).

Bourdieu'nun sözleri ile "sermaye, alan üzerinde, dağılımı bizatihi alanın sıradan yapısını oluşturan maddeleşmiş ya da somutlaşmış üretim ya da yeniden üretim araçları üzerinde, alanın sıradan işleyişini tanımlayan kurallar ve düzenlilikler

üzerinde, dolayısıyla buradan kaynaklanan faydalar üzerinde bir iktidar sağlar” (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 63).

Toplumsal eyleyiciler birer sermaye taşıyıcısıdır ve donandıkları sermayenin miktarı ve yapısı gereğince alanda işgal ettikleri konuma göre ya sermaye dağılımının korunmasına ya bu dağılımın baş aşağı edilmesine yönelme eğilimleri vardır (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 63). Bourdieu'nun analizine göre dört temel sermaye olan iktisadi, kültürel, toplumsal ve simgesel sermayeyi şu şekilde tanımlamak mümkündür (Jourdain ve Naulin, 2016: 45).

İktisadi/ekonomik sermaye, eyleyicinin iktisadi kaynaklarının bütününe, yani hem maddi mal varlığına hem değerine işaret etmektedir. Bu sermaye türüne sahip olan eyleyicilerin diğer sermaye türlerine erişimi kolaydır. Bourdieu bu erişim olanağı, miras metaforu ile açıklamaktadır. Ona göre iktisadi sermayeye sahip olan ailelerin çocukları en iyi (pahalı) okullara göndererek çocuklarının kültürel sermayeye sahip olmasını sağlaması mümkündür.

Kültürel sermaye, bireyin aydın kültürüne ait mal ve pratikleri takdir edebilmesini sağlayan kültürel kaynaklandırır. Kültürel sermaye üç farklı halde var olabilmektedir: Benimsenmiş halde, yani habitusu kuran unsurla rol alan yetenek, bilgi ve beceriler şeklinde nesneleştirilmiş halde yani kültürel mallar biçiminde (kitaplar, tablolar, sözcükler...) ve kurumsallaştırılmış halde yani öğretim yoluyla elde edilen unvanlar biçiminde.

Smith, kültürel sermaye kavramının da habitusa benzer şekilde çeşitli boyutları olduğunu söylemektedir. Bunların güzel sanatlara ve kültüre ilişkin nesnel bilgi; kültürel beğeniler ve tercihler; biçimsel nitelikler (örneğin üniversitesi derecesi); kültürel beceriler ve teknik ustalık; zevk sahibi olma ve iyi ile kötü arasında ayırım yapma yetisi olarak tanımlamakta ve şunu eklemektedir:

“Bourdieu, kültürel sermayeyi, daha geniş bir habitusun bir boyutu ve bu nedenle ona sahip olanların toplumsal konumlarını yansıtan bir olgu olarak görür” (Smith, 2007:63).

Bourdieu, “Ayrım” isimli eserinde kültürel sermaye olgusunun değerini beğeniler üzerine yaptığı kapsamlı çalışması ile kanıtlamaktadır. Bu çalışmanın sonucu olarak söyleyebilmektedir ki “seçicin” gruplar neyin değerli ve neyin değersiz olduğunu tanımlamaktadır ki bu toplumsal bölünmeye yardımcı olmaktadır. Kültürel sermayenin önemli bir boyutu da aktarılabilişirliği sorunudur. “Ekonomik ve toplumsal sermayenin tersine, kültürel sermayenin kazanılması yıllar alır ve benlik

hissimize derinlemesine gömülüdür” (Smith, 2007: 63). Toplumsal sermayeyi Bourdieu, birbiriyle tanışına ve karşılıklı tanıma ya da yarı aşağı yukarı kuramsallaştırılmış bir kalıcı ilişkiler ağına bağlı mevcut ve potansiyel kaynaklar bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu sermaye türünün yaratabileceği problematiki ise şöyle ele almaktadır:

‘Toplumsal sermayedeki farklılıklar, aslında daha büyük toplumsal eşitsizliklerin aynasıdır. Genelde erkeklerin kadınlardan, beyazların beyaz olmayanlardan, zenginlerin fakirlerden daha fazla sermayeleri vardır’ (Giddens, 2008: 35).

Birey ilişki ağı ne kadar genişse ve ilişkide bulunduğu kişilerin sermaye birikimlerine kadar güçlüyse, o kadar büyük bir toplumsal sermayeye sahip olmaktadır. Zira kimi ilişkiler diğerlerinden daha çok getiri sağlamaktadır. Giddens, toplumsal sermayenin işlevini şöyle açıklamaktadır:

“Örgüt üyeliğinin meyveleri, insanların hedeflerine ulaşip sahip oldukları nüfuzu arttıran toplumsal bilgilerden ve bağlantılardan oluşan toplumsal sermaye olarak adlandırılmaktadır” (Giddens, 2008: 35).

Özetlemek gerekirse toplumsal sermaye, eyleyiciler arasında bir çeşit köprü görevi görmekte, toplumsal alanda aidiyet hissini yaratmakta, bugün ve yarın kim olduğumuzdan ziyade hangi gruba ait olacağımızı belirleyen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Simgesel sermaye, toplumsal tanınırlık ve prestij kavramlarına atıfta bulunmaktadır. Bourdieu, “Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi” isimli kapsamlı çalışmasında kültürel soyluluktan bahsetmektedir. Burada tüketilen ürün veya hizmetin ne olduğundan ziyade kimleri tarafından tüketildiğinin, tüketim arzusunu teşvik eden bir öge olduğundan bahsetmektedir. Örnek olarak ise golf sporunun yüksek burjuvaziye ait olması ve bu grup ile özdeşleşen bir dal olması ile rugby sporunun “avam” gruba ait bir dal olarak görülmesini vermektedir. İşte buradaki ayrım, bize simgesel sermayeyi en iyi açıklayan noktaya tekabül etmektedir (Bourdieu, 2015: 78).

1.4.3. Alan

Bourdieu, toplumsal dünyayı tasvir etmek için alan kavramını kullanmaktadır. Bu kavramı toplumsal hayatın çevrelerinin özerkleşmesi olarak tanımlamaktadır ki bu özerkleşme bir amacın da tanımlanması gerekliliğini doğurmaktadır; örneğin iktisadi alanın güçlenmesi zenginliği, sanatsal alanın ise tanınırlığı getirir. Bir alana dahil olan eyleyiciler, bu alanın amacına uygun

ilerlemek ve bu alana özgü sermayeyi ellerinde tutmak için bir mücadele içine girmektedirler. Alan içindeki konumu, belirlenen sermaye türüne sahip olup olmama durumu belirlemektedir. Bu bağlamda alan farklı eyleyicilerin katılımları ile meydana gelen bir uzam olarak tanımlanabilir (Jourdain ve Naulin, 2016: 52).

“Kültürel sermaye bir boşlukta işlemez, aksine daha geniş bir toplumsal yapıda işleyen bir güçtür. Alan (field) kavramı, Bourdieu’nun karmaşık toplumlar modelinin temelidir. Bourdieu’ya göre bunlar güzel sanatlar, sanayi, hukuk, tıp, siyaset vb. gibi toplumsal yaşama ilişkin bilgi alanlarıdır. Aktörler bu alanların her birinde iktidar ve statü için mücadele ederler. Televizyonun ve rakip televizyonlar arasından da, sansasyonelin, gösterisel olanın, olağandışının aranişında en fazla sinizm ve de başarı gösterenlerin simgesel ağırlığının büyümesiyle birlikte, şimdiye kadar sansasyon basını denen ve spor haberleri ile gelgeç haberlerde yoğunlaşan gazetelere bırakılmış olan belli bir enformasyon anlayışının, kendini gazetecilik alanının bütününe dayatmakta oluşudur (Bourdieu, 1997: 56).

Her bir alanda başarı için gerek duyulan belli kültürel sermaye biçimlerinin kazanılması ve konuşlandırılmasında kendi habituslarından yardım alırlar ya da bunlar tarafından engellenirler. Aktörleri nadiren alanları değiştirerek, kazandıkları prestiji paraya çevirerek ve kültürel sermayelerini yeni girişimlere aktararak kendi kaderlerini iyileştirmeye kalkışabilirler. Bunun bir örneği, çok satan bir yazar ya da gazeteci olan akademisyen olabilir (Smit, 2007: 36).

Çözümleyici açıdan alan, konumlar arasındaki bağıntıların konfigürasyonu ya da ağı olarak tanımlanabilmektedir. Bu konumların eyleyicilere / kurumlara dayattığı belirlenimler açısından, farklı sermaye (ya da sermayeye sahip olan iktidar) türlerinin dağılımındaki mevcut ve potansiyel durumlarıyla, ayrıca diğer konumlara bağıntılarıyla nesnel olarak tanımlanmaktadır. Bourdieu, gazetecilik alanında nelerin olduğunu anlamak için, alanın özerklik derecesini anlamak gerektiğini söyler. Gazetecinin yazdığı haberin özerklik derecesi, gazetecilik alanının özerklik derecesinin göstergesidir. Bourdieu’ya göre, gazetecilik alanının özerkliği, reklam verenlerden, devletten vb. çevrelerden gelen kazancın miktarıyla belirlenirken, gazetecinin özerkliği de alan içerisinde teşkil ettiği konuma, yani gazetecinin otoritesine bağlıdır (Bourdieu, 1998: 69; 2005: 43).

Sermaye türlerine sahip olmak, yani bir diğer deyişle iktidar olmak, bir alanda elde edilebilecek faydalara erişimi belirlemektedir. Alan, bilinçli bir yaratımın ürünü değildir, açıkça ifade edilmeyen, kodlanmamış kurallara uymaktadır (Bourdieu

ve Wacquant, 2014: 101). Alanlar, doğal yollar ile değil çeşitli toplumsal olaylar sonucunda oluşmaktadır.

1.4.4. Habitus

Toplumsal yaşamın nesnel ve öznel boyutlarının kopmaz biçimde birbirine bağlı olduğunu savunarak mikro-makro, eylemlilik-yapı gibi ikiciliklere karşı çıkan Bourdieu, sosyolojisinin ve pratiğin teorisinin merkezi kavramı olan habitusla öznesiz yapısalılık ve özne felsefesi arasındaki yanlış seçimden kaçınmaya çalışmaktadır (Bourdieu, 1990: 48).

Aşmaya ve açıklamaya çalıştığı ikiliklerin sosyal bilimlerin merkezinde yer alan ve yüzyıllardır tartışılan ikilikler olması, habitusun belirli bir tanımla formüle edilmesini zorlaştırmaktadır. “Eyleyenlerin yaşam boyu süresince devam eden sosyalleşme ve öğrenmeleriyle kazandıkları ve onlara verili sosyal durumlara belli biçimlerde cevap verme yeteneği kazandıran eğilimlere gönderme yapandır” (Andrew ve Sedwick, 2002: 39). Bourdieu şu kısa tanımı yapmaktadır:

“Habitus kelimenin tam anlamıyla, ne tam olarak bireyseldir, nede davranışları tek başına belirler; buna karşın, eyleyenlerin içinde işleyen yapılandırıcı bir mekanizma, eyleyenlerin çok çeşitli durumlarla başa çıkmasını sağlayan bir strateji üretme ilkesidir” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 102).

Uzun bir geleneğibolan ve Panofsky’den ödünç alarak kullandığı kavramın anlamını sabitlemeye yönelik bu girişimine karşın, Bourdieu kavramın kendi gelişim sürecini devam ettirdiğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle Bourdieu’nün kendi eserlerinde dahi, kavram çeşitli tanımlarla ifade edilmeye çalışılmış ve tek bir tanımla karşılanmamıştır. Wacquant da kavramın tarihçesine ilişkin kaynaklarını belirtmesine karşın, kavramın hedeflerinin ve anlamının doğru kavranması için, Bourdieu’nun nasıl kullandığının, somut ampirik araştırmalarda kavrama ne şekilde ve hangi analitik etkiyle başvurduğunun görülmesi gerektiğine dair bizi uyarmaktadır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 102). Bu nedenle, habitusa ilişkin yaptığı tanımları sıralamak yerine, kullandığı kavramları araştırmalarının bir parçası olarak tanımlayan Bourdieu’nun, habitus kavramıyla açıklamaya çalıştıklarını, temel özelliklerini ortaya koyarak anlamaya çalışmak önemi kazanmaktadır.

Habitus, sözlük anlamıyla toplumsal yapılar ile toplumsal pratik (ya da toplumsal eylem) arasındaki bağı oluşturan bir dizi edinilmiş düşünce, davranış ve beğeni kalıpları için kullanılan, yapısal eşitsizliğe kültürel açıdan yaklaşmayı

sağlayabilecek bir temel sunan ve eylemlilik üzerine odaklanmaya olanak tanıyan bir kavramdır (Marshall, 1999: 15). Genelliğine karşın bu tanım habitusun temel özelliklerine ilişkin ipuçları taşımaktadır.

Buna göre habitusun temel özelliklerinden biri, eyleyenler (agent) ile pratikleri arasındaki ilişkiyi edinilmiş bir dizi düşünce, davranışı ve beğeni kalıpları aracılığıyla ve bütünselliği içinde açıklamayı amaçlıyor olmasıdır. Bourdieu, özel bir eyleyenin ya da bir eyleyenler sınıfının pratikleriyle sahip olduklarını birleştiren üslup birliğini aktaran habitusu, bir konumun içkin ve bağıntısal özelliklerini birlikçi (üniter) bir yaşam stilinde, yani insanların, malların/varlıkların, pratiklerin tercihindeki birlikçi bir bütünde dile getiren can verici ve birleştirici köken olarak tanımlamaktadır (Bourdieu, 1995: 79). Bu çerçevede habitus, hem uyumlulaştırıcı hem de homojenleştirici bir ilke olarak da işlev görmektedir (Sulkunen, 1982: 26).

Farklı alanlarda çalışan araştırmacıların kendi alanlarındaki sorunları çözmek üzere farklı şekillerde kullandıkları kavramın bir diğer özelliği yerleşik, sabit bir ilke değil, biryandan belirli eylemlilikleri ortaya çıkaran üretken ancak aynı zamanda kendisi de bu süreçte belirli bir mantık çerçevesinde sürekli değişip, dönüşen yani üretilen bir oluşum olmasıdır. Habitus'un yaratıcı bir şey olduğunda ısrarlı olan Bourdieu'ya göre habitus:

”Koşullanmaların nesnel mantığını yeniden üretmeye yönelik koşullanmaların bir ürünüdür, ama onu aynı zamanda bir dönüşüme maruz bırakır; kendi üretimimizin toplumsal koşullarını “üretmemizi” sağlayan dönüştürücü bir makinedir, ama görece fark edilmez bir biçimde, üretim koşullarının bilinmesinden ürünlerin bilinmesine basitçe ve mekanik olarak geçilemeyecek bir şekilde yapmaktadır” (Bourdieu, 1997: 88).

Bourdieu kavramının en önemli özelliklerinden biri olmakla birlikte, bu özellik aynı zamanda en çok eleştirilen ve tartışma yaratan yanını da oluşturmaktadır. Sürekli bir oluşum ve dönüşüm içerisinde olan habitus, kişilerin doğdukları koşullar ve öğrenim süreçlerindeki aşamalar dahil olmak üzere ilk sosyal ortamlarının etkisiyle kendi içinde tutarlı eylemler üretmekle birlikte, sosyal yapı habitus ilişkisi mekanik bir ilişki olmadığından bu etki belirleyici değil daha çok sınırlayıcı bir biçimde kendini göstermektedir (Schatzki, 1987: 28).

Öte yandan Bourdieu “tarihin ürünü olduğundan, sürekli olarak yeni deneyimlerle karşı karşıya gelen ve durmaksızın onlardan etkilenen açık bir yatkınlıklar sistemi” olarak tanımladığı habitusun dönüştürülmesini bir dizi koşula bağlamaktadır:

Habitus, bireye yatkinliklerini kontrol altında tutma olanağı veren bilinçlenmeyle, toplum çözümlemesiyle de dönüştürülebilir. Ancak bu tür bir öz çözümlemenin olasılığı ve etkililiği, kısmen söz konusu habitusun kökensele yapıyla, kısmen de bu bilinçlenmenin gerçekleştiği nesnel koşullarla belirlenmiştir. Sistem dayanıklıdır ama sarsılmaz değildir (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 105).

Bourdieu'ya göre yapının öznenen önce var olması nedeniyle, “istatistiksel olarak insanların çoğunun, başlangıçta habituslarını şekillendiren durumlara uygun durumlarla karşılaşmaya, yani yatkinliklerini pekiştirecek deneyimler yaşamaya mahkûm olduklarını” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 105) belirtmektedir. Bu yapısal vurgularla eşzamanlı olarak, habitusun bir kader olmadığını düşünen Bourdieu, kişinin yaşamının ileriki yıllarında değiştirebilme ve kendisinde kalıcı olarak yerleşen eğilimler yerine daha farklı eğilimlere yönelebileme yeteneğine de vurgu yapmaktadır: “Tarihsel olarak inşa edilmiş, kurumsal olarak kök salmış, dolayısıyla toplumsal olarak değişken, üretici bir matris” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 105).

Buna göre bir yandan verili koşullar altında üretilen ve ortaya konan yapısal özellikleri olan habitus, eyleyenlerin gündelik pratikleri üzerinden üretken bir role de sahiptir. Bir yandan, “biri algılama, değerlendirme ve eylem matrisi” “sonsuz derecede çeşitlenmiş görevleri başarmak amacıyla” esnek biçimde işe koşullurken, diğer yandan, bütün bunların “son tahlilde” (Engels'n ünlü deyimini) “nesneiyapılar”ın maddi deneyiminden, yani “söz konusu sosyal formasyonun ekonomik temelinden” doğduğu da göz önüne alınabilir. Dolayımlayıcı bağ “habitus” kavramı aracılığı ile sağlanır:

“kalıcı olarak yerleştirilmiş, doğurgan bir düzenlenmiş doğaçlamalar ilkesi” olarak “pratiker üretir” ve bunlar da başta doğurgan habitus ilkesini üreten nesnel koşulları yeniden üretme eğilimi gösterirler (Harvey, 1997: 73).

Habitusun hem üretilen hem de üretken olarak kavranması sonucunda, Harvey'in de belirttiği gibi ilk göze çarpan, Bourdieu'nün çalışmalarında önemli bir kavram olarak karşımıza çıkan “yeniden üretim” özelliği olmaktadır. Habitusun temel özelliklerinden biri olan yeniden üretim, habitusun kendini üreten koşulları yeniden üretme eğilimi üzerinden ortaya çıkmaktadır. Buna göre üretilmiş olan habitusun üretkenliği, kendi koşullarını yeniden üretmek ile sınırlı olarak algılanmaktadır.

Mekanik bir sürecin ürünü olmak şöyle dursun yapının yeniden üretimi ancak onun gerekliliğini habitus biçiminde içselleştirmiş olan ve bilinçli ya da bilinçdışı olarak yeniden üretici olmalarına karşın hala üretici olmayı sürdüren

eyleyenlerin işbirliğiyle gerçekleşebilir (Bourdieu, 1995: 49). Habitusun yeniden üretim özelliği salt kendini üreten koşulları yeniden üretme olarak algılanmasına karşın Bourdieu, kavramın üretici yanını vurgulayarak yeniden üretimin değişime açık bir yöne doğru da olabileceğinin altını çizmektedir. Buna göre habitusun doğurgan özelliği bir başka ikili özelliğe sahip olmasına yol açmaktadır. Tıpkı kendilerini üreten konumlar gibi, habituslarda farklılaşmıştır; ama aynı zamanda da farklılaştırıcıdır. Ayrılmıştır, ayrıdır ama aynı zamanda da ayrımları getirir: farklı farklılaştırma ilkelerini hayata geçirir ya da ortak farklılaştırma ilkelerini farklı biçimde kullanır... Habituslar ayrı ve ayrıştırıcı pratikler doğurur... Ancak bunlar, aynı zamanda da, sınıflandırıcı şemalardır, farklı sınıflandırma ilkeleri, farklı görü ve bölünme ilkeleri, farklı zevklerdir (Bourdieu, 1995: 49).

Bourdieu'nün habitusa ilişkin çok sayıdaki- tanımlama girişiminin bir başka ortak noktası habitusun üretici yanına ilişkindir. Buna göre habitus, içinde bulunduğu alanda benzer koşullar altında bulunan eyleyenlerin hareketlerinin kaynağı olarak tanımlanır:¹

Habitus, belli bir durumda yapılması gerekli olan şeye ilişkin bir tür pratiklik duygusudur sporda buna 'oyunu okumak' (duyumsamak) denir, buda aslında, oyunun o anki durumunda belirsiz olmakla birlikte mevcut olan, oyunun geleceğini önceleme sanatıdır (Bourdieu, 1995: 50).

Habitusun, sürekli bir değişim/mücadele sürecindeki toplumsal koşullarla etkileşim içinde biçimlenmesi ve benzer koşullar altındaki eyleyenlerde benzer özelliklerinin öne çıkması nedeniyle Bourdieu, "alan" kavramıyla birlikte değerlendirmektedir

1.4.5. Simgesel Şiddet

Bourdieu, görünmez bir şiddet olarak da tanımlayabileceğimiz simgesel (sembolik) şiddeti bir toplumsal eyleyici üzerinde kendi suç ortaklığıyla uygulanan şiddet biçimi olarak tanımlamaktadır. Toplumsal eyleyiciler, farkında olan

¹Bir dönem kendisi de rugby oynayan Bourdieu sosyal yaşamı algılayışını aktarırken sıklıkla oyun metaforunu kullanmaktadır. Sosyal hayatın sadece bir mücadele değil aynı zamanda sürekli bir uyuma ihtiyaç duyduğunu vurgulayan Bourdieu hiçbir oyunun onu tanımlayan kuralların kavranmasıyla anlaşılamayacağını, sadece kurallarına uymanın yetmeyeceğini oyunun nasıl oynanacağını duygusuna/ruhuna sahip olmak gerektiğini savunmaktadır. İyi bir basketbol oyuncusunun sadece iyi atış yapabilen değil ne zaman atış yapacağını bilen oyuncu olduğunu hatırlatan Bourdieu oyunla bağlantılı olarak habitusu "bir oyunda her oyuncunun gelecek hareketi, gelecek oyunu, gelecek vuruşu anında uydurarak yapma kapasitesi" olarak tanımlamaktadır (Calhoun, 2000)

eyleyiciler, belirlenimlere tabi olduklarında bile, kendilerini belirleyeni yapılandırdıkları ölçüde kendilerini belirleyen etkililiğini üretmeye katkıda bulunan eyleyicilerdir.

Simgesel şiddet, şiddet olarak algılan(a)mayan bir şiddet türüdür. Örnek olarak erkek tahakkümü, simgesel şiddetin, bilincin ve iradenin kontrolü dışında, hem cinsleşmiş hem cinsleştirici habitus şemalarının derinliklerinde yer alan bir tanıma ve yanlış tanıma edimi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bourdieu, bunlara ek olarak dilsel ifadeler içinde gizli de olsa bir iktidar edimi olduğunu vurgulamaktadır. Bu gizil güç, şiddetin simgesel tarafı olarak yorumlanabilmektedir. Ona göre tahakküm kurmamak, küçümseme stratejisinin bir boyutu olabilir ya da şiddeti daha üst bir inkâr ve gizleme derecesine taşıma, yok sayma etkisini pekiştirme şekli, dolayısıyla simgesel şiddet aracı olabilir (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 105).

Bourdieu'ya dönülecek olursa, onun da simgesel şiddetin tırmanışıyla ilgili belirlemeleri yukarıda yapılan tanımlara eleştiri niteliğindedir. Tarihsel süreç uygarlık süreci gibi tek bir çizgi üzerinde ele alındığı takdirde, bedensel şiddetin gerilemesi ve simgesel şiddetin tırmanışı kaçınılmaz bir durum haline gelmektedir (Bourdieu, 2006'dan aktarılan Özsöz, 2009: 125).

Kişilerin silah gücünden değil, yanlış anlamının gücünden zarar görmeleri/engellenmelerinin simgesel şiddet olduğunu belirten Bourdieu'nun düşünümsel teorisi, yukarıda da sözü edildiği gibi, tarihselliği tek bir boyuta indirgeyen yaklaşımları tartışmaya açarak kabul etmeyi yeğler (Calhoun, 2007'den aktarılan. Özsöz, 2009: 102). Zira onun bahsettiği “sembolik güç, doğrudan bedenler üzerinde ve herhangi bir fiziksel kuvvet olmadan uygulanan bir güç biçimidir” (Bourdieu, 2015: 86). Bourdieu simgesel şiddeti şöyle tanımlamaktadır:

“yumuşak, kurbanlarınca bile hissedilmeyen ve görülmeyen, çoğunlukla iletişimin ve tanımanın veya daha kesin olarak tanımamanın, kabullenmenin veya hatta hissetmenin saf sembolik kanallarıyla uygulanan şiddet” (Bourdieu, 2015: 86).

Simgesel şiddetin uygulanmasının ve görünür kılınmasının en yaygın aracı ise medyadır. Bourdieu, “Televizyon Üzerine” (Bourdieu, 1997) isimli yapıtında eleştirel bir tutum sergilemektedir. Ona göre medya simgesel şiddetin yeniden üretilmesi için uygun bir mecradır ve bu şiddet biçimine maruz kalanlar ile simgesel şiddeti uygulayanlar arasında sessiz bir suç ortaklığı vardır ya da her iki tarafında bilincinde olmadıkları bir simgesel şiddetten bahsetmek mümkündür.

Bourdieu'ya göre iktidarın olduğu her alanda simgesel şiddet ile karşılaşmak mümkündür. Köse'nin sözleriyle:

“Bourdieu'ya göre, televizyon alanı, öncelikle toplumsal düzende, meşruiyeti elde edenlerden kurulmuştur. Bu, özünde bir hâkimiyet mücadelesidir. Çünkü televizyon kuruluşları, toplumsal düzende, Bourdieu'nun simgesel şiddet olarak adlandırdığı bir egemenlik biçimi uygulamaktadırlar. Buna göre ‘Simgesel şiddet, mümkün olduğunca basit bir şekilde söylenmek istenirse, toplumsal bir birey üzerinde ve onun suç ortaklığıyla birlikte uygulanan bir şiddet türüdür’ (Bourdieu, 1997'den aktarılan Köse, 2004: 63).

Bourdieu'nun medyaya, doğrusu televizyona bakışı, simgesel şiddet kavramsalı aşırması çerçevesinde meydana gelmektedir. Zira ona göre televizyon doğrudan bir simgesel şiddet aracı niteliği taşıyan aktardır. Özetle simgesel şiddet kavramı, televizyon olgusunun, dolayısıyla medyanın mantığını çözümlenmek adına bir anahtar kavramdır.

1.4.6. Sosyal Uzam

Bourdieu, Karl Marx'tan farklı olarak ortaya koyduğu sermayenin çeşitleri ile eyleyicilerin toplumsal alandaki konumlarının belirlendiğini söylem eldedir. Bireyin veya sınıfın toplumsal uzamdaki konumu, önem sırasına göre aşağıdaki üç unsur tarafından belirlenir (Jourdain ve Naulin, 2016).

- Toplumsal sermaye hacmi: Bireyin ne kadar iktisadi, kültürel veya toplumsal sermayeye sahip olduğuna işaret eder.
- Sermaye yapısı: Sermayenin yapısı toplam kültürel sermaye hacminde iktisadi sermayenin ve kültürel sermayenin göreceli ağırlıklarına işaret eder ve bu iki sermaye türü çağdaş toplumlarda temel ayırım kriteri kabul edilmektedir.

“Sanatçılardan sanayi ve ticaret patronlarına doğru ilerledikçe kültürel sermaye hacmi azalırken, iktisadi sermaye hacminin sürekli bir biçimde artması egemen sınıfın birbirine ters yönde gelişen ikili yapıya göre organize olduğunu bize göstermektedir” (Bourdieu, 2015:90).

- Bu hacmin ve bu yapının zaman içindeki evrimi: Sosyal uzamı şekillendiren bu üçüncü boyut zaman içinde oluşmaktadır. Sermaye hacminin ve yapısının zaman içinde geçirdiği evrim, toplumda aşağı veya yukarı doğru ilerlenmesine bağlı olarak, birey ve grupların konumunu belirlemeye yardımcı olur.

Bourdieu'ya göre sosyal uzamda birey ve grupların konumu mutlak bir şekilde değil, diğer birey ve grupların sahip oldukları sermayelerle karşılaştırmalı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal uzamda birbirine yakın duran bireyler aynı

toplumsal sınıf altında toplanabilmektedir. Dolayısıyla her toplumsal sınıf kendilerine has bir sermaye hacmi ve yapısı üzerinden tanımlanmaktadır (Jourdain ve Naulin, 2011: 47).

Bu çalışmada Bourdieu sosyolojisi ile medya alanının değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmamızın bundan sonraki bölümünde Bourdieu ve televizyon alanında, yerel televizyon kanallarının pratiği araştırılacaktır.

1.5. Bourdieu’da Sınıf, Kültür ve Beğeni Kültürü

Bourdieu'nun çalışmalarında kullandığı temel kavramlardan birisi sınıf kavramıdır. Ancak hemen her araştırmasında “Marxla paralellik içinde toplumda adaletsiz hiyerarşilere neden olan eşitsiz üretim, bölüşüm ve mübadele rejimlerinin işleyiş tarzlarını” konu edinen Bourdieu, Marx'tan farklı olarak “sınıf” ve “sermaye” kavramlarının kapsamını genişleterek onları yeniden yapılandırır (Göker, 2001: 68). En genel çerçevede onun sınıf analizi nesnel koşullara ve toplumsal gerçekliğe dayanır ve toplumsal sınıfları belirlemede farklı niteliklerin hiç birinin tek başına ve nihai bir belirleyiciliği olmadığını düşünür.

“Sınıfları üretim ilişkileri içinde ekonomik tabakaya ait özellikler çerçevesinde tanımlayan Marksist Kuram'ın aksine Bourdieu, sınıfların toplumsal alanda paylaşılan ortak konum ve tüketim bağlamında yaşanan yatınlıkların birleşiminden ortaya çıktığını savunur” (Wacquant, 2008).

Bu anlamda onun sınıf yaklaşımının Marx'ın üretim ilişkileri ve ekonomik koşullara öncelik veren ekonomist yaklaşımıyla Weber'in kültür ve yaşam tarzına öncelik veren kültüralist yaklaşımının sentezi olduğu söylenebilir. Bir başka ifadeyle Bourdieu, “Marksizmin ekonomik determinizmini Weberci kültürel düzenin özgünlüğü düşüncesiyle ve Durkheim'ın sınıflandırma girişimiyle harmanlayan bir sınıf teorisi geliştirir” (Wacquant, 2007: 71).

Bourdieu, kağıt üzerinde kurgusal kümeler olan sınıfların, gerçekliğini ve somutluğunu tartışarak, sınıflandırmanın toplumsal uzamdaki eyleyenlerin pratikleri, yatınlıkları ve toplumsal uzamdaki yakınlık ve uzaklıklarına göre yapılması gerektiğini savunur. Kendi oluşturduğu kuramsal sınıfların, Marksist anlamda sınıf oluşturmaya, Marx'ın kendisinininki de dahil herhangi bir kuramsal ayırmadan daha yatın olduğunu söyler. Çünkü ona göre Marx, toplumsal sınıfları oluştururken Hegel'de eleştirdiği şeye benzer bir biçimde “mantığın şeylerinden, şeylerin

mantığına”, kuramdaki varoluştan pratikteki varoluşa sıçramıştır (Bourdieu, 2006: 89). Marx'ın kağıt üzerindeki sınıfının toplumsal dünyadaki karşılığının ancak “gerçekleştirilmiş” ya da “seferber edilmiş” olarak var olabileceğini savunur.

Oysa Bourdieu'ya göre toplumsal uzamda zaten farklılık ve yeniden üretim mekanizmaları her yerde mevcuttur. Dolayısıyla ona göre aslında toplumsal dünyada Marx'ın kuramında salt üretim ilişkileriyle kurgulanan ve sonrasında siyasal olarak yönlendirilmeye ve oluşturulmaya çalışılan toplumsal sınıflar yoktur. Ona göre “var olan bir toplumsal uzamdır;

“...içinde her halükarda, sınıfların sanal durumda, net olmayan çizgiler halinde, verili olarak değil de yapılması söz konusu olan bir şey halinde var oldukları bir farklılıklar uzamıdır” (Bourdieu, 2006: 89).

Bourdieu'da sınıflar, toplumsal uzamda farklı sermaye tür ve miktarlarına sahip olan homojen insan topluluklarıdır ve eyleyenler bu farklılıklarına göre toplumsal uzamda çeşitli konumları işgal ederler. Toplumsal uzamda benzer konumları işgal eden eyleyenler ise benzer habituslara sahiplerdir. Bourdieu'nun ifadeleriyle:

“...toplumsal uzam üç temel boyut doğrultusunda düzenlenir: Birinci boyutta eyleyiciler tüm türleri kapsayan toplam sermayelerine göre dağılır; ikincisinde, bu sermayenin yapısına, yani ekonomik sermaye ve kültürel sermayenin toplam malvarlıkları içindeki payına göre; üçüncüsünde ise, sermayelerin zaman içindeki hacim ve yapı açısından evrimine göre. Bu model, toplumsal uzamdaki konumların uzamı, o konumlarla sahip olanların yatkınlıklarının (ya da habituslerinin) uzamı ve yatkınlıklar aracılığıyla tavır almaların uzamı arasında kurulan denklik nedeniyle, uygun bir sınıflandırma ilkesi olarak iş görür. Toplumsal uzamın bölgelerini ayırarak üretebileceğimiz sınıflar, yalnızca varlık koşulları açısından değil, aynı zamanda kültürel pratikleri, tüketimleri, siyasal kanaatleri vb. açısından da olabildiğince homojen eyleyicileri bir araya toplar” (Bourdieu, 2006: 90).

Bourdieu'ya göre Markxit yaklaşımdaki salt üretim ilişkileri ve ekonomik sermayeye dayandırılan sınıf pozisyonları günümüz karmaşık, çok katmanlı ve heterojen sınıf yapılarını analiz etmekte yetersizdir. Dolayısıyla kültürel ve sosyal süreçlerin de devreye sokulduğu insan davranışları, sınıf pozisyonunu belirlemede etkin olarak kullanılmalıdır. Ekonomik, kültürel ve sosyal pratikleri bir arada içeren bu davranışlar, eyleyenin ve onun içinde konumlandığı sınıf habitusunun ifadesidir bir anlamda. Çünkü eyleyenlerin davranışları onların habituslarını oluşturduğu gibi, habitusları da davranışlarını biçimlendirir. Habitus bir anlamda bir dönemin, sınıfın ya da herhangi bir grubun kültürünün bireyde somutlaşmış halidir. Bu birey ise, kendisiyle benzer konumları işgal eden eyleyenlerle benzer habituslara yani sınıf habitusuna sahiptir (Korkmaz, 2008: 54).

Bourdieu, toplumsal sınıfların kültürel tüketimi, zevk ve beğenilerini ele aldığı *Distinction* adlı çalışmasında, eyleyenleri toplumsal uzamdaki konumlarının mesafelerine göre sınıflandırmıştır. Bu mesafenin oluşturulmasında özellikle ekonomik ve kültürel sermayenin istatistiksel dağılımı belirleyici olmuştur (Bourdieu, 2006: 90).

Kültürel sermayenin göstergesi olarak okul sistemine dahil olduğu süre, öğrenim düzeyi; sosyal sermayenin göstergesi olarak baba mesleğini kabul eder (Bourdieu, 2002: 71). Eyleyenlerin ekonomik sermayeye göre dağılımını ise onların sahip oldukları mesleklere göre sınıflandırır. Bourdieu 16 mesleği kültürel ve ekonomik sermayeye sahip oluşlarına göre yatay ve dikey olarak sınıflandırır (Bourdieu, 2002:5 8). 1963 ve 1968 yılları arasında, 16 meslek grubundan 1217 görüşmeciyle anket ve görüşme cetvelleri kullanarak yaptığı çalışmasında eyleyenlerin kültürel konumlanışlarını yani ne tür kültürel ürünleri ne sıklıkta, hangi yollarla tükettikleri ve bu ürünleri tüketim konusundaki tutumlarını sorgulamıştır. Kültürel ürün tüketimi ise dinledikleri müzik ürünlerinden, beğendikleri resimlere, okudukları edebiyat eserlerinden, kullandıkları mobilyalara, yaptıkları spor dallarından, beğendikleri ya da tükettikleri yemeğe kadar çeşitlenmektedir (Bourdieu, 2002: 48).

Bourdieu, *Distinction* çalışmasında farklı sosyal sınıflar ve konumlardaki bireylerin habitusları dolayısıyla farklı beğeni kültürlerine (taste cultures) sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bu yaklaşıma göre, beğeni kültürü aynı habitusu paylaşan insanlar tarafından paylaşılan, kültürel bilgi (cultural knowledge) temelli, kurumsallaşmış bir yapıdır. Beğeni kültürü, anlama ve değerlendirme aracılığıyla beğenme/hoşlanma ve beğenmeme/hoşlanmama yargılarına vardırıan mental bir çerçevedir (Kuipers, 2006: 245).

Beğeni kültürü formel ve informel kültür bilgisini ihtiva eden kültürel sermayeye göre şekillenir; ancak bununla beraber bu sermayenin miktarı ve niteliği de ekonomik ve sosyal sermayeyle doğrudan ilintilidir. Ayrıca Bourdieu, işgal edilen konumlar ve sosyal sınıf itibarıyla üç beğeni türünden-kültüründen bahseder: düşük beğeni kültürü (low-brow taste), orta beğeni kültürü (middle-brow taste) ve yüksek beğeni kültürü (high-brow taste). Bununla beraber, her beğeni kültürünün aynı sembolik değere sahip olmadığını, üst sınıfların beğeni kültürünün meşru beğeni kültürü olduğunu belirtir. Dolayısıyla da bu meşru ve yüksek kültüre sahip olup

olmamak, yüksek kültüre ait olan kültürel ürünleri tüketip tüketmemek ve hatta bu ürünleri tüketim biçimleri bir sınıf ve konum göstergesi olarak değerlendirilir.

Bourdieu'ya göre yaşam tarzı, kültürel tüketimler ve beğeni, toplumsal uzamdaki konumlanışın bir sonucudur. Her ne kadar bu kültürel tüketim, tutum ve beğeniler toplumsal konumların basit birer yansıması olmasa da toplumsal koşullar tarafından sınırlandırılmıştır. Aslında Bourdieu'ya göre bu tüketim ve beğeniler bir "olasılıklar evrenini" oluşturur ve eyleyenler kendi sınıflarının olasılıklar evreni içinde tercihlerini yaparlar. Bu tercihler daha önce de belirtildiği gibi eyleyenin çıkar ve bilincinden bağımsız olarak hem yarı otomatiktir hem de çeşitli stratejilere bağlı olarak gerçekleştirilir.

Yukarıda çerçevesi verilen sınıflandırmaya paralel olarak Bourdieu, Distinction'da kültürel tüketim mallarına yönelik tutum ve beğenin üzerinde özellikle durmuştur. Bourdieu'ya göre beğeni bütünleştirici ve aynı zamanda farklılaştırıcı bir sınıflandırma prensibi olarak işlev görür. Işık ise Bourdieu'ya göre beğenin, "amor fati" yani kaderin seçimi, zorunluluğun ve gerekliliğin tercih edilmesi olduğunu söyler:

"Bir yanda kişi zorunluluğu seçerken, öte yanda diğer seçenekler, varoluş koşulları tarafından bir düş gibi kenara atılır ve dışlanır. Burada yine karşımıza sosyal şartlar çıkmaktadır. Tüm beğeni toplumsal varoluş koşulları tarafından üretilmektedir" (Işık, 1994: 82).

Kültürel pratikler, çocukluk dönemi boyunca, ailede ve eğitim sistemi içinde kazanılır ve mevcut toplumsal sınıf yapısının yeniden üretimine katkı sağlar; dolayısıyla beğeni ve estetik yargılar bireyin kendi duyarlılıklarını ifade etmekten çok, sınıfsal terbiye ve eğitimden kaynaklı, büyük ölçüde toplumsal bir yetidir. Bir diğer ifadeyle, beğeni ve estetik yargılar, toplumsal konumlanışın ürünüdürler. Aynı şekilde bu durum konumlanış, sadece kültürel ürünlerin tüketicisi için değil, üreticisi için de geçerlidir; birinciler için tüketim düzeyinde, ikinciler için ise üretim düzeyinde bir konumlanış söz konusudur.

Distinction'da kültürel malların tüketimi, beğeni ve zevkler konusunda çalışırken, bu olguları bilimsel çalışmanın bir nesnesi olarak ele aldığı konusunda özellikle uyarılmaktadır. Ayrıca son dönem kültürel görececiliğe karşı çıkararak, böyle bir bakış açısının popüler kültürle yüksek kültür arasındaki ikili bölünmeyi görünmez kıldığını söyler. Ona göre kültürel ürünler, özellikle de sanat hakkında yüksek sanat

ve popüler sanat ayrımı yapılmalıdır ve birincisinin diğerine üstünlüğü (tarihselliği dolayısıyla bir birikimi ve aşmayı ifade etmesi bağlamında) kabul edilmelidir.

Ancak buradaki üstünlüğün kabulü, bu “yüksek sanat” tüketicisinin kişisel erdemliliği veya yeteneği olarak değerlendirilmemelidir, zira bu estetik yargılar eğitim ve kültürel mirasın sonucudur. Dolayısıyla Bourdieu'nun sanatsal ürünler karşısındaki tavrı zaman zaman seçkinci olarak değerlendirilse de, o kendi yaptığıının kültürel ürünlerin tüketicileri hakkında bir değer yargısı bildirmekten ziyade, bir konumlanış ve kültürel bakımdan mülksüzlüğün ifşası olduğunu söylemektedir (Wacquant, 2003: 74).

Bourdieu ve Darbe'lin Sanat Sevdası (The Love of Art: European Art Museums and Their Public) adlı ortak çalışması da, müze ziyaretleri ve ziyaretçileri üzerinden sanat bilgisi, beğenisi ve tüketimi ile tüketicilerin sosyal sınıfları arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Bu çalışmada müze ziyaretçilerinin özgü toplumsal sınıfları (halk sınıfları alt sınıflar, orta sınıflar ve üst sınıflar) , yaş, cinsiyet ve öğrenim düzeyleri gibi değişkenlerle müze ziyaretlerinin sıklığı, ziyaret biçimleri, sanat bilgileri, beğendikleri sanat eserleri vb. değerlendirilmiştir (Bourdieu ve Darbel, 2011: 96).

Gerçekten de eğitimsel sermaye ile sanat beğenisi ve tüketimi arasında ciddi bir ilişki olduğu görülmüştür: öğrenim düzeyi ve süresi yani eğitimsel sermaye miktarı düşük olan bireylerin sanat eserlerine olan ilgisi ve sanat ve estetik konularındaki bilgisi çok sınırlı iken, eğitimsel sermaye miktarı yüksek olan bireylerinki oldukça geniş ve çeşitlidir.

Sonuç olarak bu çalışma bir yandan sosyal sınıflar ile sanat bilgisi arasındaki ilişkiyi ortaya koyarken, bir yandan da okul sistemi tarafından alt sınıflara ulaştırılmayan ve informel eğitim alanına (aileye) bırakılan kültürel eğitim dolayısıyla sanat bilgisi, estetik zevk gibi yüksek niteliklerin nasıl üst sınıf mensuplarına ait kişisel (sınıfsal) bir yetenekmiş gibi sunulup algılandığını ortaya koymaktadır (Wacquant, 2003: 89). Bu noktada son olarak belirtmek gerekir ki;

Bourdieu'nun (tüm bu çalışmalarında temel) amacı, kültür içinde değişik grupların değişik hayat tarzları, zevkleri vb. olduğunu ifade etmek ya da kanıtlamak değil; temeli ekonomik dengesizliğe dayanan hâkimiyet ve güç dağılımının güvenceye alınıp meşrulaştırıldığı süreçleri sorgulamaktır.

Diğer bir deyişle, Bourdieu'ya göre sınıf hâkimiyeti ekonomik temele dayansa da, aldığı biçim kültürel bir biçimdir. Bu anlamda kültürel farklılık, bu farklılığın oluşturulması, belirtilmesi ve korunması sınıf hâkimiyetini anlamamız için anahtar noktalardır (Storey, 2000: 47).

Bu çalışmada “zevkler ve renkler tartışılmaz” gibi klişelerin yaygın olduğu toplumsal dünyada aslında zevk ve beğenilerin toplumsal konumlanıştan bağımsız, salt bireysel tutumlar olmadığını, müzik, resim, edebiyat, sinema, tiyatro gibi sanatsal ve estetik tercih ve tüketimlerin nasıl bir tablo sergilediğini ortaya koyması açısından Bourdieu'ca bir yaklaşım benimsenmiştir. Ayrıca kültürel ürünlerin nitelikleri bağlamında kültürel görececilikten kaçınılmış ve bunların niteliksel farkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada, mizah ürünleri konusunda eyleyenlerin tüketim davranışları, beğeni ve tutumları anket yoluyla belirlenmiş ve bunların eyleyenlerin toplumsal konumlarıyla bağlantıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca sınıf, kültür ve beğeni kültüründe oluşum tabakaları ve bu oluşumda kişinin toplumdaki yeri Bourdieu'nun kuramsal ve kavramsal çerçevesi başlığında ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Bourdieu'nun alan ve habitus kavramları üzerinde yerel televizyon pratiğini tartışarak konu başlıklarında

İKİNCİ BÖLÜM

BOURDIEU'NUN ALAN VE HABITUS KAVRAMLARI ÜZERİNDEN YEREL TV PRATIĞINI TARTIŞMAK

Pierre Bourdieu yapı-eylem sorununda, ara köprü kurmaya çalışan kuramcılardan biridir. Bourdieu, öznenin yapı-eylem denkleminde atılmasına karşı çıkmaktadır. Eyleyen ile yapı arasında dönüşlü bir ilişki kurma çabasında olan yazar, alan, habitus, sermaye (capital) kavramları çerçevesinde, öznel olanı saf dışı etmeyen bir yapı-eylem kuramı geliştirmeye çalışır.

Bourdieu, gazetecilik alanında nelerin olduğunu anlamak için, alanın özerklik derecesini anlamak gerektiğini söyler. Gazetecinin yazdığı haberin özerklik derecesi, gazetecilik alanının özerklik derecesinin göstergesidir. Bourdieu'ya göre, gazetecilik alanının özerkliği, reklam verenlerden, devletten vb. çevrelerden gelen kazancın miktarıyla belirlenirken, gazetecinin özerkliği de alan içerisinde teşkil ettiği konuma, yani gazetecinin otoritesine bağlıdır (Bourdieu, 1998: 69; 2005: 43).

2.1. Pierre Bourdieu ve Televizyon Alanı

Bourdieu, alanın özerklik derecesini belirleyen ölçütlerin önceden kurulduğunu vurgular. Bu alana girecekler, alanın özerklik derecesine veya alanın kurallarına dair bilgiyi önceden edindiklerinden dolayı, bu kurallara göre davranacaklardır (Bourdieu, 2005: 44).

Habitus, bireylere içkin olan, zihinsel ve bedensel kaynaklardır habitusun bireyin kaynakları olduğu vurgusu, Bourdieu'nün öznel alanı kuramına dâhil ettiği yerdir. Ancak, bu bireysel özelliğine karşın, habitusun toplumsal olanla doğrudan bir ilişkisi vardır. Böylece Bourdieu, hem öznel, hem de nesnel nitelikleri aynı anda içinde barındıran, toplumsal yaşamın iki önemli bileşeni olan yapıyı ve özneyi

kapsayan bir kuram geliştirmiştir. Toplumsallıkla bireyselliği bir arada barındıran habitus kavramı üzerinden, haberci ve habercilik alanı da dengeli bir şekilde birleştirilebilir. Haberciler, haber değeri taşıyan bir olayla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiğini bilirler.

“Bourdieu'ya göre daha önceleri görece özerk bir niteliğe sahip olan gazetecilik alanı, televizyonculuğunda bir güç olarak gelişmesiyle bozulmuş ve özerklik, gitgide gazetecilik alanının tümünü içindeki heteronom yasayı zorla kabul ettirmeye dönüşmüştür” (Köse, 2004: .45).

Haberci olarak sahip oldukları habitus, onların nasıl davranmaları gerektiğini belirler. Ancak, bu eylemler onların muhabirler olarak toplumsal uzamdaki konumlarından ve sosyal eşitsizlik tarafındaki yerlerinden de ayrı değildir. Bu toplumsal eşitsizlik ve uzamsal belirlenmişlik, habitusları üzerinden habercilerin içine işlemiştir.

2.1.2. Televizyon Alanında Sansasyonellik

Bourdieu için haberci failerin eylemlerinin önünde duran önemli yapısal belirleyenlerden biri sansasyonelliktir. Bourdieu'ye göre, sansasyonellik haber üretim sürecinin yapısal belirleyenlerinden biridir. Eyleyen olarak haberci seçicidir ve bu seçimin temel kriteri haberin sansasyonellik düzeyidir. Dolayısıyla, bu seçicilik, haberin yapısal olarak bağlı olduğu unsurlardan biri olan sansasyonellik niteliği ile ilişkilidir. Bu nedenle, habercinin eyleyen olarak seçim kriterinin tamamen yapısal olduğunu söylemek mümkündür:

Habercilerin ‘gözlükleri’ vardır ve bunlarla bazı şeyleri görürken bazılarını görmezler ve gördükleri şeyleri de belli bir tarzda görürler. Bir ayıklama yapar ve ayıklanmış olan şeyi belli bir tarzda kurarlar. Ayıklama ilkesi, sansasyonelin, gösteri niteliği taşıyanın aranmasıdır (Bourdieu, 1997: 24).

Bu sayede, sansasyonellik, tüm gazetecilik alanının yapısal belirleyenlerinden biri haline gelmektedir. Böylece, haberler siyasal odaktan koparılmakta ve sansasyonellik haber değeri olarak habercilik alanında kurulmaktadır.

“Bu haberlerin, siyasal boşluk yaratmak, siyaset dışılaştırmak ve dünyadaki yaşamı öykümsüye ve dedikoduya... indirgemek gibi etkileri vardır” (Bourdieu, 1997: 145)

Ama en önemlisi; televizyonun ve rakip televizyonlar arasından da, sansasyonelin, gösterisel olanın, olağandışının aranışında en fazla sinizm ve de başarı

gösterenlerin simgesel ağırlığının büyümesiyle birlikte, şimdiye kadar sansasyon basını denen ve spor haberleri ile gelgeç haberlerde yoğunlaşan gazetelere bırakılmış olan belli bir enformasyon anlayışının, kendini gazetecilik alanının bütününe dayatmakta oluşudur (Bourdieu, 1997: 145).

Bourdieu, televizyonların izlenme oranlarının da, özerkliğin önünde önemli bir problem olduğunu savunmaktadır. Tecimselleşme ve rakamların tüm üretim sürecine hâkim olması öznelerin eylemlerini belirlemektedir: İzlenme oranları hâli hazırda gazeteciliğin en özerk olduğu mekânlarda bile bütün beyinlere yerleşmiştir. Bugün yazı işleri odalarında, yayınevlerinde vb. bir izlenme / okunma anlayışı egemendir. Her yerde, tecimsel başarı terimleriyle düşünülmektedir (Bourdieu, 1997: 145).

2.1.3. Televizyon Alanında Reyting Rekabet ve Özerklik

Bourdieu için alanların özerkliliğini belirleyen bir nokta da, orada yaşanan mücadele ve rekabettir. Habercilik gibi daha çok izlenen haberi yapmak yönünde rekabetin yoğun olduğu alanlarda, bu durum özellikle önemlidir. Bu alanlarda, eyleyenler kıyasıya bir şekilde birbirleriyle rekabet etmektedir:

Bir alan, aynı zamanda bir çatışma ve rekabet mekânıdır; bu bir savaş alanı analogisidir, bu savaşa katılanlar, bu alanda etkili olan özgül sermaye türü- sanatsal alanda kültürel yetke, bilimsel alanda bilimsel yetke, dinsel alanda papazların yetkesi vs. üzerinde tekel kuram ve iktidar alanında farklı yetke biçimleri arasındaki 'dönüşüm oranlarına' ve hiyerarşiye karar verme gücünü elde etme amacıyla birbirleriyle rekabet etmektedirler (Wacquant, 2012: 63).

Rekabetçilik, habercilerin özerkliğinin önünde bir engel olarak durmaktadır. Bourdieu'nun rekabet üzerinden kurguladığı aynı alandaki aktörlerin ortak bir habitusu paylaştıkları fikrini beraberinde getirmektedir. Bu noktada, habercilerin, ortak habituslerinin resmini çizmek önem taşımaktadır. Bu ortak habitusun özellikle reyting üzerinden şekillenen rekabete bağlı olarak işlemesi, televizyonun özerk bir alan olmasını engellemektedir. Televizyon, pek az özerkliği olan ve gazeteciler arasındaki toplumsal ilişkilerden, saçmalık derecesinde acımasız, azgın rekabet ilişkilerinden kaynaklanan bir dizi baskıların ağırlığı altındaki bir iletişim aygıtıdır; bu rekabet ilişkileri, aynı zamanda da, gazetecilerin simgesel üretim alanındaki konumlarına bağlı ortak çıkarları ve onların toplumsal kökenlerine, formasyonlarına (yada formasyonsuzluklarına) bağlı ortak algılama ve değerlendirme kategorilerine,

ortak bilişsel yapılarına sahip olmaları üzerine kurulmuş olan nesnel suç ortaklığı, birliktelik ilişkileridir (Bourdieu, 1997: 175).

Bourdieu, iletişim alanındaki eylemlerin sorumlusu olarak bireylerin görünmemesi gerektiğini savunmaktadır. Etik kavramının çözümlenmesinde belirlediği gibi, tüm sorumluluğu bireye yükleyen araçsalcı bakıştan uzaklaşarak daha kapsamlı mekanizmalar üzerinden düşünmek Bourdieu düşüncesinde esastır:

“Sözünü ettiğim ve bütün çabalarımın karşın, sunucuların, iletişimcilerin bireysel sorumluluklarına yüklediğim izlenimini verebilecek olan bütün bu şeyleri anlamak için, global mekanizmalar düzeyine geçmek gerekiyor (Bourdieu, 1997: 175).

Bourdieu, televizyon alanının yapı-eylem konusunda özellikle çatışmalı olduğunu savunmaktadır. Bu alanda, eyleyenler, özerklik izlenimi ile kukla görünümünü aynı anda üzerlerinde taşımaktadır. Alanın kendine özgü bir gösterişi olması, eyleyicilere özerklik görünümü kazandırmaktadır. Ancak, bu evrende eyleyenler aynı zamanda “eyleyemez” gibi de görünmektedir:

Televizyon, toplumsal edimcilerin bir yandan önemin, özgürlüğün, özerkliğin ve hatta kimi zaman da olağanüstü bir haberin (televizyonda haberleri okumak yeter) görüntülerini taşırlarken, betimlenmesi gereken bir zorunluluğun, ortaya çıkarılıp gün ışığına getirilmesi gereken bir yapılanmanın kuklaları oldukları izleniminin edinildiği bir evrendir. Gazetecilik alanı, tıpkı öteki alanlar gibi, bir paylaşılmış ön varsayılmışlar ve inançlar bütünü üzerinde durmaktadır (Bourdieu 1997: 175).

Haber değerleri ve profesyonellik ideolojisi, alanın aktörleri olan haberciler tarafından “paylaşılmış ön varsayılmışlar” ve doğruluğu önceden ve kati bir şekilde kabul edilmiş, içselleştirilmiş inançlar bütünü oluşturur. Televizyonun ve gazeteciliğin özerkliğini iddia edenlere karşı Bourdieu, bu alanların özellikle diğer alanlara bağımlı olduklarını söyleyerek bir karşıt tez geliştirmektedir. Bu haliyle habercilik alanı, pek çok alana göre daha bağımlıdır. Örneğin, gazetecilik evreni iktisadın alanına bağlıdır:

Gazetecilik alanının bir özelliği vardır: Dış güçlere, kültürel üretimin bütün öteki alanlarından, matematiğin alanından, edebiyatın alanından, hukukun alanından, bilimsel alandan vb. çok daha fazla bağımlıdır... Gazeteciliğin evreni bir alandır ama izlenme oranı aracılığıyla ekonomik alanın baskısı altındadır (Bourdieu, 1997: 176).

Bourdieu, haberciliğin diğer alt evrenlerle ilişkili bir alan olduğunu savunmaktadır. Bu alanın özerk olduğunu iddia etmek, bu alt-evrenler arası ilişkileri görememekten kaynaklanır.

Bourdieu bu bağlamda, habercilik alanının olduğu gibi ekonomiye indirgenmesine de karşı çıkarak, bu tarz bir Marksist geleneği eleştirmektedir:

Gazeteciliğin dünyası, kendine özgü yasaları olan ve global dünya içindeki konumuyla, maruz kaldığı ve öteki mikro kozmoslardan kaynaklanan çekim ve timlerle tanımlanan bir mikro kozmostur. Onun özerk olduğunu, kendine özgü yasaları olduğunu söylemek, orada cereyan eden şeyin, dış etmenlerden yola çıkarak doğrudan bir tarzda anlaşılmasının mümkün olmadığını söylemektir. Bu, gazetecilikte cereyan eden şeyin ekonomik etmenlerle anlaşılmasına yönelttiğim itirazın ön varsayılmışıydı... Marksist geleneğe bağlı güdük bir materyalizm biçimi vardır ki, hiçbir şeyi açıklamaz, hiçbir şeyi aydınlatmadan suçlar (Bourdieu, 1997: 178).

Düşünür, sosyolojinin, yapıya dâhil olan aktörlere belli bir miktar özgürlük kazandırabileceğini vurgular. Böylelikle, görelî özerkliğin imkânsız olmadığını altını çizmiş olur. Bu durum, televizyon alanı için de geçerlidir:

Sosyolog da, gazetecilik gibi bir uzamı, daha yola çıkarken oradaki etkileri, duyguları, tutkuları, çözümlene çabasıyla arlaşılan tutku ve etkileri betimlediğinde belli bir etkinlik umudu taşır. Örneğin, mekanizmalara ilişkin bilinci yücelterek, ister gazeteci ister televizyon izleyicisi olsunlar, bu mekanizmalar tarafından kullanılan insanlara bir parça özgürlük kazandırmaya katkıda bulunabilir (Bourdieu, 1997: 179).

Bourdieu, eylemin olanaklılığını yapısal mekanizmaların fark edilmesine bağlar. "...eğer ahlaki savsaklamaları doğuran yapısal mekanizmaların bilincine varılsaydı, bunları kontrol altına almaya yönelik bilinçli bir eylem de mümkün hale gelirdi" (Bourdieu, 1997: 61). Bourdieu, gazetecilik ve televizyonculuk alanındaki kontrolün sahiplerin veya yöneticilerin denetimleri değil, yapının kendisinden kaynaklanan daha büyük ve kapsamlı bir baskı olduğunu savunmaktadır. Bu haliyle sürecin, sadece aktörlere indirgenmesine engel olmaktadır:

Ben, hâlihazırda bütün kültürel üretim alanlarının gazetecilik alanının yapısal baskısına maruz olduklarını düşünüyorum; yoksa kendileri de alanın güçleri tarafından aşılıp bulunan falan ya da filan gazetecinin, falan ya da filan kanal yöneticisinin baskılarına değil (Bourdieu, 1997: 196).

Bourdieu, gazetecilik alanının sadece ekonomiye indirgenmesine karşı çıkmasına karşın, bu uzamda pazarın baskılayıcı gücü üzerine sıklıkla vurgu yapar. Kültürel alan, ekonomik alandan bağımsız değildir. Bu aşamada, alanların tümünün ekonomik alana bağımlı olduğunu söylemek aşırıya kaçmak olmayacaktır. Yanlış olan, bu noktadan harekete geçtikten sonra, diğer faktörleri dikkate almamaktır. Bourdieu, dördüncü güç gibi ideallerin önünde dikilen en büyük engelin de, gazetecilik alanının ekonomi alanı tarafından kuşatılmışlığı olduğunu vurgular:

Burada konu, 'gazetecilerin sahip oldukları erk' değil 'dördüncü erk' olarak gazetecilik de değil- ama pazarın (okurlar ve ilan verenler) taleplerine giderek daha fazla boyun eğen bir gazetecilik alanındaki mekanizmaların, önce gazeteciler (gazeteci, entelektüeller) üzerinde, sonra da ve kısmen onların aracılığıyla, kültürel

üretimin farklı alanları, edebiyat alanı, sanat alanı, bilim alanı üzerinde uyguladıkları baskı gücüdür (Bourdieu, 1997: 170).

Habitus kavramı, habercinin toplumsal eşitsizliği yeniden kuracak eylemlere yöneleceğini ima etmektedir. Her ne kadar muhabir, kendi habitusundan güç alarak aniden karar verme becerisine sahipse de; bu eylemler özgürleştirici değil, var olanı muhafaza edici nitelikte olacaktır. Bu haliyle, habercinin bir eyleyen olarak gücünün olmadığı açıktır. Haberci, haber kurumunu çevreleyen içsel ve dışsal engellerin sınırlayıcılığını tekrar kuracak eylemlerle yapının eşitsizliğini bizzat pekiştirecektir.

Bourdieu'ya göre, “özerkliği elde etmek için, içinde kendi kendimizle kavga ettiğimiz, ama bütün bunların nedenini bilerek yaptığımız o bir tür fildişi kuleyi inşa etmek gerekir” (Bourdieu, 1997: 172).

Ama gazetecilik ve televizyonculuk gibi diğer uzamların müdahalesine açık alanlarda, o fildişi kuleyi inşa etmenin zor olduğu açıktır. Bourdieu'ya göre boyun eğme, öznelerin habituslarının uzamla, bilinç dışının toplumsalla buluştuğu yerde köklenir. “İtaat, onların habitusları ile içinde eyledikleri alanın bilinçdışı denkliğinden doğar. Toplumsallaşmış beden en derinine yerleşir” (Wacquant, 2012:35). Bu bağlamda, gazetecilerin diğer alanların belirleyiciliğine itaat etmelerinin kaynağı, onların toplumsallaşmış ve içselleştirilmiş eylemlerinde aranmalıdır.

2.2. Haber Görüntüsünün Habitusunu Okumak

Bourdieu'nun fotoğraf incelemesinde ilginç bir 'habitus' örneği ortaya çıkar: 1965'te yayımlanan kitabı *Photography, Middle-Brow Art*'ta fotoğraf makinesinin halk arasında çok yaygın olmasının sosyolojik nedenlerini; köylüler, işçi sınıfı ve sınıf içi grupların el üretimi yapan işçiler vb. fotografik uygulamalara nasıl yaklaştıklarını kültürel habitus üzerinden çözümler. Burjuvazinin estetik beklentilerini henüz karşılayamayan bu yeni uygulamanın, özellikle düğünlerin fotoğraflanması yoluyla taşrada çok çabuk kabul gördüğünü anlatır:

“Fotoğrafın toplumsal anlam ve işlevinin özellikle taşrada belirgileşmesi, köylü geleneklerine sıkı sıkı eklenip entegre olması hiç de tesadüf değildir. Fotografik görüntü, huzur kaçırmaya hizmet eden bu ilginç icat, ortaya çıkmasından önce var olan kolektif hayatın çok önemli alanlarının törenselleştirilmesi ve ölümsüzleştirilmesi işlevini üstlendiği için çok erken bir dönemde (1905-1914 arasında) tanındı ve kendini hızla geliştirdi” (Bourdieu, 1998: 87).

Burada fotografik uygulama, kolektif köy hayatının 'habitus'una entegre olabildiği için kolayca kabul görmüştür. Toplumsal yönelimler konusunda önemli bir

işleve sahip olan habitus, kitle iletişim araçlarının etkisiyle gelişip gündelik hayatın tamamını kapsar. Bourdieu, en kuvvetli kitle iletişim aracı olan televizyona dair çalışmasında, haber bültenlerinin hazırlanışı ve sunumu üzerine şunları söyler:

“Televizyonun doğasında bulunan politik tehlike, görüntüler yoluyla edebiyat eleştirmenlerinin ‘gerçeklik etkisi’ dedikleri olguyu üretme kapasitesinde yatmaktadır. Onlar bir şeyler gösterir ve halk onların gösterdiği şeylere inanır. Bu ‘gösterme gücü’ aynı zamanda bir ‘harekete geçirme gücü’dür. Basit röportaj (haber görüntüsü), bir röportajcı olarak ‘kayda geçirmek’, bireyleri veya grupları harekete geçirilebilecek bir gerçekliğin toplumsal inşasını ima eder” (Bourdieu, 1998: 97).

Burada Bourdieu, haber görüntüsünün izleyici üzerinde yarattığı bir ‘iletişimsel habitus’tan söz etmektedir. İzleyicinin TV habercisiyle ilişkisi bir güven ilişkisi değildir; yani izleyicinin inancı “Bu kişiler söylüyorsa doğrudur.” şeklinde düşünmesinden kaynaklanmaz. İzleyicinin izlediği şeyin gerçekliğine olan inancı, kameraya olan inancında ve görüntü üreticilerinin uyguladığı stratejilerle kurduğu dile getirilmemiş anlaşmada yatar.

Bu stratejiler kameranın her şeyi olduğu gibi kaydettiği düşüncesi, aktüel kamera kullanımının yarattığı ‘o ana tanık olma’ yanılsaması, bunun ‘film ve dizilerden farklı bir şey’ olduğu ‘gerçeği’... televizyoncular tarafından tümüyle bilinçli biçimde yaratılmış uygulamalar değildir. Ama artık bu habitus bilinciyle kullanılmaktadır: “Televizyon, gerçekliği kaydederken aslında onu yaratmaktadır.” (Bourdieu, 1998: 98). İzleyicinin TV karşısındaki edilgenliği, aslında TV izleme olgusunun habitusudur:

“Bunların da ötesinde, kamu görünürlüğüne sürekli erişimi, geniş dolaşım olanakları ve kitlesel yayılımıyla televizyon ortaya çıkana kadar kültürel mekanizmaların hiçbiri için asla düşünülemediği bir erişim bu televizyon habercileri kendi dünya görüşlerini, sorunları kavrayışlarını ve bakış açılarını tüm topluma empoze edebilirler” (Bourdieu, 1998 :98).

Televizyonun bu etkisinden kurtulmanın yolu, habitus’un kırılmasından geçer. Bu örnekte habitus’un kırılması için ya TV izlemeyi tamamen bırakmak, ya da eleştirel bir gözle izlemeyi öğrenmek gerekmektedir. Birincisi TV izlemeyi bırakmak mümkündür; oysa ikincisi, seyirci izlemeyi sürdürdüğü için eleştirel bakış olanaklarının habitus içinde erimesi nedeniyle gerçekleşemez. Habitus’un oluşum süreçlerinin kavranması ve nihayetinde kırılması, bireylerin düşünsel özgürlükleriyle bağlantılı bir gelişme olarak önemlidir. Çünkü ‘habitus’, kolaylıkla ‘rıza üretimi’ sağlamak için kullanılan aygıtlardan birine dönüşmektedir. Ama bu ‘kavrama’ ve ‘kırama’ neredeyse olanaksızdır, çünkü habitus’un tümüyle organik görünen

otomatikleşmiş bir işleyiş tarzı vardır; en etkileyici yanı da kendini ‘doğal Hissettirmesi’dir. Böylece ‘habitus’ görünmezleşmekte, işleyişini gizlemektedir (Bourdieu, 1984: 71).

Bourdieu’nun kavramsal açılımı sayesinde zenginleşen ve derinleşen ‘habitus’, kültürel çalışmalar alanının da önemli düşünme araçlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, örneğin tenisin sınıfsal habitusu çözümlenebilmekte bu üst-orta sınıf sporunda “o kadar ileri bir uygarlık seviyesi söz konusudur ki, rakipler hiç kavga etmezler.” (Paule, Heerikhuizen ve Emirbayer, 2011: 164) veya yarattığı habitus çerçevesinde ‘snowboard sporunda erkekliğin aşırı dışavurumu’ (Thorpe, 2010: 45) incelenmektedir.

2.3. Televizyon Haberciliğinin Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Değerlendirilmesi

Bourdieu, kendi döneminin en önemli ve en etkin medya aygıtları olan televizyon ile gazete üzerine kimi eleştiriler getirmiştir. Bu bölümde ise, Bourdieu, günümüz internet çağında yaşasaydı yeni medyaya karşı tutumu ne olurdu sorusu irdelenecek, onun düşünümseliğinde yeni medya olgusunun konumu tartışılmıştır.

Köse, Bourdieu’nun medya eleştirisinde temel aldığı kilit kavramların ve değerlendirmelerin “bir yapının bir tür gölge olayı”, “görünmez sansür”, “enformasyonun görünmez dolaşımı”, “gerçek sahtelikler ya da sahte-gerçeklik tartışması”, “medyanın bayağılaştırıcı gücü” gibi olgular olduğunu altını çizmektedir (Köse, 2004: 67).

Bu kavramlardan ilki olan bir yapının bir tür gölge olayı tanımlaması, medyanın kendilerine belli bir güç bahsettiği medya entelektüellerinin oluşturdukları yapay gündemleri anlatmaktadır. Bourdieu’ya göre bu tür entelektüeller üreten ve onlara güçlerini veren medya alanı anlaşılmadan hiçbir şey anlaşılmaz. Görünmez sansür kavramı ise, özünde gerek televizyon setinin düzenlenişi, gerekse sunucuların katılımcılar üzerinde uyguladıkları simgesel şiddetin, mesajın anlamında yaratacağı değişimlerle ilgilidir. Enformasyonun döngüsel dolaşımı (circulation circulaire de rinformation) ise, medyaların ürettiği mesajların yine medya mensuplarınca (gazeteciler) algılanması, yeniden üretimi işlemine konu olmasıdır. Gerçek sahtelikler ya da sahte-gerçeklik tartışması özünde, kamuoyunu meşgul eden ciddi bir olayın, medyaca kurulan sahte gündemler yoluyla gizlenmesi anlamım taşırken,

son olarak, medyanın bayağılaştırışı gücü ise, medyanın daha çok izleyici toplama adına giriştiği yüzeysel yayınlara vurgu yapmaktadır (Köse, 2004: 47).

Bourdieu, televizyon ve gazete aygıtlarını bu durumlar çerçevesinde değerlendirmektedir. Bugün, internet teknolojilerinin ön plana çıktığı, gündelik yaşamlarımıza nüfuz ettiği üzere televizyonun ve diğer geleneksel medya aygıtlarının yerini gün geçtikçe yeni medya olgusunun almakta olduğunu yadsıyamayız. Gelenekselden yeniye bir geçiş yaşanıyor olsa da, Bourdieu düşünümserliğini ve medyaya karşı tutumunu yeni olan üzerinde ele almak mümkündür. Zira yukarıda değinilen durumlar ve kavramların yeni medya çalışmaları için de kullanılması mümkündür. Yeni medyanın en önemli özeli iki elinden birinin enformasyonun hızlı akışı olduğu, ancak bu enformasyon dolaşımının bütünüyle denetlenmesinin zorluğu, dolayısıyla bilginin doğruluk payı olup olmadığının bilinmesinin ve kitleler tarafından doğru ile yanlışın ayırt edilmesinin güç oluşunun altını tekrar çizmekte fayda vardır.

Yeni olanın gelenekselden farkı ise denetimselliktedir. Günümüzde elbette ki iktidar kanallarınca denetlenen ya da denetlenmeye çalışılan internet siteleri vardır (örneğin Vikipediyanın yasaklanması, politik dönemlerde Twitter'a erişimin kısıtlanması, internet dizilerine sansür getirme çabaları gibi). Ancak bugün genç internet kullanıcıları ağ ayarlarını değiştirerek ülke çapında yasaklanmış sitelere erişim sağlayabilmektedir.

Bu olanak ise yeniyi gelenekselden ayıran bir durumdur zira geleneksel medya aygıtlarında izleyicinin kendisine sunulandan başka bir şeyi tercih etme imkânı yoktur. Bunun yanı sıra her kullanıcının içerik üretebiliyor oluşu da denetim selliği güçleştirmektedir. İktidar kanallarının içerik üretebildiği ölçüde muhalif tarafın da aynı ölçüde içerik üretme olanağı vardır.

“Bourdieu’ya göre daha önceleri görece özerk bir niteliğe sahip olan gazetecilik alanı, televizyonun da bir güç olarak gelişimiyle birlikte bozulmuş ve özerklik, gitgide gazetecilik alanının tümü içindeki heteronom yasayı zorla kabul ettirmeye dönüşmüştür” (Köse, 2004: 48).

Geleneksel medya aygıtlarında tekelleşmenin ve çıkar ilişkilerinin söz konusu olduğu, gazetelerin ve televizyonların ise bu durumlar için en uygun zeminleri oluşturduğunu görmekteyiz. Ancak Bourdieu için enformasyon, gazeteciler ve medya çalışanlarının kullanımına bırakılmayacak denli önemli bir davadır (Ferenczi, 2002’den aktarılan Köse, 2004: 52).

Belki de sırf bu sebeple, karşıt enformasyon üretimi ve yayılımını desteklemek gerekçesiyle yeni medya ortamlarını geleneksel medya araçlarına tercih edebilirdi. Zira Bourdieu'nun en çok karşısında durduğu durum enformasyon dolaşımının özellikle de televizyon aracılığıyla “pazar olarak bir toplum” inşasında bulunma amacı güdenler tarafından sağlanmasıdır. Bir diğer önemli nokta ise sahte ve gerçeklik arasındaki gerilimdir. Günümüzde akademik çerçevede sanal gerçeklik çokça çalışılan ve tartışılan bir olgudur. Köse'ye göre:

“gerçek sahtelikler ya da sahte gerçeklik tartışmasının özünde kamuoyunu ilgilendiren ve meşgul eden olayların medya tarafından kurulan sahte gündemler yoluyla gizlendiğini dile getirmektedir (Köse, 2004: 52).

Bugün, geleneksel medya aygıtları bu tutumunu hala sürdürebilmektedir (örneğin iktidar karşıtı protestolar gerçekleşirken haber kanallarının penguen belgeselleri yayınlaması gibi). Ancak, yeni medya ortamlarında bu durumun da değiştiğini gözlemlene olanağını hepimiz bulmaktayız.

Daha önce bahsedildiği üzere internet içinde bir bilgi inşa etmek her birey için mümkündür. Kişinin hangi sosyal statü grubunda olduğu ya da sahip olduğu sermaye türleri bu noktada önem sizi eşmektedir. Bourdieu, sahte ve gerçeklik tartışmasını bu bağlamda ele alınmıştır ve yeni medyanın karakteristik özellikleri kapsamında ise durum anlatıldığı gibidir.

İkinci bölümde ele alınan olan konu özellikle Bourdieu'nun alan ve habitus kavramları üzerinde yerel TV pratiği tartışmasında özellikle haber üretkenlerin nelerden etkilendiği süreçleri araştırılmıştır. Toplumsallıkla bireyselliği bir arada barındıran habitus kavramı üzerinden, haberci ve habercilik alanı da dengeli bir şekilde belirlemektedir. Haberciler, haber değeri taşıyan bir olayla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiğini bilirler. Bu bağlamda haberci haber görüntüsünü habitusunu okurken ne gibi değerleri süzgecinden geçiriyor ve tartışıyor bunlar ele alınmıştır. Araştırmamızın son bölümünde yani analiz bölümünde ise tezimizin asıl sorunu olan haber üreticilerinin habitusunu anlamak yerelde ise Şanlıurfa kentinin habitusunu anlamak ana başlıklar çerçevesinde bakacağız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABER ÜRETİCİLERİNİN HABİTUSUNU ANLAMAK ŞANLIURFA YEREL TV ÖRNEĞİ

Habitus, insanların belli olay ve olgular, politik olaylar, ekonomik gelişmeler, sanatsal etkinlikler vd. karşısında gösterdikleri tepkileri ve geliştirdikleri tavırları inceleyerek bunların niçin başka türlü değil de bu şekilde ortaya çıktığını, başka algılayıcılarda farklı sınıflar, farklı kültürler, farklı coğrafyalar... ne şekilde ortaya çıkabileceğini araştırma konusunda son derece kullanışlı bir kavramdır.

Bu kavram bize haber üreticilerinin haberleri üretirken nelerden etkilendiklerini gösterecektir. Gazetecinin farklı sınıf içerisinden gelmesi, ekonomik durumu, kültürü, olay ve olgulardaki tepkisi haber yapmasında büyük önem taşımaktadır. Habitus bireyin kendi kendine oluşturup geliştirdiği bir mekanizma değildir; toplumsal etkileşimden doğar ve bu kaynağı besleyip yeniden üretmektedir.

Bireyin toplumsal hayata katılımında, doğrudan o toplum tarafından oluşturulan ve kitlesel düzeyde paylaşılan bu ‘habitus’un davranış kalıplarının çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Birey kendisine sınıfı, ailesi, okulu, işyeri, kısaca kültürü tarafından sunulan ‘habitus’a uygun davrandığı müddetçe toplumsallaşmaktadır. “Tarihin ürünü olarak habitus, tarih tarafından yaratılan şemalara uygun biçimde, bireysel ve toplu uygulamaları, yani tarihi üretmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi, Evren, Kapsam ve Örneklemi

Ulusal televizyon kanalları kadar yerel televizyon kanalları da toplum tarafından takip edilen hatta yerelde halkın sesi olması dolayısıyla önemini etkin bir şekilde sürdürmektedir. Yerel televizyon kanalları ana haber içerikleri ile ilgili birçok

çalışma yapılmış, amaç ve eylemliliği, niteliği, biçimi vb. gibi noktalar çözümlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada Şanlıurfa'da yayın yapan yerel televizyon kanallarının "Yerel Televizyonlarda Haber Üretimini Habitusu'nu Anlamak" paradigması içerisinde değerlendirilerek haber üretiminin başrol oyuncularını olan haber merkezi müdürü, editör ve muhabirlerin bir haber üretirken nelerden etkilendiği ve ne tür haberlere yer verdiklerini ayrıca toplumun onlara verdikleri habitus kimliği doğrultusunda nasıl hareket ettiklerini ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yerel televizyon kanallarının içerikleri ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. Yerelde çalışan gazeteciler haberdeki yaratıcılığı, yaşadığı mahalle, sosyoekonomik durumu, kültürel yapısı ve yöresel özelliklerini kullanarak haber içeriklerini oluştururlar. Bu çalışmada haber içeriklerinin oluşumunda haberi üretenlerin nelerden etkilendikleri ve habere atfettikleri değeri belirlemek amacıyla böyle bir araştırma yapmak amaçlanmıştır.

Bu araştırma belirlenirken, yöresel özelliklere sahip, 12000 yıllık geçmişi olan, peygamberler şehri olarak bilinen, tarımın, mimarinin ilk defa yapıldığı, gelenek ve görenekleriyle yaşayan bir kentin değerleri ve kültür yapısı çerçevesinde Şanlıurfa şehri araştırmaya uygun bulunmuş, bu şehirde yayın yapan 3 televizyon kanalında çalışan toplamda 15 gazetecinin yerelde haber üretirken nelerden etkilendikleri ve haber üretiminde etkili olan unsurların nasıl işlendiğini araştırmak amaç edinilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda kentin değerini, inancını, yaşam tarzını, toplum yapısını, yaşam tarzını değerlendirerek ve gazetecinin kendi geçmişten bugüne almış oldukları değerleri, kültürü, sosyo-ekonomik durumunu araştırarak haber üretiminde habitus kavramını analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada söz konusu ana haber bültenlerinin içerikleri incelenirken öncelikli olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, kullanılan kavramlar ve kuramlar irdelenmiştir. Yerel televizyon kanallarının ana haber içeriklerinin oluşmasında habitusu'nu anlamak için konuyla bağlantılı makaleler, doktora tezleri, yüksek lisans tezleri ile temel kavram ve kuramları ortaya koyan kitaplar incelenerek çalışmanın kaynakları oluşturulmuştur.

Bu araştırma kapsamında "Yerel Televizyonlarda Haber Üretimini Habitusu'nu Anlamak" başlığının Şanlıurfa örneğinde kuramsal çerçevesi temelinde çalışmanın teorik kısmı hazırlanarak, çalışmayı ortaya koymamızı sağlayacak kavramsal tartışmalara başvurulmuştur.

Teorik kısmın ardından uygulama aşamasına geçilerek bu bölümde Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarında çalışan haber merkezi müdürü, muhabir, editör ve kameramanlar ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmelerde çalışmanın kapsamında belirlediğimiz sorular eşliğinde gazetecilik mesleğine nasıl başladıklarını ve nasıl karar verdiklerini, gazetecilik nedir? Gazetecilikte zorlandıkları konular, Haber üretirken nelerden etkilendikleri, Şanlıurfa'da televizyon haberciliği ve gazeteciliği hakkında ki düşünceleri? gibi konulara odaklanarak nitel bir araştırma tekniği uygulanmıştır.

Özellikle gazetecilerin deneyimleri, kültürleri ve özellikle kişisel tercihleri üzerinden gerçekleştirilen bu çalışma Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarının çalışanları ile görüşmeler derinlemesine soru cevap şeklinde gerçekleştirilmiş olup on beş kişi seçilerek yapılmıştır. Her bir görüşme on beş dakika kadar sürmüş, yirmi günlük bir süre içerisinde görüşmeler bireylerin kendi çalıştıkları televizyon kanallarında ziyaret edilerek yapılmıştır. Belirlenen sorular yüz yüze sorulmuş, konuşmalar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular yazıya dökülerek söylem analizi yöntemi tekniği uygulanarak, yerel televizyon kanallarında ana haber içeriklerinin üretilmesinde Habitus'u anlamak paradigması içerisinde değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Bu çalışma Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarının ana haber içeriklerinin üretilmesinde gazetecilerin habitusunu araştırmaktır. Şanlıurfa olarak kentte yayın yapan televizyon kanalları olan Güneydoğu TV, Kanal Urfa ve Edessa TV'de çalışan gazeteciler ile yapılan söyleşi çalışmalarıyla sınırlılık içerisinde gerçekleşmiştir. Araştırmanın evreni Şanlıurfa ilinde yayın yapan televizyon kanallarında çalışan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanlarından oluşan 15 kişiyi kapsamaktadır. Çalışmanın evreni Şanlıurfa ilindeki 3 televizyon kanalından oluşmaktadır. Örnekleme yerel televizyon kanallarının ana haber bültenlerinin içerikleri olmuştur. Uygulama yapılan televizyon kanalları Güneydoğu TV, Kanal Urfa ve Edessa TV'dir. Yapılan görüşmeler toplam 15 gazeteci ile çalışılmıştır.

3.2. Şanlıurfa Kentinin Habitusu

Şanlıurfa tarihe tanıklık etmiş ve Mezopotamya coğrafyasının bilinen en eski yerleşim merkezlerinden biri olarak bilinmesi, su kaynaklarına yakınlığı ve tarihi büyük önemde yer tutan ticaret yolları güzergâhında bulunması hasebiyle geçmişten bugüne çok önemli bir stratejik yere ve öneme sahiptir.

Kültür: Çoğunlukla bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini sağlayan bütünderlerinin tümü olarak tanımlanır. Konuşma dilinde kullanılan anlamı da budur. Bu anlam gelenek, görenek düşünüş ve sanat değerleri gibi bir toplumun bütün değerlerini kapsar. (Hançerlioğlu, 1976-80)²

Özellikle Göbeklitepe'nin keşfiyle birlikte Şanlıurfa'nın bilinen 12 bin yıllık bir tarihe sahip olduğu tespit edilmiştir. M.Ö. 9 binli yıllara uzanan bu süreçte; Ebla, Akkad, Sümer, Babil, Hitit, Hurri-Mitanni, Arami, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Bizans gibi uygarlıkların egemenlikleri altında yaşayan Urfa 1094 yılında Selçuklu topraklarına katılmış, 1098'de Haçlı kontluğu idaresine girmiştir. Eyyubi, Memluk, Türkmen aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular, Dulkadir Beyliği, Safevilerden sonra da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Önce İngilizler tarafından 1919 yılından daha sonrada Fransızların işgaline uğrayan Urfa 11 Nisan 1920'de işgalden kurtarılmış, T.B.M.M. tarafından 1984 yılında çıkartılan bir yasa ile Urfa Ulusal Kurtuluş Savaşında gösterdiği kahramanlık ve milli mücadele sonucu nedeniyle 'Şanlı' unvanını almıştır. Şanlıurfa kenti dini, arkeolojik, folklorik değerleri ile köklü bir kültür tarihine sahiptir. Bu topraklarda dolaşırken özellikle tarihi yapılarla bakarken insan geçmişi her an yaşar gibidir.³

Dinlerin gelişmesinde ve yayılmasında özellikle de tek tanrılı dinler Şanlıurfa bu anlamda önemli ve en eski merkezlerden biridir. Musevi, Hıristiyan ve İslâm dinlerinin atası olarak bilinen Hz. İbrahim (A.S.) Şanlıurfa'da doğmuş ve o dönemin zalim karalı Nemrut'a karşı geldiği için Urfa'da Balıklıgöl'de ateşe atılmıştır. Ayrıca İsrail oğullarının atası Yakup Peygamber Harran'da evlenmiş, Eyyüp Peygamber Şanlıurfa'da çile çekmiş ve Şanlıurfa'da vefat etmiştir. Hz. Eyyub'u arayan Elyasa Peygamber, O'nun yaşadığı Eyyüb Nebi Köyü'ne kadar gelmiş, ancak kendisini göremeden orada vefat etmiştir. Şuayb Peygamber, Harran'a

² Emine Küçük Teker. (2009). *Yöresel Özelliklerin Şanlıurfa Merkez Okullarında Okuyan (9-12 yaş) Çocuk Resimlerine Yansıması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara, s. 7.

³<http://web.harran.edu.tr/tarih/tr/makaleler/sanliurfa-tarihi/>

37 km. mesafedeki Şuayb Kenti'nde yaşamış, Musa Peygamber, Şuayb Şehri yakınındaki Soğmatar'da Şuayb Peygamberle buluşmuştur.

Şanlıurfa kültür ve inanç bakımından zengin bir şehirdir. Balıklı Göl, Hz İbrahim'in Mağarası, Şuayp Şehri kalıntıları, Harran, Peygamber Mezarları, Soğmatar Şehri Harabeleri ve Göbeklitepe kazıları gibi birçok tarihi değerlerin yanı sıra, Atatürk Barajı ve Şanlıurfa Tüneli gibi Türkiye'nin en önemli eserleri de bu kentte bulunmaktadır. Göbeklitepe, Şanlıurfa'nın Örencik Köyü yakınlarında, yaklaşık 300 metre çapında ve 15 metre yüksekliğinde geniş bir alana hâkim yüksek bir mekânda yer almaktadır. Göbeklitepe'nin günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine dayanan geçmişi, o dönemin en önemli inanç merkezi olduğunu da göstermektedir. Kültürel ve toplumsal olarak insan odaklı en önemli değişiklikler Göbeklitepe'de yaşanmıştır. Göbeklitepe'ye dair ilk araştırma; 1963 yılında İstanbul ve Chicago Üniversitesi'nden Güneydoğu Anadolu Tarih öncesi Araştırmaları Karma Projesi kapsamında Prof. Dr. Halet Çambel ve Prof. Dr. R. J. Braidwood tarafından yüzey araştırması olarak yapılmıştır. Söz konusu çalışma kapsamında alandan Yontma Taş aletler toplanmıştır. Burası; 1963 yılı yüzey araştırmasında toplanan buluntulara göre Biris Mezarlığı ve Söğüt Tarlası ile birlikte, Şanlıurfa yöresinde kayda değer buluntu yerleri arasında sayılmıştır. 1995 yılında ise Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü ile İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün katılımıyla; Almanya üniversiteleri arasında önemli yere sahip olan Heidelberg Üniversitesi'nin Tarihöncesi Enstitüsü tarafından ortak projesi olarak kazı çalışmalarına başlanmıştır. Kazı Çalışmaları Alman Arkeoloji Enstitüsü adına Prof. Dr. Klaus Schmidt başkanlığında 2014 yılına kadar devam etmiştir. Prof. Dr. Klaus Schmidt'in ölümünden sonra kazılar Şanlıurfa Müze Müdürlüğü Başkanlığı'nda yürütülmektedir.

Ayrıca Göbeklitepe Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 29.05.2013 tarih ve 105359 sayılı kararıyla ören yeri olarak ziyarete açılmıştır. Güneydoğu Anadolu'nun önemli Neolitik Çağ merkezleri arasında sayılan bu yerin, İlk Üretimciğe Geçiş Evresi'nin ilk aşamalarını gösteren bir merkez olduğu Prof. Dr. Klaus Schmidt tarafından başlatılan bilimsel arkeolojik kazılarla anlaşılmıştır. Devam eden kazılarda Göbeklitepe'nin şu ana kadar en az beş yapı katına sahip olduğu belirlenmiştir. Göbeklitepe'nin ayrıca Dünya üzerindeki yerini de belirtmek ve özellikle de kıyaslamak gerekirse şöyle diyebiliriz; Malta'da bulunan tapınaktan yaklaşık 6.500, Stonehenge'den 7.000 ve Mısır Piramitlerinden ise 7.500 yıl daha

eskiye dayanmaktadır. Göbeklitepe Arkeolojik Alan çatı örtüsü projesi tamamlanmış olup kazılar sonucu ortaya çıkan eserlerin üzeri mebran bir çatı ile kapatılmıştır. 2011 yılından bu yana UNESCO Dünya Miras Geçici Listesinde yer alan Göbeklitepe 2018 yılı Temmuz ayında Bahreyn’de düzenlenen 42. Dünya Mirası Toplantısında Türkiye’den 18. Varlık olarak UNESCO Dünya Mirası Listesine alınmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Türkiye’de 2019 yılı “Göbeklitepe Yılı” olarak ilan edilmiştir.⁴ Kültürel turizm; tarihi yapıları ve eski eserleri görmek, festivallere, fuarlara katılmak, yerel mutfakları tecrübe etmek, yerel mimariyi görmek, dinî seyahat gerçekleştirmek, akademik faaliyetlerde bulunmak gibi gayelere indirgenebilecek olan turizm çeşididir (Çulha, 2008:1829).

Şanlıurfa, 12 Bin 500 yıl öncesine dayanan kadim bir şehirdir. Şehirlerin ruhunun olduğu inancıyla Urfa, kadim bir gelenekten geleceğe uzanan bir mozaik, ham maddesi insanın yaradılışı kadar eski olan bir minyatürdür. Bu yönüyle Kent-i Kadim demek daha doğru olur. Öyle ki, insan olgusu varlığının ilk somut bulgularının ve yeryüzünün imarına yönelik ilk kalıntıların bu topraklarda bulunması bir tesadüf değildir. Şanlıurfa’nın da içinde bulunduğu Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde, toplumsal değişimin önemli bir dinamiği olan modernleşme çabalarının yanında, geleneksel yaşam biçimleri kentsel veya kırsal yapı özelliklerine göre değişik oranlarda kendisini ifade edebilmektedir.

Bu geleneksel yapı içerisinde, yaklaşık bin yıllık bir kültürün mozağini bulmak mümkündür. Bu kültürün temel unsurunu da dini inançlar, özellikle de İslam dini oluşturur. Bu bağlamda Şanlıurfa’ya baktığımızda; bir yandan Güneydoğu Anadolu bölgesinin kültürel yapısını yansıtan, bir yandan da ülkenin yapısına oldukça bağlı bir şehir konumunda olduğunu görürüz. Şanlıurfa’da Türk, Kürt, Arap, Ermeni’si hep birlikte bu coğrafyada asırlardır yaşamışlardır. Kendi öz kalıbı ve çerçevesinde muhafazakâr bir aile yaşamı sürdürülmektedir. Aslında aile yaşamı kendi almış olduğu kültürel sermaye ile hayatına devam ederken kendi kültürel sermayesini de kendinden sonra gelen kuşaklara aktarmaktadır.

Pierre Bourdieu’ya göre toplum üç temel toplumsal gruba ayrılır: burjuvazi, orta sınıflar ve iş sınıfları (Jourdain, Naul çevirmen Elitez, 2016:82), Ayrılan bu gruplar da kendi içlerinde yaşam koşullarına göre kendine özgü bir hal alarak "sınıf

⁴Uludağ, C. (2019). "Göbeklitepe Bir Dünya Mirası". Şanlıurfa Kültür Sanat Tarih ve Turizm Dergisi (ŞURKAV), 2019:3-7

kültürü" nü oluşturmaktadır. Bir toplumdaki bireyler sonradan da olsa beslendiği kültürün etkisinde kalsa da değişmeyen ve genlere yapışan yaşamları sonucunda zihinlerinde besledikleri stokları bir hiyerarşik sistem doğrultusunda kentin kültürüne uyarak uygulamaktadır. Aksi takdirde dışlanan ve ötekileştirilmiş biri olarak kalır. Bilhassa burjuva sınıfının bir alt sınıflara baskısı bunu kaçınılmaz kılmaktadır. Şanlıurfa vatandaşı karşılaştığı bazı olayları kendi düşüncesine göre yorumlar. Bir olayı, olmasını istediği şekilde düşünür ve kendi muhayyilesinde onu şekillendirerek böylece sonuçlandırır. Böylece başkalarından bildiği ve anlattığından farklı bir yorum ortaya çıkmış olur. Urfalının olayları yorum farkı yalnız çağımızda değil, ilkçağlardan bu yana kendini belli etmiştir.

Habitus, sadece belirli bir yer ve koşullardaki belirleyici unsurun yanı sıra zihnimizde beslediğimiz kalıplar hareketini de ifade eder. Toplumsalın oluşumunda merkezi belirleyici unsur olan habitus, grup/sınıf türdeşleşmesini yapılaştırırken, eş zamanlı olarak kişiye bir dizi kimlik yükler. Böylece kişi bir sosyal grup veya sınıfın üyesi olarak birtakım düşünce ve eylem eğilimleri yapısı edinir. Şanlıurfa'da günlük hayat batıdaki illere nazaran daha sakin ve daha muhafazakârdır.

Özellikle yaz aylarında gündüz kent sokaklarında kimseleri göremezsiniz. 45 dereceyi aşan hava sıcaklığı dolayısıyla Şanlıurfalılar sosyal aktivite olarak özellikle yazın çok pasif durumdadır. Günlük hayattaki gelenekler, çoğu kez mevsimlere göre şehir merkezi ile kırsal kesimdeki hayat arasında farklılıklar gözlenir. Gençler modern zamanın getirdiği yeniliklerle meşgul olsa da büyük bir oranda gelen ve göreneklerini yaşamlarında sürdürmektedirler. Sahaniye, oda geleneği, Sıra gecesi, taziye ziyaretleri, kirvelik gibi değerler yaşatılmaktadır.

Oda ve Sahaniye: Genelde orta yaş arkadaşlar arasında yapılan toplantı ve eğlence biçimidir. Sahaniye gezecek arkadaşların çok samimi ve akran olması gerekir. Sahaniye'de kurulan dostluklar güçlü muhabbet ise sık olur. Sahaniye gezmeleri genelde kış aylarında ve özellikle de ramazan aylarında olur. Sıkı arkadaşlar arasında yapılan bu toplantı ve eğlence gecesi belirlenen bir yerde, odada veya bir arladaşın evinde yapılmaktadır. Herkes kendi evinde getirdikleri servis ederek hep beraber aynı sofrada tatlı bir sohbet eşliğinde ile afiyetle yenilmektedir. Gecenin ilerleyen saatlerinden çiğ köfte ve tatlıyla süslenir.

Şanlıurfa'da Sıra Gecesi Geleneği: Kış aylarında genellikle yapılır, akran gençlerin veya orta yaşlardaki arkadaş gruplarının, her hafta bir başka arkadaşın evinde toplanarak, haftada bir akşam, belirli bir konu ve programa göre sıra ile yaptıkları istişarelere Şanlıurfa'da “sıra gecesi” denmektedir. Sıra geceleri muhabbetin, dostluğun, dayanışmanın, yardımlaşmanın, müziğin ve edebiyatın yer aldığı özel bir gecedir. Bu gecelerde insanlar birbirleriyle hasbıhal eder fikir alışverişinde bulunurlar. Aynı yaştan ve sıkı arkadaş olmaları şart değildir. O geceye misafir olarak da katılınabilir ve isterse kendisi de daha sonra dâhil olabilir. Sıra Gecesi Urfa, gerekse Urfa dışındaki Urfalıların sürdürmekte oldukları geleneklerden biri “sıra gecesi” geleneğidir.⁵

3.3. Şanlıurfa Yerel Televizyonlarının Ekonomi Politikası

3.3.1. Güneydoğu TV

Güneydoğu TV 1994 yılında Şanlıurfa'da karasal yayına başladı. Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde de yayın yapan televizyon üç kardeş tarafından kurulmuştur. Ailece gazeteci olan Kapaklı ailesi 1994 yılında kurmuş oldukları Güneydoğu TV'yi 2013 yılında uyduya geçerek izlenirlik kitlesini daha da artırmıştır. Karasal yayında izlenirlik durumu uydu ile birlikte geniş kitlelere ulaşmış ve yayın akışı ve programlarıyla büyük beğeni toplamıştır. Geçmişte kullanmış oldukları cihazlar yenilenmiş, profesyonel reji masasına geçilerek izleyiciye daha kaliteli bir yayın vermeye başarmışlardır.

Günümüzde reklam ile ayakta durabilmeleri çok zor duruma gelmiştir gerek esnafın reklam verme gücü azalmış televizyonlar bu pastadan pay alamaz duruma gelmişlerdir. Kamu ile iletişimi güçlü olan Güneydoğu TV belediyelerle anlaşmalı olarak haber ve etkinliklerini gerek ana haber bültenlerinde yayınlarak gerekse canlı yayınlar ile ekonomik olarak ayakta kalmayı sürdürmektedir.

⁵<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80846/sanliurfa-sosyal-hayatinda-gelenekler.html>

Resim 1. Güneydoğu TV haber stüdyosu

Güneydoğu TV yönetimi iktidara yakınlığı ile bilinen bir yayın kuruluşudur. Yönetim kurulundan bir üyede büyükşehir belediyesi başkan vekilliği görevini sürdürmektedir. Açıkça siyasi bağlantılarını da güçlü bir şekilde sağlayan televizyon kuruluşu hem yerel otoritelerle ilişkilerini iyi sürdürmekte hem de televizyon olarak duruşunu net bir şekilde göstermektedir.

Tablo 1. Güneydoğu TV Uydu Frekansı

Logo	Televizyon	Uydu	Frekans
	Güneydoğu TV	Türksat MPEG 4 Paket 8	Frekans: 12685 Pol. Değeri: V (D) Kapsam: 30000

3.3.2. Kanal Urfa TV

Kanal Urfa Şanlıurfa'nın ilk uydu yayınına başlayan kanalıdır. 2011 yılında yayın hayatına başlayarak adeta Türkiye genelindeki Şanlıurluların sıla özlemini gidermeye çalışmıştır. Şanlıurfa'da oyuncak sektöründe adından söz ettiren iş adamı İbrahim Toru'nun girişimleri sonucunda açılan Kanal Urfa halen yayını sürdürmektedir.

Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanalları içerisinde Türkçe, Arapça, Kürtçe üç dil de yayın yapan tek kanalıdır. Şanlıurfa'nın ilk uydudan yayın yapan televizyonu olması dolayısıyla yapmış oldukları programlar ve teknolojik olarak o yıllarda diğer televizyon kanallarının bir adım öne çıkmasını sağlamıştır. Canlı yayın

aracı ve Jimmy Jib olan tek kanal olarak stüdyo dışı yayınlarıyla farkını ilk dönemlerde ortaya koyması ve izleyici kitlesinin artması Şanlıurfa'da yayın yapan diğer televizyon kanallarını harekete geçirse de tanıtım ve reklam pastasından büyük payı almıştır.

Resim 2. Kanal Urfa haber stüdyosu

İbrahim TORU yönetiminde devam eden Kanal Urfa her yıl ramazan programları, bayram namazı canlı yayınlarıyla önemli bir izleyici kitlesine sahip. Toru, iktidar partiye yakınlığı ile bilinir, geçtiğimiz dönemlerde Şanlıurfa'dan milletvekili adayı olarak gösterilmiş ama seçimler sonucunda seçilememiştir. Diğer kanallarda olduğu gibi reklam gelirlerinden çok kamu kurumlarıyla anlaşmalı olarak basın yayından gelen görüntüler servis edilmektedir. Şanlıurfa'nın ilk uydu kanalı olmasına rağmen ekonomik durum nedeniyle çok az bir çalışanla yayınlarını sürdürmektedirler.

Tablo 2. Kanal Urfa Uydu Frekansı

Logo	Televizyon	Uydu	Frekans
	Kanal Urfa	Türksat MPEG 4 Paket 8	Frekans: 12685 Pol. Değeri: V (D) Kapsam: 30000

3.3.3. Edessa TV

Türkiye'nin ilk yerel televizyon kanalı olan ve asıl adı Şanlıurfa TV yani (ŞRT) olarak bilinen kanal bir çok dönem içerisinde el değiştirmiştir. 1990 yılında üç kafadar arkadaş tarafından bir merak ile başlayan ve ilk zamanlarda resmi işlemleri olmadığından dolayı kaçak olarak karasal yayına yapan Şanlıurfa TV (ŞRT) o dönemler gizli olarak yayınlarını belli aralıklarda sürdürmüş ve halk tarafından merak uyandırmıştır. Yapmış oldukları haber programları ve ana haber içerikleri ile yerelde değil ulusal basında da birçok kez yer almış, yapmış oldukları haberler ve çektikleri görüntüler ile adeta ulusal basının ajansı pozisyonunda yer almıştır. O dönemlerde henüz haber ajansları da olmadığından dolayı Şanlıurfa TV yani bilindik ismi ile ŞRT kendinden çokça söz ettirmiştir.

Özellikle Star TV'nin kurulması ve yayın hayatına başlamasıyla birlikte hemen onun ardından resmi işlemlerini yaparak Şanlıurfa'da karasal yayınına kesintisiz olarak başlamıştır. O dönemlerde reklamlardan ziyade sokak röportajları ve haber programları ile yayını sürdürmekteydi. İlerleyen dönemlerde reklamlarda gelmeye başlar ve teknik anlamda güçlenmiştir.

Resim 3. Edessa TV haber stüdyosu

Ekonomik zorluklar nedeni ile birçok kez el değiştirmiş ve sonra da Doğan Yayıncılık ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından satın alınmış ismi ise Edessa TV olarak değiştirilmiştir. 2014 yılında uydu yayınına geç girmesiyle hem izleyici kitlesi hem de yayın kalitesi anlamında istenilen hedefe ulaşamamıştır. Edessa TV kendi bünyelerinde şehir içi reklam baskı merkezi ile ekonomik olarak ayakta durmaya çalışmaktadır. Edessa TV de bütün kanallarda olduğu gibi kamu kurumlarıyla anlaşmalı yayınlar yaparak gelirini sağlamaktadır.

Tablo 3. Edessa TV Uydu Frekansı

Logo	Televizyon	Uydu	Frekans
	Edessa TV	Türksat MPEG 4 Paket 8	Frekans: 12685 Pol. Değeri: V (D) Kapsam: 30000

3.4. Şanhurfa Televizyonlarında Haber Üretiminde Habitusun Rolü: Sosyolojik Bir Çözümleme

1990 sonrası özel televizyonların kurulmasıyla birlikte gazetelerin ciddi rakibi haline gelen televizyon haberciliği günümüzde de varlığını ciddi anlamda sürdürmektedir. Ulusal kanallarda daha etkin gördüğümüz ama yerelde de yerel televizyon kanallarının varlığını sürdüren, siyasi iktidarın yanında durarak gücünü hem maddi hem de teknolojik anlamda sağlayarak elindeki sermaye ile rakiplerine büyük üstünlük sağlamaktadır. Ayrıca bu güç ile karşıt sermayelerin de kendisinden söz ettirecek duruma getirmektedir.

Habitus ‘toplumsal kurallara bilinçli itaat’ sorunu değildir. “Habitus, erken çocukluk dönemlerinden itibaren başlayan bir telkin sürecinin sonucu olarak ortaya çıkan ‘ikinci bir duyu sistemi’ ya da ‘ikinci doğa’dır” (Johnson, 1993). Yerel televizyon kanalları yöneticileri kendi siyasi düşüncesi yönünde haberlerini yaparak mevcut iktidarın yanında bulunum finans anlamında büyük kazanç sağlamaktadır. Gazeteci (haberci) haber yaparken kendi sosyo-kültür ve politik habitusunu ortaya koyarak haber yapar. Habercinin eğitim düzeyi, sosyo ekonomik durumu ve politik düşünceleri ağır basan haberlere yönelmesinde geçmişe dair yaşam hikâyesi bize bir yol göstermektedir.

Bourdieu, Habitus kavramının anlamının, "alışkanlık" kelimesinden daha iyi bir biçim, Aristoteles'teki "exis" edinme ve "yetenek" anlamlarını ifade ettiğine vurgu yapmaktadır (Tatlıcan ve Çeğin 2017:305- 306).

3.4.1. Habercinin Gazeteciliğe Başlangıcı: Yerelde Gazetecilik Habitusun Temellerini anlamak

Burada gazetecilerle yaptığımız görüşmelerde onların yerelde gazeteciliğe başlangıç hikâyeleri üzerinden gazeteci olmayı “teşvik eden” habitusu anlamaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda Şanlıurfa özelinde gazeteciliğe başlangıcın aile, toplumsal çevre ve entelektüel ilgi gibi habercilik habitusunu belirleyen etmenler etrafında şekillendiği özetle görülmektedir. GE-1 kodlu görüşmeci kendi hikâyesinde bu etmenlerden bazılarını şöyle değinmektedir:

“Gazeteciliğe 1999 yılında akrabam olan bir ağabeyim Şanlıurfa'da yayın yapan bir televizyon kanalında müdür olarak çalışıyordu. Hep kendisini takip ederdim izlerdim, televizyona çıktığında bende onun gibi olmak istiyordum köyümüzün mahallemizin sorunlarını haber yapıp televizyonda dile getirmek istiyordum. Daha sonra kendisine televizyon kanalında çalışmak istediğimi söyledim önceleri pek kulak asmadı ama birkaç ay sonra bana haber gönderdi ve gel çalış dedi. 2000'li yıllarda televizyonda öncelikle ana kumanda masası sorumlusu olarak görev aldım daha sonra kameramanlık, muhabir, reklam çekimleri görevinde yer aldım. Şu anda da hem haber editörlüğü hem de haber rejisinde görev almaktayım. Bu şekilde başladım.” (GE-1)

Yerel televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin birçoğu bu mesleğe ya birilerinin vesile olmasıyla veya önceden merak duydukları için tercih etmişlerdir. Mahallesindeki problemi nasıl çözebilir, bir görüntüyü nasıl kaydedebilir, nasıl haber yapabilir ve genellikle insanlar tarafından nasıl bir statüde olarak kabul görürüm açıkçası geçmiş yaşamından izleri taşıyarak bu mesleğe yönelmektedirler. Bu mesleği en cazip kılan unsurlardan biri de popüler olmaktır. Özellikle yerel kanallarda bu işi yapıyorsanız herkes sizi tanır, bilir. Yapacağınız haberler veya programlar sizin gazetecilikteki statünüzü belirlemekte bundan birlikte büyük haz alırsınız ve nasıl daha iyi yapabilirim kaygısını da sürekli taşımaktadır.

Kentlerdeki yerel televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin birçoğu hemen hemen GE1'in anlattığı gibi bu mesleğe başlamışlardır. Onunda belirttiği gibi ekranda izlediği bir akrabasını takip ederek ben nasıl ekrana çıkabilirim ve kendi köyümde ki sorunu nasıl anlatabilirim kaygısı taşımaktadır. Bölgeden ve aileden almış olduğu ve kendi yaşamında oluşan habitus kendisini problem ve sorunları yerelde çözebilen özellikle yerel halkın içinden sokaklarda haber yapıp bu çözme gayretine mecbur kılmıştır. Daha sonradan gazetecilik mesleğinde kendi kültürel sermayesinden ziyade kentin kültürel sermayesi üzerinden içerikler düzenleyen gazeteciler bu değişimin çarkları haline gelebilmektedir. Bourdieu'ya göre;

“Kültür doğaya dönüşür, yani bedene işler, sınıf vücut bulur, beğeni ise sınıfın mevcudiyetine katkıda bulunur. Böylece tüm bedene işleme biçimlerini yöneten bedene işlemiş sınıflandırma ilkesi olarak bedenin fizyolojik ve psikolojik olarak yuttuğu, sindirdiği ve özümlediği her şeyi seçer ve değişikliğe uğratar. Bu demek oluyor ki, beden, sınıf beğenisinin farklı şekillerde dışa vurulan en reddedilemez nesneleşmesidir... Aslında bedensel iyeliklerin sınıflar arası dağılımı, gıda tüketimi konusunda kendi toplumsal üretim koşullarının ötesinde sürdürülebilir tercihler ve tabii ki çalışma ve bunun beraberinde getirdiği boş zaman içindeki beden kullanımları yoluyla belirlenir” (Bourdieu, 2015:281).

Özellikle 90'lı yılların son çeyreğinde yerel radyo kanalları çok popüler oldu. Radyolarda program yapan DJ'ler 1990'lı yılların sonu, 2000'li yılların başlarında televizyon ekranlarında klip programları sunmasıyla gençlerin yerel televizyon kanallarında çalışma isteklerini arttırmıştır. Bu bağlamda radyo programcılığından yerel televizyon kanallarında haber sunuculuğuna kadar çıkan çalışanlar da adından söz ettirmeye ve tanınmaya başlanınca yerel televizyon kanallarında çalışma isteği cazip hale gelmiştir. GE-3 kodlu görüşmeci kendi hikâyesinde özellikle radyoculuk ile başlayan ve televizyon gazeteciliği ile devam eden yaşamında ki etmenlerden bazılarını şöyle değinmektedir:

“Aslında gazeteci olarak başlamadım gazeteciliğin bir dalı sayabileceğimiz Radyo'da DJ olarak çalışmaya başladım. Ağabeyimin yönettiği bir radyoda ben de bu işi nasıl yapabilirim ve insanlar beni tanısin istedim. Biraz daha isteğim vardı açıkçası. 2000'li yıllarda ağabeyimin ve radyocu arkadaşlarının vesilesiyle radyoda programcısı olarak başladım bu işi yaklaşık 4-5 yıl sürdürdüm. Daha sonra şu anda çalıştığım kurumda dört gazetemiz vardı iki gazetenin haberlerini düzenliyordum sayfa editörlüğünü yapıyordum. Aylar sonra bir gün televizyon müdürümüz bir programına çıkmamı istedi çok heyecanlandım ilk defa televizyona çıkacaktım. Hazırlıklarımı yaptım ve o gün bugündür ekranlarda program yapıyorum. Tabi yerel televizyon kanallarında bir kişi sadece bir işi yapmıyor. Hem televizyonda program yaparken hem de ana haber bültenlerinin hazırlanmasını, kurgusunu yapmaktayım. Haber merkezi sorumlusu olarak halen mesleğimi sürdürmekteyim.” (GE-3)

Yerel televizyon kanalları varlıklarını sürdürebilmek için ekonomik anlamda güçlü bir pozisyonda olması gerekmektedir. Nitekim televizyon kurucuları her bir birim için bir kaç elemandan ziyade birçok birimde bir kaç elaman çalıştırma politikası izlemektedir. Haber müdürü hem haber montajından sorumlu hem sunuculuk ta yapabilmektedir. Ses tonu haber formatına uygun ise yine haber seslendirmesini de kendisi yapmaktadır. Dolayısıyla üç veya dört kişinin yapacağı işi bir kişi tek başına yapabilmektedir. Bourdieu'ye göre:

“Bir yönetim alanında “güç”, alanın her yerinde, döngüsel bir yapıya dönüştürülmemiş bir biçimde bulunmaktadır. Bu gücün merkezi, her yerdir veya hiçbir yer değildir. Bu gücün başka bir yolla eritilebilmesi için, bizim bu gücü en azından görünür olduğu bir alanda, tamamıyla yanlış fark edildiği ve böylece de aslında fark edildiği alanda keşfedebilmemiz gerekmektedir. Fakat sembolik güç Bourdieu için görünmez bir güçtür ve ancak özne görünümlü nesnesi olduklarını fark etmek istemeyenlere, bu güce maruz

kaldıklarını bilmek istemeyenlere, bu kişilerin suç ortaklığıyla uygulanabilmektedir” (Bourdieu, 1991: 163-164).

GE-8 kodlu ile yapılan görüşmede özellikle 90'lı yıllarda radyo ve televizyon dünyasında yeni sesler ortaya çıkınca kendisi biraz merak birazda istekten dolayı bir şekilde gazetecilik camiasında yer almış ve bu sürece nasıl geldiğine dair hikâyesinden bazılarını şöyle değinmektedir:

“1993 yılında televizyonculuğa başladım ama 1991 yıllarında Şanlıurfa'da yayın yapan bir radyoya arkadaşımın vesilesi ile gidip geliyordum. Türkiye'nin ilk yerel televizyonu hatta özel televizyon olan Star TV den sonra gelen ikinci televizyon olan kanalda dayım oğlu ve arkadaşları çalışıyordu bende ondan dolayı biraz heves ettim ve zaman içerisinde bir dönem gittim geldim. 1994 yılı sonlarında çalıştığım televizyonun kurulum aşamasında iken ilk olarak bir radyo kurdular. Ben o dönemler lisede idim duyduk personel alımı var ve başvuru yaptım o şekilde radyoda göreve başladık, daha sonra kurumun matbaası vardı matbaada çalıştım televizyonun kurulması ile birlikte televizyonculuk hayatımız başlamış oldu. O yıllardan bu yana televizyonun birçok departmanında görev aldım şu anda da yine televizyonda haber editörlüğü, reklam montaj kurgu yönetmeni ve web sitemizin haber yönetmeni olarak görev yapmaktayım.” (GE-8)

Televizyonculukta biraz merak ve istek oldukça başarı da sizinle birlikte gelir. Yerel televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin hemen hemen hepsi mutlaka radyo, matbaa veya kameramanlık deneyimine sahiptir. Yaşam deneyimi ve tecrübeleriyle gazeteciliğin serüveninde hayatın habitusu bireye neler vermiş ise onları tek tek sunmaktadır. Sermaye, ya materyal şeklinde ya da içselleştirilmiş 'katılmış' şekilde biriktirilmiş iştir. Her bir aktör ya da grup tarafından sermaye şahsen ve özel olarak öğrenilir ki bu şekilde metalaştırılmış ya da canlı iş şeklinde sosyal enerjinin sahiplenilmesi de mümkündür (Bourdieu, 1983: 183).

Gazetecilik mesleğinin bir heves ile başladığını belirten GE8 kodlu gazeteci “Türkiye'nin ilk yerel televizyonu hatta özel televizyon olan Star TV'den sonra gelen ikinci televizyon olan kanalda dayım oğlu ve arkadaşları çalışıyordu bende ondan dolayı biraz heves ettim ve zaman içerisinde bir dönem gittim geldim” sözlerinden anlaşılacağı üzere kişilerin bu tercihi çevresel faktörlerin devreye girmesi, farklı kişilerin habituslarından etkilenmesi ile devreye girdiği düşünülebilir. Bourdieu'ya göre:

“Ne tüm “metodolojik bireyciler” tarafından kutsanan en gerçek varlık olan bireydir, ne de somut bireyler kümesi olarak gruplardır; tarihsel eylemin iki gerçekleşmesi arasındaki ilişkidir. Yani, toplumsal olanın bedenlerde inşa edilmesiyle ortaya çıkan, dayanıklı ve aktarılabilir algı, beğeni ve eylem şeması sistemleri olan habituslar ile toplumsal olanın fiziksel nesnelere yarı gerçekliğine sahip olan mekanizmalarda ya da şeylerde kurulmasının ürünü, nesnel ilişki sistemleri olan alanlar arasındaki karanlık ikili ilişkidir. Elbette, bu ilişkiden doğan her şeydir, yani algılanan ve takdir edilen gerçeklikler şeklinde kendini gösteren alanlar, toplumsal temsiller ve pratiklerdir” (Bourdieu, 2003: 117).

Birçok gencin hayalinde bir radyo programcısı veya bir televizyon kanalında program yapmak vardır bu durum belki de çok nadir görebileceğimiz veya duyabileceğimiz bir durumdur ama özellikler 90'lı yıllar ve 2000'li yılların başına kadar bu böyleydi. Çünkü yerel kentte yaşayan ve özellikle çevresinde akran birinin radyo programı yapması veya televizyonda programcısı olması işi çekici hale getirmektedir. O genç bu vesile ile radyodan veya televizyondan kazandığı bir miktar para ile harçlık yapıyor ihtiyacını giderebiliyordu. Özellikle sosyal çevre açısından kendini bir yere konumlandırarak toplum tarafından fark edilir oluyordu.

Gelişen zaman ve ekonomik durum söz konusu olduğunda bu çekiciliğin önceden heves ve ekonomik anlamda bir karşılığı vardı. Şimdiki zamanda ekonomik ve kişinin kültürel sermayesi hesaplandığında çekiciliğini yitirmiş hele de günümüz sosyal medya zamanında herkesin bir gazeteci olduğunu düşünürsek bu durum etkisini yitirdiğini söylenebilir.

3.4.2. Habercinin Kendi Habitusuna Bakışı: Gazeteciliği Yorumlamak

Gazeteciler haber yapma pratiğini geçmişte kendisine öğretildiği gibi sürdürür ve kendinden sonra gelen kuşağa da aynı düzende aktarmaktadırlar. Alışkanlıklar dizisi olan Habitus bireyin kendi düzen ve alışkanlığı ile yürür. Gazeteci kendini halkın bir sesi ve halkın cevap beklediği sorulara en yetkin kişilerin cevap vermesi sonuçlandırması konusunda bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu anlamda kendi mesleğine dair var olan mevcut durumda değerlendirmede bulunmaktadır. Alan kavramıyla ilişkili düşüncelerini açıklarken Bourdieu, öznellik temelli yaklaşımların alana dair sağlıklı sonuçlar vermeyeceğini daima vurgulayarak, alanı nesnelleştirmeyi tercih etmektedirler:

“Gazeteciler gazetecilik alanı demek daha doğru olur toplumsal dünya içindeki önemlerini, enformasyonunun büyük ölçekli üretim ve yayılımını sağlayan aygıtlar üzerindeki olgusal bir tekeli ellerinde bulundurmakta olmalarına ve bu araçlar eliyle, sıradan yurttaşlara, ama aynı zamanda da kültürün öteki üreticilerine, bilim adamlarına, sanatçılara, yazarlara, kimi zaman “kamu alanı” diye adlandırılan şeye, kolayca ulaşabilmelerine borçludurlar. Diğer bir söylemle geniş ölçekli yayına borçludurlar” (Bourdieu, 1997: 52).

Pierre Bourdieu'nun, sosyal sermaye üzerine söylediklerinin anlaşılabilmesinin önkoşullarından biri hiç şüphe yok ki onun sermaye kavramına yüklediği anlamı iyi bilmekten geçer. Bunun sebebi Bourdieu'nun açıklamalarının

merkezinde sermaye kavramının yer almasıdır. Bourdieu'ya göre sermaye kavramı “toplumun biriktirilmiş tarihi”dir (Bourdieu, 1983: 183). Gazetecilik mesleğine dair düşüncelerini belirten GE-1 kodlu görüşmeci gazetecilik mesleğini toplum tarafından biriktirilmiş habitus tarihi içerisinde alan kavramını kendi yaşamışlığı ile ifade ederken gazetecilik mesleğine şöyle değinmektedir:

“Gazetecilik "cik" ekini unutmamak lazım. Şimdiki zamanda yaptığımız gazetecilik. Sosyal medya çıktı çikalı herkes gazetecilik yapıyor kopyala yapıştır oranı çok yüksek ama insanlarımız ne yazık ki kimin gazeteci kimin gazetecilik yaptığını farkında değil. Gazeteci ise yerel de ve genel olarak Ülke menfaatleri doğrultusunda haber yapan kişidir. Gazeteci tarafsız kişiye denir ama Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana baktığımız zaman her düşüncenin bir kalemi vardır. Sağda sağ görüşlü solda sol görüşlü kalemler vardır. Bunlar kendilerine göre doğruyu yazarlar ama gazeteci bu farklı iki fikri birleştirerek yorum katmadan objektif bir şekilde sunandır. Günümüz şartlarında böyle bir durum söz konusu değildir. Siyah ve beyaz birbirlerine ne kadar zırt renkler ise bir o kadar da birbirlerine çok yakışan iki renktir. Bizim birbirimize tahammülümüz yok. Doğruyu yazınca olmuyor yanlış yazınca olmuyor. Türkiyemiz de basın camiası özgür mü? bence değil özgür olmak istese de illa birileri tarafından ya sağ yâda sol tarafa mal ettiriliyor.” (GE-1)

GE-1 kodlu görüşmecinin “gazetecilik” yorumu ile ilgili belirtmiş olduğu yorumda gazeteciliğin itibarı anlamında sıkıntıların olduğu ve halkın gazetecilerin tarafsız olduğunun bilincinin yaygın olmasını savunmaktadır. Bir başka gazetecide gazetecilik hakkında düşüncelerini belirtirken kendini halen bir gazeteci olarak görmediğini belirtmektedir. Şanlıurfa halkının yerel televizyon kanallarından isteği sorunlarının anlatılmasıdır. Sorunları en iyi şekilde kaleme alabilecek veya bunu habere dökcek gazeteci sayısı çok nadir bir durumdur. Yerel yönetimle sıkı bağlantıları bulunan bazı gazetecilerin belki de bu sorunları görmemezlikten geldiğini de düşünebiliriz. Gazetecinin tarafsız olması onun yaşamında biriktirdiği ve gazetecilik mesleğine atfettiği değer ile ilişkilidir. Şanlıurfa kentinde kültürel sermaye birikiminin eksikliği üzerinden düşünürsek buna diğer meslekler içinde aynı değer ve anlam yükleyecektir.

GE-1 kodlu görüşmecinin belirttiği gibi “Gazeteci tarafsız kişiye denir ama Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana baktığımız zaman her düşüncenin bir kalemi vardır. Sağda sağ görüşlü solda sol görüşlü kalemler vardır. Bunlar kendilerine göre doğruyu yazarlar ama gazeteci bu farklı iki fikri birleştirerek yorum katmadan objektif bir şekilde sunandır.” tanımından yola çıkacak olursak gazetecilik mesleğinde bunu kendinden sonraki kuşaklara aktaracak yerelde çalışan gazetecilerimizin kültürel sermayesinin dolu olması ve birikimlerini meslektaşlarını en net şekilde aktarması gerekmektedir.

GE-2 kodlu görüşmeci ile yapılan görüşmede özellikle üstünde durduğu konu, gazetecinin bir haber yaparken ve o haber sonrasında karşılaşacağı sorunların daha sonra kendisi üzerinde yapacağı etkilerden yola çıkarak bir haber yapımındaki endişelerini ele almaktadır. Buda Bourdieu sosyolojisinde kişinin kendi konumu yani statü ile ilgili kaygıları denilebilir.

“Gazeteciym diyemiyorum henüz kendime. Hele de fotoğraf çekip sadece kendi sosyal medyasında yayımlayan kişi sayısının çok olduğu bir şehirde ne yazık ki hem gazetecilik mesleğine yediremiyorum. Çok mu ukalaca oldu? sanmıyorum... Gazeteci korkmaz, “aç kalır mıyım, bir gece ansızın gelebilirler mi?” diye korku içerisinde olmaz. Kişilere hizmet etmez, örnek alır ama kopya çekmez, sorduğu sorunun cevabını önceden sorunun muhatabına vermez, bugün içine sindiremediği bir yanlışı yaptığında çoğunun gün gelip aynı hatayı içine sindirerek yapacağını bilincinde olur, halk diyoruz ya şimdi her iki lafımızın arasında halkın çıkarlarını düşünür, birilerine arattıramadığı için birilerinin hakkı olduğu işini yaptırılmayan garibin yanında olur.” (GE-2)

Yerelde gazetecilik mesleğini yürütmek çok zordur. Bunun nedeni ise hem çalışmış olduğu kuruluştan evine götürdüğü ekmekten hemde bir haberi yaparken haberin kendisine negatif dönütlerini düşünerek bir çok haberi yapmamaktadır. GE-2 kodlu görüşmeci kendi mesleğinde ki varlığını sürdürebilmek ve aç kalırmıyım, kalmaz mıyım düşüncesi bulunmaktadır. Bireyin ulaşabileceği sosyal sermaye seviyesi, aslında onun sosyal ağlar içindeki pozisyonundan kaynaklanan ve ileride bazı hedeflere ulaşabilmek için yaptığı yatırım stratejilerinin bir sonucudur. Sosyal sermaye “uzun süreli iletişim ağlarına sahip olmayla bağlantılı fiili ve potansiyel kaynakların toplamını” temsil etmektedir (Bourdieu, 1986: 248).

Bir gazetecinin bir haberi yaparken veya yazıya dökerken etkilendiği unsurlardan en önemlisi kendi yaşanmışlıklarıdır. Kamuyounun yararını gözeten ve buna göre davranan gazeteci öncelikle sorun çözebilen durumunda görülmektedir. Bourdieu, gazetecilerin, özel “gözlükler” kullandığı şeklinde metaforik bir söylemde bulunur. Bu gözlükler bazı şeyleri görme bazılarını da görmeme özelliğine sahiptir. Gazeteciler, bu gözlükler sayesinde gördükleri şeyleri de belli bir şekilde görürler. Bu gözlükler, ayıklama işlevi görür ve belli konuları bazı formlara yerleştirme yeteneğine sahiptir (Bourdieu, 1997: 24).

GE-3 kodlu görüşmeci özellikle sosyal medyanın aktif rol oynadığı ve günümüzde de habercilikte büyük bir gelişim gösteren bu buluşum gazetecilik mesleğinin masa başı klavye işlemi ve sosyal medya ile yönetiminden rahatsızlık duyduğunu belirtilmiştir.

“Bence çok net ve kısa bir ifadeyle kamu yararını gözetecek her şeyin halkın tarafsız ve doğru bir şekilde bilgilendirilmesi kamu yararının olduğu eylemlere gazetecilik denir. Bence herhangi bir yayın kuruluşunda çalışan herkese gazeteci denilmez. Araştırmacı gazetecilik, yorumlayıcı gazetecilik, spikerlik gibi farklı farklı birimleri var. Kamuoyunun yararını gözetilen bir olayda siz onu gün yüzüne çıkarabiliyorsanız onun çözümü konusunda yetkililere bir şeyleri aktarabiliyorsanız ve bir kamuoyu oluşturabiliyorsanız gazetecisinizdir.” (GE-3)

GE-3, mesleğini tanımlarken gazetecilik ile ilgili düşüncelerinde de belirttiği gibi kamu yararını ön plana çıkaracak ve halkın menfaatleri her şeyin üstünde tutulması gerektiğini söylemektedir. Habitus bu anlamda bireye "kim olsa aynı şeyi yapardı" mantığıyla hareket etme imkânı veren, küçük dönüşümsel yaşasa da genel yapısını koruyan bir “yatkınlıklar bütünüdür” (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 121; Allan, 2006: 178-179)

Gazetecinin tarafsız olması ve konuyu aydınlatırken kendini ön planda tutmayacak şekilde en net bilgiyi aktarmalıdır. GE-4 kodlu görüşmeci bir taraf olarak gazetecilik mesleğinin ekonomik anlamda kim destek veriyorsa onun kalaemi olduğunu savunmaktadır.

“Öncelikle bir gazeteci tarafsız olması gerek ama diyeceksiniz ki tarafsız gazeteci var mı bence yok. Herkes bir taraf olmuş yani bir tarafı olmayan da diyorlar. İnsanın gazetecilik ile hiç bir ilgisi yok ama iş adamı ekonomik olarak güçlü diye basın camiasında yer almak istiyor. Gazeteci bilgiyi aktarırken kendi menfaatlerini ön plana koymayandır.” (GE-4)

GE-4 daha önceki görüşmelere benzer bir konuşma görülmektedir. Gazetecilerin tarafsız olması gerektiği ve buna uyan bir gazeteci olmadığını açıklamaktadır. Gazeteciliği kendini toplum içerisinde kabul görülmesini istediği için bu mesleğe giren kişilerin olduğu belirtilmektedir.

3.4.3. Şanlıurfa Televizyon Haberciliğinin Habitusu

Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarının haberciliğini incelediğimizde hemen hemen hepsi yerel de daha belirgin görülen bir tablo ile karşımıza çıkmaktadır. Önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi ulusal kanalların hükümete yakınlığı ve işbirliği ile yayın politikalarını belirlediğini ve bu anlamda büyük finans sağladıkları apaçık bilinmektedir.

Alanlar özerklik ölçütlerine göre çeşitlilik gösterir ve bu özerklik, sosyal alanın bütünlüğünden elde edilir. Bourdieu, alanın özerk nitelik taşımasının, kendisini diğer alanlardan yalıtması anlamına geldiğini belirtir. Kendi habituslarına

şekil veren, kendine ait olan düşünsel veya inançsal sistemleri devam ettiren özerk alanlar, yüksek bir düzeyde farklılaşmıştır ve diğer alanların baskısından nispeten kurtularak, toplumsal uzam içerisinde sınırlarını daha da belirginleştirmiştir (Peillon, 1998: 215).

Bourdieu, bir alanın, güçlerin ve mücadelelerin alanı olduğunu, alanda neyin meşru olarak benimseneceğine dair mücadelelerin, rekabetin gerçekleştiğini söyler (Bourdieu, 2005: 44).

Yerel televizyon kanalları ayakta durabilmek ve etkin gazetecilik gücünü sürdürebilmek için iktidarın yanında olarak kamu kurum ve kuruluşları menfaatine haberler üretmektedir. Durum böyle olunca kamu kurumlarında görevli basın biriminin hazırlamış olduğu görüntüler ve metinler ana haber bültenlerinde yer almaktadır. Örneğin bir belediyenin basın biriminin belediye başkanını takip ederek başkanın çalışmalar hakkında görüş ve düşünceleri metnini hazırlayıp görüntülerinin montajını yapıp hazır bir şekilde yerel televizyon kanallarına servisini yapmaktadır.

“Şanlıurfa'da ki televizyonlar hep yerelde kalıyor hiç ilerleyemiyoruz. Personel sıkıntısı var, teknik anlamda sıkıntılar var bunlarında temelinde ekonomik durum söz konusudur. Televizyonculuğun Şanlıurfa'da çok fazla ilerlediğini göremiyorum, geldiğimiz konuma bakacak olursa düşünceler hep eski.” (GE-5)

GE-5 kodlu görüşmeci yerel televizyon kanallarının geldiği durumu değerlendirmesinde teknik bilgi ve donanımda ekip kuramadığını ve televizyoncululuk anlamında ileriye yönelik projelerin planların olmadığı belirtilmiştir. Tabii bununla bağlantılı olarak yerel televizyon kanallarının uydu giderlerine baktığımızda ulusal yayın yapan televizyon kanalları ile aynı ücret ödemekte. Bu konu ile ilgili yasal düzenlemeler elbette yapılmaktadır. Yerel televizyon kanalı yöneticisi ekonomik olarak ayakta durabilmek için de bazı durumları gözden geçirerek gerek teknik anlamda gerekse kalifiyeli çalışan anlamında pek istenilen düzeye gelememektedir.

Bourdieu, gazetecilerin ne söyleyeceklerini bilebilmeleri için günlük olarak bütün gazeteleri veya daha genel ifadeyle bütün medya metinlerini okudukları gerektiğini vurgular. Bu eylemin nedeni Bourdieu'ye göre, gazetecinin ne söyleyebileceğini bilebilmesi için genel olarak söylenenleri bilmesi gerektiğinden kaynaklanır (Bourdieu, 1997: 28).

Şanlıurfa mevcut kültürel hegemonyasında kendi varlıklarını sürdürebilmek adına kendi gibi olmayan grupların baskısını onlara hissettirecek biçimde yaşamlarını

sürdürürler. Televizyonculuk adına yayınların bir yandaş televizyon kanalı olması yayıncı kuruluşun sahipleri tarafından kendi kültürlerinin hegemonyasını tam anlamıyla yaşayarak daha güçsüz ve etkisiz yayın kuruluşları üzerinde göstermektedir.

GE-6 kodlu görüşmeci yerel televizyon kanallarının kendilerini yenilemeleri ile ilgili eleştrisinde kaliteli yayın akışının bilinçli ve bilgili şekilde yapılamdığına dair düşüncelerini dile getirmektedir.

"Habitus; bilinçlilik gerektirmeyen bir bilme biçiminin, planlı olmayan bir niyetliliğin/yönelmişliğin, kişinin açıkça ifade etmeden de geleceğe yönelmesini mümkün kılan dünyadaki düzenliliklere pratik hâkimiyetin bir ilkesidir (Bourdieu, 2007: 48).

Bourdieu için alanların özerklik dereceleri önemlidir. Siyaset, sosyal bilimler ve gazetecilik alanı üçlemesinde gazetecilik alanı, daha yüksek bir özerklik derecesine sahiptir. Fakat gazetecilik alanı, genel olarak aslında özerklik bakımından zayıftır. GE6'nın anlattıkları aslında vatandaşların yerel televizyon kanallarını izlenirlik durumunun tespitidir. Yerel de halk bir yerel televizyon kanalını genellikle ana haber saatinde izlemektedir. Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanallarında çalışan gazeteciler kentin yaşamı ve kendi habitusu ile paralel bir ilişki izlemektedir.

"Şanlıurfalılar yerel televizyon kanallarını pek izlediklerini söyleyemem. Sebebi ise gerek yayın kalitesi ve program içeriklerinin geniş bir yayın akışında olmamasıdır. Yine de vatandaşlar haber saati olduğunda mutlaka bir yerel kanalı açar memlekette ne olmuş, kim gelmiş kim gitmiş gibi konulardan haberdar olmak için. Aslında sürekli belediye ve kamu haberleri olduğu için vatandaşta üç beş haberden sonra sıkılıp kanalı değiştiriyor. Bunu samimiyetle söyleyebilirim." (GE-6)

Yayın kalitesi ve program içerikleri bakımında halkın yerel televizyon kanallarını izlemediğini belirten GE-6 kodlu görüşmeci aslında izlenirlik anlamında sadece ana haber bülteni olduğunu net bir şekilde ifade etmektedir. Gazetecilik alanının özerkliğinin zayıf olması, bu alanda "olanların" anlaşılmasını kolaylaştırmamaktadır. Bourdieu, gazetecilik alanında nelerin gerçekleştiğini anlamak için bu alana, sadece dünyayı çevreleyen bilgiler doğrultusunda bakmamak gerektiğini belirterek sözlerini şöyle sürdürür:

"Gazetecilikte nelerin olduğunu anlamak için, yayının maddi anlamda kimlerce desteklediğini, kimlerin reklamcı olduğunu, kimlerin reklam parası ödediğini, sübvansiyonların nereden geldiğini vb. bilmek yeterli değildir. Gazetecilik dünyası, mikro kozmos olarak kavramsallaştırılmadan, alanı oluşturan bireylerin birbirleri üzerindeki güç uygulamalarını anlamaya çalışmadan, bu alanda üretilen ürünleri anlamlandırmak olanaksızdır" (Bourdieu, 2005: 33).

Gazeteci bir haber yaparken bunu araştırmadan ve direk kulaktan duyma bir haber sunarak kanalına ve kendisine geri dönüşü neler bunları düşünerek hareket eder. Çünkü kent yaşamı ve kültürü gereği bunu sindiremez. Hele de istenmeyen bir haber yapıldığında anında geri dönüş yapılarak haber silinebiliyor veya tam tersi pozitif bir haber yapılabilir.

“Televizyon Üzerine” eserinde Bourdieu, televizyon ve gazete haberciliğinde, birbirinden farklı davranabilme ya da aynı haberi en önce verebilme hırısının, zamanla bütün habercileri aynı hale getirdiğini anlatır. Haber bültenlerinde, aslında konuşulması gerekenin değil de, yukarıdan gösterilmesi istenenin gösterildiği ve geçiştirme haberlerle gündemin sürekli bulanıklaştırıldığı konularına değinir. Bourdieu bu haberlere konu ya da önyak olan aydınları düzene bağlılar olarak tanımlar. Bu düzene bağlılar çoğunlukla eski modele göre eleştirenler olarak yaşamayı sürdürürler. Bourdieu tüm bu tekdüzelikten kurtulmak için aydınların kurtarıcı olabileceğini, ancak pazarın güçleriyle suç ortaklığı ve işbirliğinden kaçabildikleri takdirde bunu başarabileceklerini belirtmektedir (Bourdieu, 2006: 68). Habercilikte haberin en hızlı bir şekilde vermek alışkanlığı tüm gazetecilere yayılmış ve gündem oluşturmada haberin en üst sırada yer alması yarışı başlamıştır. GE-7 kodlu görüşmeci yaşadığı kentte herkesin mutlaka birilerin yakını ve tanıdığı olduğunu belirterek haber yaparken mutlaka dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

“Ben her haberde, her programda öncelikli olarak şehir dışından bir kişi de olsa şuanda bizi izliyor düşüncesine sahibim. Kentin insanı az çok gün içerisinde ne olmuş ne bitmiş biliyor zaten. Önemli olan kendimizi otoban gişelerinden ötede nasıl anlatıp tanıtıyoruz bu çok önemli. Kalabalık aileler, herkesin birbiriyle uzaktan yakından akrabalık bağlarının olduğu bir kent. İncitmeden kötüyü övmeden, hedef göstermeden ama görmemezlikten de gelmeden yapıyoruz işimizi. Kimi zaman yapılan iyi bir hizmeti durduk yere övmemiz gerekiyor. Kendi açımdan bakacak olursak, daha az ne kadar översen o kadar iyidir benim için düşüncesindeyim. Yerel kanalların çoğu maddi yönden çok kötü durumdadır. Kurum hizmetlerini, siyasi parti temsilcilerinin faaliyetlerini haberleştirip yayınlamak zorundadır. Bunu yapmasalar hemen hemen hepsi taşı tarağı çoktan toplamışlardı. Bu bakımdan yerli yersiz birilerini övmek zorunda kalsam da, kötüyü iyi gibi göstermediğim için biryandan da şanslı hissediyorum kendimi.” (GE-7)

GE-7 kodlu görüşmecinin belirttiği üzere “*incitmeden, kötüyü övmeden, hedef göstermeden ama görmemezlikten de gelmeden haber yapıyoruz*” söylemi kentin habitusu açısından çok önemli. Kentte yaşayan insanlar kendi sorunlarını dile getiren bunu çözüm odaklı paylaşan bir nevi halkın sesi olabilecek haberler istenmektedir.

Televizyon üzerine eserinde Bourdieu, günümüz televizyon yayıncılığı ve gazete haberciliğinin, birbirinden farklı olarak davranabilme, yada diğerlerinden önce haberi verebilme hırslının, zaman içerisinde bütün habercileri kapsadığını belirtir. Haber bültenlerinde öncelikli olarak asıl konuşulması gerekenin dışında gündemi geçiştirme ve sürekli bulanıklaştırıldığı konularına değiniyor. Bourdieu bu haberlere veya konuya ön ayak olan kişileri düzene bağılılar olarak tanımlar. (Bourdieu, 2006: 68).

Şanlıurfa kentinin habitusu kendi gelenek ve göreneklerini en derinde yaşayan ve bu kültürel sermaye ile kendinden sonraki kuşaklara da aktarılması konusunda gerek yaşam tarzı gerekse de mesleki hayatlarında bireyler bunları sürdürürken çevresindeki kişilere de kendi habituslarını aktarma konusunda büyük çaba göstermektedirler. Aile bağlarının güçlü olduğu bir toplumdan bahsediyoruz. Ağzımızdan çıkan her sözün yayınladığımız her haberin derin analizi ve net bilgisi olmadan yayımlandığında gazeteciye ve kuruma büyük sorunlar açacağı aşikârdır.

3.4.4. Haberi Haberciler Gözünden Okumak: Şanlıurfa'da Habercinin Habere Atfettiği Değer

Bu bölümde gazetecilerin kendi haberlerini üretirken nelere dikkat ettikleri ve kendi haberlerini nasıl yorumladıkları irdelenmiştir. Haberci habere giderken toplumu ilgilendiren, kurumu ilgilendiren veya yaşam haberlerine yer vermektedir. Özellikle yaşam haberlerindeki amaç haberdeki kişiye yönelik bir merak ve ilgiyi uyandırmaktır. Yerelde ekonomik durumunu daha üst seviyeye çıkarmak için kanaldan aldığı ücret dışında gazeteci reklam alma beklentisi ile de haber yapmaktadır. Bu da kendi alışkanlıkları yani habitusuna bağlamak mümkündür. Bir haberci haberi niye yapar toplumu bilgilendirmek ve durumdan haberdar etmek için. Oysa yapılan bu reklam çalışmasında hem müşteri amacına ulaşmış oluyor hem de haberci kendi habitusunun hazına ulaşmaktadır. Birey zihninde yer aldığı gibi davranır ve buna yönelik davranışlar sergilemektedir. Gazeteciler haber üretirken kendi zihinlerinde yer alan habitusa göre içerik oluştururlar. Birey, habitusu doğuştan getirmez, bireyin genetik potansiyeline daha yüksek veya daha düşük olabilse de bir habitusla dünyaya gelmez. Habitus alışkanlıklar gibi tekrarlar edinileni hem zihinle hem de bedenle tanınan bir olgudur (Calhoun, 2007: 79).

GE-8 kodlu görüşmeci kentin değerlerini ön planda tutan ve bu haberlin yarar sağlamasını ön planda tutmaktadır. Yaptığımız görüşmede düşüncesini şöyle belirtmektedir:

“Haber üretirken önce haberin haber olması lazım yani nedir? bir köpeğin insan ısırması haber değil de insanın köpeğin ısırması gibi hani böyle bazı kıstaslar vardır ben onlara çok bakmıyorum. Şanlıurfa önemli bir şehirdir belki söyleyeceğim yanlış anlaşılabilir fakat ben özellikle bir haberi hazırlarken şehrim zarar vermemeyi hesaplıyorum, bunun maalesef Şanlıurfa geçmiş yıllarda çok kötü haberlerle anıldı töre cinayetleri, kan davaları gibi. Biz bu haberi yayınlarken Şanlıurfa'ya zararları nelerdir bunları düşünmeliyiz ve öyle davranmalıyız. Şanlıurfa'yı tanıtmak anlamında önemli noktanın altını çiziyorum temel ölçütlerimiz yani biz bu haberi yaptığımızda gerçekten kamuoyuna faydalı olabilecek miyiz? insanların derdine derman olabiliyor muyuz. Sadece reklam olarak düşünenlerde olabilir onlarda kendi çıkarları doğrultusunda haber yapıyorlar, haber denilirse tabi.” (GE-8)

Böylece haberler odaktan uzaklaşmış olup tamamen habercinin habitusu devreye girmektedir. GE-8'inde belirttiği gibi geçmiş yıllarda Şanlıurfa birçok kötü haberle ulusal basında yer aldı ve buda büyük anlamda kentin turizmüne önemli derecede zarar vermiştir. Şimdi bunu nasıl düzeltiriz diye çaba içerisindeyler.

Gazetecilikte objektif bir şekilde kamu yararını savunarak haberler yapılması ve yapılan haberlerde ülke huzunu sağlayacak içerikler olması GE-9 kodlu görüşmeci ifade etmektedir. Bourdieu, Habercilerin ‘gözlükleri’ vardır ve bunlarla bazı şeyleri görürken bazılarını görmezler ve gördükleri şeyleri de belli bir tarzda görürler. Bir ayıklama yapar ve ayıklanmış olan şeyi belli bir tarzda kurarlar. Ayıklama ilkesi, sansasyonelin, gösteri niteliği taşıyanın aranmasıdır (Bourdieu, 1997: 24) diye açıklamaktadır.

“Kamu yararını gözeterek insanların hak ve hürriyetlerine riayet etmek zorundasınız insanları haberlerinizi rencide etmemek zorundasınız buna özen gösteriyoruz yani insanları kırmadan bir toplumu hedef göstermeden bir olayı hedef göstermeden haber yapmaya özen gösteriyoruz. Türkiye genelinde bağımsız medya kuruluşu var mıdır bence yoktur. Bir haber yaparken en önemli şey vatana, millete, bayrağa söz getirmeyecek haberler yapılmalı bunlara özen göstermeliyiz. Vatan, bayrak, devletin bekası bunlar çok önemlidir bu minval üzerinde bir haber izliyoruz. Onun dışında dediğim gibi toplumsal olaylarda da insanlara özellikle yanlış bilgilendirmeden daha sade bir haberleri kullanmak gerekiyor diye düşünüyorum.” (GE9)

Gazetecinin asıl görevi bir haber yaparken vatanına, bayrağına ve milletine söz getirmeyecek haberlerde üretmektir. Belirtildiği gibi söz konusu her zaman vatan, millettir. Gazeteciler gazetecilik alanı demek daha doğru olur toplumsal dünya içindeki önemlerini, enformasyonunun büyük ölçekli üretim ve yayılımını sağlayan aygıtlar üzerindeki olgusal bir tekeli ellerinde bulundurmakta olmalarına ve bu araçlar eliyle, sıradan yurttaşlara, ama aynı zamanda da kültürün öteki üreticilerine,

bilim adamlarına, sanatçılara, yazarlara, kimi zaman “kamu alanı” diye adlandırılan şeye, kolayca ulaşabilmelerine borçludurlar. Diğer bir söylemle geniş ölçekli yayına borçludurlar (Bourdieu, 1997: 52).

G-10 kodlu görüşmeci gazetecilik ve siyasetin bir güç olduğunu ve her siyasetçinin bir gazeteci olduğunu vurgu yapayara aslında gazetecilerin kalemlerinin güçler tarafından elde edildiğini söylemeye çalışmaktadır. Bourdieu, bir yayın organının özerklik derecesinin ilanlardan ve devlet yardımlarından (ilan ya da sübvansiyon şeklindeki) kaynaklanan gelirlerinin payına ve beraberinde ilan verenlerin yoğunluk oranlarına göre tespit edildiğini belirtir. Gazetecinin özerklik derecesi ise öncelikle basındaki yoğunlaşma derecesine ve ardından gazetecinin çalıştığı gazetenin, gazeteler uzamındaki konumuna bağlıdır. Aynı zamanda gazetecinin özerkliği, ücret aldığı pozisyona, pozisyonun statüsünü ve daha önemlisi enformasyon üretimindeki özgürlüğüne bağlıdır (Bourdieu, 1997: 78-79).

“Şehri eleştirmek haddim değil elbette, kente özel bir durum da değil açıkçası bu. Her bir siyasetçinin, her bir bürokratin ayrı ayrı gazetecileri var bu şehirde. Kapısını çalmadan bizleri evlerine buyur eden Şanlıurfalılar ise, övenden yana değil gördüğünü söyleyenden yana olmuştur hep. Zor bir şehirdeyiz meslek açısından bakıldığında pek bir kıymeti yok yaptıklarımızın. Saatlerce uğraştığımız bir haber, bir program izlendikten sonra çok rahat unutuluyor. Kumanda da elinizdeyse izlemeden de geçebiliyorsunuz.” (GE-10)

GE-10'nun belirttiği gibi, gazetecilerin adeta her bir siyasetçinin adamıymış gibi davranarak bütün yetki ve merciinin kendisinde olduğu diğer tüm gazetecilerin ise dışlandığını veya saf dışı tutulduğunu belirtmektedir. Bourdieu, gazetecilik alanında üretilecek “meta” yı her yönüyle anlayabilmek için bu alanda bazı konularda ön bilgiye sahip olmak gerektiğini ileri sürer ve şöyle der:

Eğer, bir gazetecinin veya diğer bir gazetecinin ne söyleyeceğini veya yazacağını, neyi açıklayacağını veya düşünemeyeceğini, neyi normal veya değersiz olarak değerlendireceğini açığa çıkarmak istiyorsam, gazetecinin bu uzamda kapladığı konumu bilmeliyim. Söz konusu haberin özel gücünü daha açık bir şekilde bilmem gerekir (Bourdieu, 1998:41).

Şanlıurfa'da özellikle uydu yayınına geçen televizyon kanalları halkın istek ve talepleri doğrultusunda yayınlar yaparken haber içeriklerine de önem vermeleri gerektiğini bilerek haber içeriklerini oluşturmaktadırlar. Yerelde kentin menfaatleri ve pozitif yönlerini ön plana çıkaracak ve bu doğrultuda güzel haber yapma gayretindedirler. Aksi takdirde toplum tarafından kabul görülen ve geçmişten günümüze kadar devam eden bu alışkanlıklar dizesi yine toplum tarafından kabul

görmeyecektir. GE-11 kodlu görüşmeci ile yaptığımız görüşmede aile yapısı ve kentin kültürünü ön olana koyacak haber içeriklerinden bahsetmektedir. Bireylerin habitusları ve yapıp etmeleri bunu eyleme dökmeleri toplumda ki konumları ile ilişkilidir.

“Aile yapısına uygun ve bu kültüre uygun olan ve olmayan diye ayırımı yaparak etik kurallar çerçevesinde haberler yapıyoruz. Kurum açısından baktığımızda kuruma zararı olacak haber içeriği var ise bunu yayınlamaz ve bu konularda haber yapılmaması konusunda çalışanlarımızı bilgilendirir bu doğrultuda haberler yapılır.” (GE-11)

Birey evrende var olduğu konum içerisinde kendisine doğuştan habituslar yüklenir ve bunu eylemsel planlar dahilinde farkında olmadan çok kez uygular. Bu bağlamda, habitus her ne kadar bireye ait, öznel bir kavrammış gibi görünse de, asıl köklendiği nokta toplumsal eşitsizliktir.

“Habitus, iktidar ve sınıfla yapılan bir toplum içindeki sistematik eşitsizliklerle bağlantılıdır. Habitus, bu eşitsizliklerden kaynaklanır” (Smith, 2007: 189).

Tarihsel eylemin kaynağı, sanatçı bilim adamı veya yönetim görevlisi olarak çalışanlar ve küçük memurlar gibi toplumla karşı karşıya aktif özneler değildir. Toplum, dıştan tayin edilmiş bir nesnedir. Toplumun kaynağı ne bilinçtedir, ne de şeylerde. Toplumun kaynağı, toplumsalın iki aşaması arasındaki ilişkilere, şeyler cisimleştirilmiş tarihtedir, süre gelen yeteneklerin sistem formundadır ki işte bu durum ben "habitus" olarak adlandırıyorum (Bourdieu, 1990: 190).

3.4.5. Haberin Habitusu: Çatışmalar ve Olanaklar

Gazeteci bir haber yaparken yerelde halkın olumsuz etkileneceği haberlerden kaçınarak kendi habitus kavramıyla bağlantısını bilmeden uygulamalara girmektedir. Bunlar farkında olmadan yapılan zihinde yer edinen halk tarafından kabul gören veya güzel karşılanmayan davranışlar serisidir. Her şeyden önce yerelde olumsuz bir haber yapılması o kentte karşılığı olmayan ve kabul edilemeyen bir duruma girer. Şehrinin hep olumsuz yanlarını cinayet, kan davaları, hırsızlık vb. gibi haberlerin yapılması halde tanıtım anlamında büyük sekte vereceğinden bunlardan kaçınılmıştır.

Bourdieu, “Gazetecilik ve Etik” başlıklı makalesinde, medya alanının heteronom yapısından duyduğu kaygıyı dile getirmektedir. Bourdieu'ya göre, daha önce görece özerk bir niteliğe sahip olan gazetecilik alanı, televizyonun da bir güç

olarak geliştirmeye birlikte bozulmuş ve özerklik, gitgide gazetecilik alanının tümü içindeki heteronom yasayı zorla kabul ettirmeye dönmüştür (Bourdieu, 1996: 12).

Yerel televizyon kanallarının ayakta durması için ekonomik olarak güçlü durumda olması gerekmektedir. Televizyon kanalları reklam gelirlerinin düşük olması dolayısıyla finans olarak kamu kurumlarından destek görmektedir. GE-12 kodlu görüşmecinin açıklamaya çalıştığı durum yerel televizyon kanallarının ekonomik olarak artık ayakta duramadıkları ve buna da çözüm olarak kamu kurumları yapılan karşılıklı anlaşmalardır. Kanal yönetimi kendi problemine çözüm bulurken belkide gerçekte halkın yaşadığı sorunlara tam anlamıyla cevap veremeyecek hatta görmezlikte gelebilecektir. Aksi taktirde kamu ile olan anlaşması sona erecek veya iptal edilmektedir. Sosyal sermaye sürekli ağlara sahip olma/tasarruf etme ile ilişkili potansiyel kaynakların ve aktüel kaynakların birlikte kullanılması ile ortaya çıkan bir sermaye türüdür. Bir başka ifade ile sosyal sermaye bir gruba ait olma güdüsü ile ortaya çıkan aidiyete dayanan kaynaklar ile ilişkili olan kaynaklar birlikteliğidir (Bourdieu, 1983: 190-191).

“Şanlıurfa'da gazetecilik çok zor, bir belediye başkanı yanlış bir projeyi yaptığında ve haber yaptığımızda bizden telefon bekliyor ve sanki "sayın başkanım şu proje veya şu çalışma yanlış" gibi ama ben başkana ulaşabiliyorum peki vatandaş, halk size ulaşabiliyor mu hayır. Genel olarak da güzel bir projeden bahsedilince de taraf olmuş oluyoruz algısı var. Vatandaşların bizi bir taraflara koymayı bırakmaları gerekmektedir. Ayrıca ekonomik olarak sabit bir gelir olmayınca kurumların uzun ömürlü olamayacağını düşünüyorum. Reklam varsa ve özellikle yerel yönetimlerinde desteği varsa kurumlar ayakta kalabiliyor ve daha çok eleman barındırabiliyor. Yaşadığımız sorunlardan biride insanların eskiden gazetecilere bir güveni vardı şimdi onun pek kalmadığını düşünüyorum buna sebep olarak ta gazeteci olmayanların bir iki internet sitesi kurarak ve sosyal medyada servis ederek aslı astarı olmayan haberleri yapıp genel anlamıyla gazeteciliğin itibarını yok etmektedirler.” (GE-12)

Yerel televizyon kanalları bir haber yaparken genelde kamu ile birlikte hareket ettiği için kamunun zararına bir haberden kaçınmaktadır. Yayıncı kuruluş ayakta durmak adına reklam planlaması yaparken bu birimin en çok çalıştığı kamu kurumlarıdır. Özellikle sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla televizyon reklamcılığında bir eksilme görülmektedir. GE-12'nin belirttiği gibi;

“...Reklam varsa ve özellikle yerel yönetimlerinde desteği varsa kurumlar ayakta kalabiliyor ve daha çok eleman barındırabiliyor. Yaşadığımız sorunlardan biride insanların eskiden gazetecilere bir güveni vardı şimdi onun pek kalmadığını düşünüyorum buna sebep olarak ta gazeteci olmayanların bir iki internet sitesi kurarak ve sosyal medyada servis ederek aslı astarı olmayan haberleri yapıp genel anlamıyla gazeteciliğin itibarını yok etmektedirler.” (GE-12)

Gazetecilik mesleğinin gitgide "güven" mesleğinden yoksun olduğunu belirten GE-12 kodlu görüşmeci, "gazeteci olmayan kişilerin internet haber siteleri ve sosyal medyada yapmış oldukları haberler ile kendilerini gazeteciymiş gibi göstererek araştırmadan, sorgulamadan haberler yapmaktadırlar. Bu da asıl mesleğini yapan gazetecilere zarar vermektedir." görüşüncedir. Ekonomik olarak ayakta durabilmesi için televizyon kuruluşların reklamlarının bir döngü içerisinde her ay belli bir sayıda olması gerekmektedir. Bu sayıyı bulamayan ve ekonomik sorunlar yaşayan esnafın reklama sıcak bakmayışları televizyon kanallarının kamu kurumları ile sıkı bağlantılar yaparak kamu yararına yapılan etkinliklerin servis edilmesi adı altında reklam sözleşmesi yapılmaktadır. Vatandaşlarda bu tür yayınları izlerken ana haber bültenlerinin içeriklerinin tamamen bir belediyenin kanalıymışçasına yayın yapan bir televizyon kanalı olarak algılıyor ve gazetecilerin hep bir taraf olduğunu halkın sorunlarını birebirde iletme konusunda eskisi kadar gazetecilerin etkin olmadığı düşüncesi vardır. Şanlıurfa hegemonyası buna çok uygun bir örnektir. Kültürel sermaye kendini ekonomik sermayenin eline bırakmaktadır.

Bourdieu, Eyleyenlerin, toplumsal uzamda, sermayelerinin toplam miktarı, türü, yapısı ve zaman içindeki evrimi boyunca dağıldıklarını belirten Bourdieu, "eyleyenlerin bu iki boyutta, birbirlerine ne denli yakınlarsa, o denli çok yada tersine uzaklarsa, o denli az- ortak şeyleri olduğunu" (Bourdieu, 1995: 20) savunmaktadır.

Yerel televizyon kanalları halkı karşısına alamaz böyle bir şeye cesaret edemez. Televizyon sahipleri habitus kavramını işleyiş biçimiyle kendi ekibine iletir. Bu işleyiş hiyerarşik sistem ile en alttaki çalışana kadar gider. Haber müdürü kentin tanıtımı ve turizmini ön plana çıkaracak haberler yapılmasını muhabirlere ve kameramanlara iletir. Kameraman ve muhabirde bu doğrultuda haber yaparlar. Muhabir ve kameraman bunu ilk başlarda benimsemese de bu Habitusu uymak zorundadır ve zaman içerisinde kendisi de bu sistemin bir parçası olur.

GE-13 kodlu görüşmecinin siyaset ve televizyon birlikteliği üzerinden bahsettiği ve özellikle gazetecinin halkın şikayetlerini dile getirmede biraz cesur olmasada kendi adına özürce bir gazetecilik yaptığını belirtmektedir. Bourdieu, siyasette sağa ya da sola eğilim duymayı da sahip olunan toplum, sermayeye olduğu kadar, bu toplum sermaye içindeki kültürel ve ekonomik sermayenin hacmine de bağlı olarak açıklamaktadır (Bourdieu, 1995: 22).

“Yazılan kelimelerin analizini yaparak direk hedef göstermeden dolaylı yollarla sözleri tartarak ölçerek yazmaya gayret ediyorum. Bulduğumuz ülkede basın ile ilgili binlerce problem var bunları başlıca sayacak olursak; günümüz Türkiye’de gazeteci işini, mesleğin gereklerine ve kurallarına göre yerine getirememenin sıkıntısı içindedir. Özgür ve nesnel haber yapma şansı elinden alınmaktadır. Sansür ve oto sansürün arasına sıkışmış, bir biçimde habercilik yapmaya uğraşmaktadır. Siyaset medya ilişkilerinin gazeteci üzerinde yarattığı etki, medya patronlarının iktidarla olan büyük ekonomik çıkarları nedeniyle gazetecilerin ekonomik, sosyal haklarını, iş güvencelerini yok saymalarıdır. Toplu işten çıkarmalar, gazete, TV bürolarının kapatılması, taşeronluk sisteminin yaygınlaşması nedenleriyle basında işsizlik görülmemiş boyutlara varmıştır. Burada sorun vahşi kapitalizmin kurallarının iktidardan da güç alarak kendi baskıcı kurallarını uygulamasıdır. Ayrıca insanları yanlış bilgilendirmeden doğru bilgiyi en net şekilde iletmek çok önemlidir. Şanlıurfa’da yapacağımız en ufak yanlış bir hata çok farklı sonuçlar oluşturabileceğinden yerelin yani halkın gelenek ve göreneklerini göz önüne alarak ve toplumun yararına haberler yapmak bizim en önem verdiğimiz konudur. Bazen yolda sizi bir vatandaşlar tutuyor bizleri tanıdığı için şikâyetçi oldukları konuları dile getiriyorlar bunu bazen sert bir dille dile getiriyorlar. Sanki biz belediyenin çalışmadığını veya yapması gerekenleri söylemediğimiz algısı var. Vatandaşların bu serzenişleri de bazen bizi zor durumda bırakıyor. Her konuda soğukkanlı olarak bazen hedefte olunabiliyor.” (GE-13)

Mevcut iktidar ile işbirliği içerisinde çalışan gazetecilerin asıl gazetecilik mesleğinden uzak kalarak hem televizyon patronlarının hem de kendi habitusunu devreye koyarak belli bir taraf haberlerin yapılması gazeteci üzerinde büyük bir iktidar gücünü ortaya koymaktadır. GE-13’ün de yukarıda da belirttiği gibi “*Medya patronlarının iktidarla olan büyük ekonomik çıkarları nedeniyle gazetecilerin ekonomik, sosyal haklarını, iş güvencelerini yok saymalarıdır.*” sözünden hareketle bir önceki bölümlerimizi destekleyen niteliktedir.

“Farklı alanlar ve farklı tikel sermaye türleri üzerinde, özellikle de bunlar arasındaki kur değerleri üzerinde (dolayısıyla da onları elinde tutanlar arasındaki güç ilişkileri üzerinde) bir iktidar kuran” devlet sermayesi (Bourdieu,1995:109).

Ayrıca vatandaşın gazeteciyi sokakta görüp yaşadıkları sıkıntıları diler getirmesini istemesi o vatandaşın gazeteciye attığı habitus ile ilişkilidir. Bireye göre gazeteci direk sorunları ileten ve çözüm noktasında kendisine en yakın olan kişidir. Bourdieu, gazetecilik alanını tanımlarken “journalism” yerine “journalistic” kavramını kullanır. Gazetecilik alanının, genel bir çatı olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanır. Aksi takdirde, alandaki sorunlar bireysel olarak her bir gazeteciye indirgenecek ve her bir gazeteci genel sorunun taşıyıcısı konumuna büründürülecektir. GE-14 kodlu görüşmeci kendi yaşadığı kentin haberini yaparken biraz daha dikkat ederek ulusal televizyon kanallarında yapılan haberlere nazaran yerelde çok daha dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamakta ve toplumsal yapıya göre hareket etmektir. Ulusal basında yer alan bir haber sıradan olabilir veya izleyici sıradan bir habermiş gibi izleyebilir. Ama yerel televizyon kanalıysanız kendi

kentinizde bu tür haberler olduğunda acısını en derin paylaşan ve yaşayanlar yine o kentte görev yapan gazetecilerdir. Buda gazetecinin Bourdieu'nun habitus kavramı ile ilişkilendirerek sermaye birikimi ile elde ettiği bir davranıştır.

Toplumsal olarak oluşturulmuş bir oyun duygusunun ürünü olarak pratiğe ilişkin bir teori ortaya atmanın nedeni, pratiğin gerçek mantığını açıklama isteğidir. Başlangıçta ritüellerin eş tercihleri, gündelik iktisadi davranışlar gibi en mütevazı biçimleriyle pratikleri açıklamaya çalışıyor, öte yandan eylemi bilinçli bir niyetin kararlı bir şekilde yerine getirilmesi, kendi amaçlarını belirleyen akılcı hesapla faydayı azamiye çıkartan bir bilincin özgür bir projesi olarak tanımlayan öznelcilik olmak üzere, iki tuzağa düşmemeye gayret ediyorum (Bourdieu ve Wacquant, 2010: 110).

“Haberlerimizi şehrin değerlerinde olumsuz bir algı oluşturmayacak şekilde seçiyoruz ve haber metinlerini de yazarken bu hassasiyete dikkat ediyoruz. Ulusal televizyon kanallarının hiç düşünmeden yayınladığı, bir insanın uçurumdan düşerek hayatını kaybettiği videosunu izleyemezsiniz bizim ekranlarımızda. Babasını kaybetmiş bir kız çocuğunun sınıf arkadaşlarının "Gördün mü nasıl düştü, intihar etmiş, yok düşmemiş itmişler, alkollüymüş, borçları varmış" cümlelerinin sebepleri kendi adıma konuşacak olursam hiçbir zaman ben olmam, olamam. Ben yerelim, babasının acısını bende yaşamalıyım ben, o kız çocuğuyla aynı sokaklarda yürüyorum. Sorunları sadece başlık altında belirtmek istiyorum. Maddi olanaklar, kısıtlı imkânlar, nasıl olsa herkes yapıyor, o olmazsa bir başkası yapar mantığı.” (GE-14)

Yerelde bir haber yapılırken o haberin yayınlandığı andan itibaren kentteki yankısı nasıl ve haberi yapan gazeteci üzerindeki etkileri haberi yapmadan önce haberci tarafından düşünülmektedir. GE-14 kodlu görüşmeci işte bu düşünce ile haber yaparken özellikle yerelde halkın duygularını da düşünmek zorundadır. Aktörler kavramının işlevlerinden biri de eyleyiciler arasında üslup birliği sağlamaktır. Habitus, bir konumun içkin ve bağlantısal özelliklerini birlikçi (üniter) bir yaşam stilinde, yani insanların, malların/varlıkların, pratiklerin tercihindeki birlikçi bir bütünde dile getiren can verici ve birleştirici kökendir (Bourdieu, 2006: 21). Görüşme yaptığımız tek kadın muhabir olan GK-1 kodlu görüşmeci yaşadığı sorunların genelde "cevap alma" konusunda yetkili birimlerin çekingen davrandıklarındır. Gazeteci yorum ve bir konu ile ilgili bilgi almak isterse en yetkin kişiye ulaşmak ister. Dolayısıyla en yetkin kişi statüsünü koruyarak kendi yerinde problem yaşamaması için cevap vermekten kaçınmıştır. Ailesinden edindiği habitus ile eğitim sayesinde öğrendiği bilgiler bireyin okul sonrası deneyimlerini yönlendirir. Hayata atılan birey için çocuğuna aktaracağı bu habitus, büyük ölçüde ailesi ve eğitim kurumu aracılığıyla edindiği deneyimlerden oluşur (Özsöz, 2010: 37-39).

“Doğru ve tarafsız bilgiyi alabilmek çok önemli bu konuda bazı kurumlar yardımcı olabiliyorlar bazıları da yardımcı olamıyorlar. Çünkü bir korku var, şimdi bilgi edinme kanunu var yani ben Sosyal Güvenlik Kurumu'na gittiğim zaman benim sormam gereken sorular olabilir ve kurumun müdürü de bana cevap vermek zorunda. Genellikle aldığımız cevap "ben 657'ye tabiyim ben konuşamam yorum yapamam" biz zaten yorum yapmasını istemiyoruz sadece doğru ve tarafsız bilgi vermelerini istiyoruz. Yaşadığımız en büyük sorunlardan biri de internet gazeteciliğidir. Hiçbir bilgisi, birikimi yok bir internet haber sitesi kurarak gazeteciyim diyerek haber yapıyormuş gibi görünenlere vatandaşın da onlar yüzünden bizlere bazen itibar etmemesidir. Bu konuda devletimizin de açığı var valiliğin ve maliyenin bu konuda denetleme yapması gerekmekte ve bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Ayrıca bölge halkımız batıdaki gibi her şey açık değildir o yüzden bölge halkının özel durumlarını göz önünden bulundurmamak gerekmektedir. Bir kadın olarak basın ve medyada gerçekten zorlandığım anlar oluyor. Çünkü Şanlıurfa'da basın sektöründe çok az bir kadın çalışan var o yüzden hep bu konuda kendimi geri planda görüyorum cinsiyet ayrımı yapıyor bu meslekte bu konuda çok zorlanıyorum bunu bilinmesini istiyorum.” (GK-1)

GK-1'e göre bazı durumlarda haber yaparken yetkili kişilerden cevap beklerken çekimser durdukları ve bu konuda cevap vermediklerini ifade etmektedir. Yetkili kişiye sorulan soruya üst amirini veya kurumunu tatmin etmeyecek cevaplar verir ise kendisi için sorun olabileceğini bilmektedir. Kültür sermayesinde kişi bunu farkında olmadan veya bilerek yapsa asıl durum kendi konumunda uzaklaşmadan var olan kentin kültürel sermayesine uymak ve kentin kültür hegemonyası baskısında sorulacak sorulara cevap vermemek olmuştur.

Sonuç olarak gazetecilerin yerelde yaşadıkları sıkıntılar bireysel ve kamusal olarak sürecelecektir. Yerel televizyon kanalları varlıklarını sürdürebilmek için kamunun yararına haberler yapacak eksik veya hatalı yanlarını göstermeyecek yada bulanık gösterip hedef noktası haline getirmeyecektir. Yerel televizyon kanalları haberlerini üretirken bunlara dikkat ederken yerel halkın istek ve taleplerini de dönem dönem göz ardı edebilmektedir. Bu konuların tam yetkin ve karşılığa ulaşması için halk ile bağlantılar kurup yine kamu faydasına haber içerikleri üretilmeli ama izleyici talepleri de gözden geçirilmelidir.

SONUÇ

Özellikle 1990 sonrası özel televizyon kanallarının çıkması yerelde de yerel televizyon kanallarının yayın hayatına başlamasıyla birlikte vatandaş sorunlarını iletecek bir yol bulmuştur. Bourdieu'nun alan-habitus-sermaye üçgeninde yer alan kuramı, haberciyi belli bir amaca ulaşma yönünde eylemekten mahrum etmektedir. Haberci, ereksel davranmak yerine, habitusuna yer etmiş mekanik hareket etme çerçeveleri içerisinde eylemektedir. Bu davranışlar, muhabirin bağlı olduğu kuruluşun yayın politikaları ve genel olarak televizyon uzamının kurallarına bağımlıdır. Bu uzamın temel kuralları ise sansasyonel haber değerinin peşinde koşmak, reklam gelirlerini ve reyting rakamlarını dikkate almaktır.

“Yerel Televizyonlarda Haber Üretiminin Habitusu’nu Anlamak” konulu araştırmada; Şanlıurfa'da yayın yapan televizyon kanalları Güneydoğu TV, Kanal Urfa ve Edessa TV olmak üzere 3 televizyon kanalında çalışan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanlardan oluşan toplam 15 kişi ile yüz yüze soru cevap olarak görüşme yapılmış ve bu görüşmeler de gazetecilere haber üretiminde nelerden etkilendikleri, bir haber içeriği oluştururken nelere dikkat ettikleri, yaşamlarıyla bağ kurup kurmadıkları yönünde görüşmeler sağlanmıştır. Daha sonra gazetecilerin vermiş oldukları cevaplarla yaptıkları haberler arasında nasıl bağ olduğu araştırılmıştır. Gazetecilerin sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda konumuz ile ilgili bağlantılar kurulup gazetecinin haber üretiminde habitusu ne kadar etkin kullandığı saptanmıştır. Gazetecilerin vermiş oldukları cevaplar Bourdieu'nun habitus kavramıyla ilişkilendirilip haber üretimindeki rolü değerlendirilmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Problemi

Yerel televizyon kanallarının içerikleri ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. Yerelde çalışan gazeteciler haberdeki yaratıcılığı, yaşadığı mahalle, sosyoekonomik durumu, kültürel yapısı ve yöresel özelliklerini kullanarak haber içeriklerini oluştururlar. Bu çalışmada haber içeriklerinin oluşumunda haberi üretenlerin nelerden etkilendikleri ve habere attettikleri değeri belirlemek amacıyla böyle bir araştırma yapmak amaçlanmıştır.

Bu araştırma belirlenirken, yöresel özelliklere sahip, 12000 yıllık geçmişi olan, peygamberler şehri olarak bilinen, tarımın, mimarinin ilk defa yapıldığı, gelenek ve görenekleriyle yaşayan bir kentin değerleri ve kültür yapısı çerçevesinde Şanlıurfa şehri araştırmaya uygun bulunmuş, bu şehirde yayın yapan 3 televizyon kanalında çalışan toplamda 15 gazetecinin yerelde haber üretirken nelerden etkilendikleri ve haber üretiminde etkili olan unsurların nasıl işlendiğini araştırmak amaç edinilmiştir.

Şanlıurfa'da yayın yapan yerel televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin haber üretimlerinde nelerden etkilendikleri ve haberleri üretirken yerel değerlerin kültürüne önem veriyor mu?

Çalışmanın Sorunsalı

Yerelde halk, yerel televizyon kanallarını izlerken kendinden bir şeyler görmek ister. Ana haber bültenlerini izleyen vatandaşların kendi sorunlarının ekranda olmasını ve buna yönelik yetkili kurumlara aktarılması konusunda televizyon kanallarının halkın isteklerine cevap vermesi ve halkla iletişimi önemlidir. Ancak günümüzde yayın yapan yerel televizyon kanallarının ekonomik ayakta durması ve yayınlarının devam etmesi için yerelde kamu kurum ve kuruluşlarıyla anlaşma sağlamaktadır. Bu da yayıncı kuruluşun yerel halkın sorunlarını ekrana aktarmaktan ziyade kurumun menfaatleri doğrultusunda içerikleri oluşturmasına sebep olmaktadır. Yerel televizyon kanallarında çalışan gazetecilerin birçoğu bu mesleğe ya birilerinin vesile olmasıyla veya önceden merak duydukları için tercih etmişlerdir. Mahallesindeki problemi nasıl çözebilir, bir görüntüyü nasıl kaydedebilir, nasıl haber yapabilir ve genellikle insanlar tarafından nasıl bir statüde olarak kabul görürüm açıkçası geçmiş yaşamından izleri taşıyarak bu mesleğe yönelmektedirler.

Gazeteciler haber yapma pratiğini geçmişte kendisine öğretildiği gibi sürdürür ve kendinden sonra gelen kuşağa da aynı düzende aktarır. Alışkanlıklar

dizisi olan Habitus bireyin kendi düzen ve alışkanlığı ile yürür. Gazeteci kendini halkın bir sesi ve halkın cevap beklediği sorulara en yetkin kişilerin cevap vermesi sonuçlandırması konusunda bir köprü görevi üstlenmektedir. Alanlar özerklik ölçütlerine göre çeşitlilik gösterir ve bu özerklik, sosyal alanın bütünlüğünden elde edilir. Bourdieu, alanın özerk nitelik taşımasının, kendisini diğer alanlardan yalıtması anlamına geldiğini belirtir.

Yerelde ekonomik durumunu daha üst seviyeye çıkarmak için kanaldan aldığı ücret dışında gazeteci reklam alma beklentisi ile de haber yapmaktadır. Bu da kendi alışkanlıkları yani habitusuna bağlamak mümkündür. Bir haberci haberi niye yapar toplumu bilgilendirmek ve durumdan haberdar etmek için. Oysa yapılan bu reklam çalışmasında hem müşteri amacına ulaşmış oluyor hem de haberci kendi habitusunun hazına ulaşmış oluyor. Gazeteci bir haber yaparken yerelde halkın olumsuz etkileneceği haberlerden kaçınarak kendi habitus kavramıyla bağlantısını bilmeden uygulamalara girer. Bunlar farkında olmadan yapılan zihinde yer edinen halk tarafından kabul gören veya güzel karşılanmayan davranışların serisidir.

Araştırmanın Önemi

Yerel televizyon kanallarının özelliklerin sık sık konu edinildiği düşünülmektedir. Yerelde gazeteciler haber yaparken yaşamları boyunca zihinlerinde yer edinilmiş ve farkında olmadan kültürel sermayelerinde biriktirdikleri yaşamışlıklardan yola çıkarak genelde haberler yapmaktadırlar. Onları bu şekilde harekete geçiren en önemli unsur doğumdan itibaren zihinlerinde yer alan o kentin yaşamı ve kendi yaşamları ile harmanlanmış olan kültürdür. Gazeteci kendi mahallesindeki sorunu çözecek haberler yaparak vatandaşın gözünde daha iyi bir gazeteci özelliğine sahip olacaktır. Bu özellik sayesinde kendini mutlu hissedecek, yapmış olduğu mesleğin gereğini objektif bir şekilde yaparak vatandaş tarafından takdir toplayacaktır. Bundan dolayı yerel televizyon kanallarında haber üretiminde haberi üreten kişilerin önemi vurgulanmıştır.

Araştırmanın yapılacağı şehir olan Şanlıurfa; Türkiye'de ilk yerel televizyon kanalının olduğu kent olması nedeniyle de ayrı bir önem taşıyabilmektedir.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

1- Araştırmada, üç televizyon kanalı ele alınmıştır. Ayrıca gazeteciler ile görüşmeler soru cevap tarzında ses kaydı alınarak yapılmıştır.

2- Sorular, gazetecilik meslekleri ile ilgili olarak belirlenmiştir.

3- Araştırma televizyon kanallarında çalışan haber merkezi müdürü, editör, muhabir ve kameramanlara yönelik olmuştur.

4- Araştırma Şanlıurfa ilinde bulunan 3 televizyon kanalı; Güneydoğu TV, Kanal Urfa ve Edessa TV'de yapılmış, 14 erkek 1 kadın toplam 15 gazeteci ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Sonuç olarak;

1- Yaşanmışlıkların getirmiş oldukları birikimler ile gazeteciler haber üretimlerinde onlara göre öncelikler sağladıkları gözlemlenmiştir.

2- Araştırmada görüşülen gazetecilerin Şanlıurfa ilinin değerlerine önem verdikleri ve bu doğrultuda haberler yaptıkları tespit edilmiştir.

3- Araştırmada görüşülen gazetecilerin sorulara vermiş oldukları cevapların kısmen ana haber içeriklerindeyansıdığı görülmüştür.

4- Gazetecilerin habere atfettikleri değer ve gazetecilik yorumları benzer düşünceler olduğu görüşmüştür.

5- Gazetecilerin bildikleri, gördükleri ve şahit oldukları bir çok haberin ana haber içeriklerinde aktarılmamasının nedeni olarak şehrin kötü haberler ile algılanmaması olduğu düşüncesi görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aristoteles, (2012), Politika-Şiir Sanatı Üstüne. Çev: Samih Rifat. İstanbul: Can Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. Ankara: Heretik
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (2014). Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar. İstanbul: İletişim.
- Bourdieu, P. ve Darbel, A. (2011). Sanat sevdası. İstanbul: Metis Yayınları
- Bourdieu, P. (2006). Pratik nedenler. İstanbul: Hil Yayın
- Bourdieu, Pierre (1998), Photography, A Middle-brow Art, Trans: Shaun Whiteside, Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre (1997). Toplumbilim Sorunları. Çev. Işık Ergüden. İstanbul: Kesit Yayıncılık..
- Bourdieu, P. (1997). Toplumbilim sorunları. İstanbul: Kesit Yayıncılık
- Bourdieu, P. (1997). Toplumbilim sorunları. İstanbul: Kesit Yayıncılık
- Bourdieu, P. (1995). Pratik Nedenler Eylem Kuramı Üzerine. İstanbul: Kesit
- Bourdieu, Pierre (1995a). Pratik Nedenler. Çev. Hülya Tufan. İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- Brecht, Bertolt (1975). Deneysel Tiyatro. Çev: Kaya Öztaş. İstanbul: Toplum Yayınları.
- Calhoun, C. (2007). “Bourdieu sosyolojisinin ana hatları”. Ocak ve zanaat içinde (ss. 77- 129). İstanbul: İletişim Yayıncılık
- Çamlıbel, D. (2010). “Pierre Bourdieu: düşünümsellik/habitus/enteletüeller” Günümüzde yeni siyasal yaklaşımlar içinde (ss. 386-427). Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı.
- Göker, E. (2001). “Durkheim”ın sol eli: Pierre Bourdieu”nun muhalefeti”. Praksis, 3, 228- 251

- Göker, E. (2001). "Durkheim"ın sol eli: Pierre Bourdieu'nun muhalefeti". *Praksis*, 3, 228- 251
- Hayward, Susan (2001). *Cinema Studies – The Key Concepts*. New York: Routledge.
- Harvey, David (1997). *Postmodernliğin Durumu*. Çev.Sungur Savran, İstanbul: Metis.
- Işık, E. (1994).*Beden ve toplum kuramı*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- İpşiroğlu, Zehra (1978).*Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Jenkins, Richard (2006). *Pierre Bourdieu*. New York: Routledge.
- Jourdain, A. & Naulin, S. (2016). *Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları*. İstanbul:İletişim.
- Joas, Hans-Knöbl, Wolfgang (2011). "Between Structuralism and Theory of Practice: The Cultural Sociology of Pierre Bourdieu". *The Legacy of Pierre Bourdieu-Critical Essays*. Ed: Simon Susen, Brian S. Turner. London: Anthem Press
- Johnson, Randal (1993). "Editor's Introduction, Pierre Bourdieu on Art, Literature and Culture". *Pierre Bourdieu. Field of Cultural Production*. Ed: Randal Johnson. Cambridge: Polity Press,: 1-25
- Köse, Hüseyin (2004). *Bourdieu Medyaya Karşı*. İstanbul:Papirüs.
- Marshall, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev. Osman Akınhay-Derya Kömürücü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mouzelis N (2010) *Katılımcı-Toplumsal Bütün Sorunu: Parsons, Bourdieu, Giddens, Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, Ümit Tatlıcan (çev), Ü Tatlıcan ve G Çeğin (ed), İletişim Yayınevi, İstanbul*.
- Mouzelis, N. (2007). "Katılımcı-toplumsal bütün sorunu: Parsons, Bourdieu, Giddens. Ocak ve zanaat içinde (ss.187-226). İstanbul: İletişim Yayıncılık
- Schatzki, Theodore Richard (1987). "Overdue Analysis of Bourdieu's Theory of Practice". *Pierre Bourdieu Volume II*. (2000) Eds. Derek Robbins. London: Sage. (Inquiry. Vol. 30, s. 113-135)
- Smith P (2007). *Kültürel Kuram*, Selime Güzelsarı ve İbrahim Gündoğdu (çev), Babil Yayınevi, İstanbul
- Srnith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. İstanbul: Babil.
- Storey, J. (2000).*Popüler kültür çalışmaları*. İstanbul: Babil Yayınları
- Sulkunen, Pekka (1982). "Society Made Visible: On the Cultural Sociology of Pierre Bourdieu". *Pierre Bourdieu Volume III*. (2000) Eds. Derek Robbins. London: Sage. (Acta Sociologica. Vol. 25, No: 2, s. 103-115).

Susen, Simon (2011). "Afterword- Concluding Reflections on the Legacy of Pierre Bourdieu". The Legacy of Pierre Bourdieu-Critical Essays. Ed: Simon Susen, Brian S. Turner. London: Anthem Press.

Tatlıcan Ü ve Çeğin G (2010) "Bourdieu ve Giddens, Habitus veya Yapının İkiliği", Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, Ümit Tatlıcan (çev),G Çeğin ve Ü Tatlıcan (ed), İletişim Yayınları, İstanbul.

Tatlıcan, Ü. ve Çeğin, G. (2007). "Bourdieu ve Giddens: habitus veya yapının ikiliği". Ocak ve zanaat içinde (ss.303-367). İstanbul: İletişim Yayıncılık

Thorpe, Holly (2010). "Bourdieu, Gender Reflexivity, and Physical Culture: A Case of Masculinities in the Snowboarding Field". Journal of Sport and Social Issues. 34,176-214

Wacquant L (2012) Giriş, Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar, Nazlı Ökten (çev), İletişim Yayınevi, İstanbul.

Wacquant, L. (2008). "Pierre Bourdieu" Sosyolojik düşüncede iz bırakanlar içinde (ss.257- 272). İstanbul: Bağlam Yayıncılık

Wacquant, L. J. D. (2007). "Pierre Bourdieu: hayatı, eserleri ve entelektüel gelişimi". Ocak ve zanaat içinde (ss.53-76). İstanbul: İletişim Yayıncılık

Dergilerde Makale ve Bülten;

Meder, M. ve Çeğin, G. (2011), "Bourdieu"yu okumak: post-pozitivist bir sosyolojinin imkanı üzerine". Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10. 1, 233 – 256

Uludağ, C. (2019). "Göbeklitepe Bir Dünya Mirası". Şanlıurfa Kültür Sanat Tarih ve Turizm Dergisi (ŞURKAV), 2019:3-7

Tezler;

Emine Küçük Teker. (2009). *Yöresel Özelliklerin Şanlıurfa Merkez Okullarında Okuyan (9-12 yaş) Çocuk Resimlerine Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara, s. 7.

Korkmaz Yaylagül, N. (2008). "Gecekondu dan apartmana geçiş sürecinde kültürel dönüşüm: Ankara Şentepe ve Birlik Mahallesi örneğinde Bourdieucü bir çözümleme denemesi". Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Ana Bilim Dalı . Yayımlanmamış Doktora Tezi

Özsöz, C. (2009). Pierre Bourdieu Sosyolojisi ve Simgesel Şiddet. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Elektronik kaynak;

Harran Üniversitesi. (Mayıs 2015). Fen Edebiyat Fakültesi.
<http://web.harran.edu.tr/tarih/tr/makaleler/sanliurfa-tarihi/>, (05.02.2019)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR_80846/sanliurfa-sosyal-hayatinda-gelenekler.html (15.06.2019)

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Emin Erdem 1982 yılında Şanlıurfa’da doğdu. Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü’nden 2009 yılında mezun olduktan sonra 2010 yılında yine aynı üniversitede formasyon eğitimini aldı. Yüksek lisans derecesini 2019 yılında “Yerel Televizyonlarda Haber Üretiminin Habitusunu Anlamak: Şanlıurfa Örneği” konulu tezi ile Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim ve Toplumsal Dönüşüm Ana Bilim Dalı’ndan aldı. 1997 yılından beri Şanlıurfa’da yayın yapan televizyon kanallarında yönetici ve program yapımcısı olarak görev almaktadır. 2013 yılından beri de Şanlıurfa’da eğitim veren kolejlerde yönetici olarak çalışmaktadır. Şu anda yine Şanlıurfa’da bir kolejde lise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

VITAE

Mehmet Emin Erdem he was born in 1982 in Şanlıurfa. After graduating from the Graphic Department of the Faculty of Fine Arts at Mersin University in 2009, he took the formation education at the same university in 2010. He received his MA degree from Gaziantep University Institute of Social Sciences, Department of Communication and Social Transformation in 2019 with his thesis An Understanding the Habitus of News Production on Local Television: The Case of Şanlıurfa. Since 1997, he has been working as a manager and program producer in the television channels broadcasting in Şanlıurfa. Since 2013, he has been working as a manager in the colleges of Şanlıurfa. he is currently working as an assistant high school principal at a college in Şanlıurfa.